

SCHAU. (tyck sjuöterm) *Flagg i s.*, då flaggan faddrar sammanbunden, för att tillkännagifva, att man behöfver hjälp.

SCHAVOTT, -vätt, m. s. (fr. *Echafaud*) Upprest hög ställning, på hvilken en brottsling undergår lifstraff eller utställes att skämmas. *Då på s-en*, blifva halshuggen. *Stå på s-en*, se *Schavottera*. [Skavott.]

SCHAVOTTERA, schavöttöra, v. n. 1. 4) Vara utställd på schavotten till offentlig vanära. — 2) (fig.) Röna uppenbara tecken till allmänt förakt i anseende till någon begången låg, vanärande handling. *Låta någon s.*

SCHBECK, schbäck, m. s. Ett litet tvåmastadt fartyg, som begagnas på Medelhafvet. [Chebeck.]

SCHHEELSGRÖNT, n. sing. Ett slags grön färg, bestående af arseniksyrlig och ättiksyrad kopparoxid.

SCHÉIK, schä'jk, m. s. Arabisk stamböfding.

SHELLACK, schällack, m. sing. En sort gummlacca.

SCHEMA, -a, n. pl. — (a. (grek.) Mönster, utkast.

SCHEMATISERA, v. a. o. n. 1. Uppställa schema af något; framställa i form af schema. — *Schematiserande*, n. 4.

SCHEMATISK, a. 2. Uppställd i schema, framställd såsom mönster.

SCHERIF, -if, m. s. (arabiskt ord, som betyder: helig) Hos Turkarna, titel för Mohammeds efterkommande.

SCHERSMIN, schärsmi'n, f. s. Buskväxt från södra Europa, med vita blommor af angenäm, men något döfvande lukt. *Philadelphus coronarius*. Kallas af trädgårdsmästare Jasmin.

SCHERZO, schär'zzo. (i musik) Skämtsam tonstycke.

SCHIBOLETH, n. sing. (hebr.) Ord eller uttryck, hvaregenom man förråder sig att icke höra till ett visst parti. Ofelbart kännetecken för ett parti.

SCHIFFER, se *Chiffer*.

SCHIKT, schickt, n. s. (t. *Schicht*; geol.) Hvarf, lager (af bergarter). [Schicht.]

SCHIKTAD, schiktad, a. 2. (geol.) Hvarfleggrad (om bergarter). [Schichtad.]

SCHISM, schi'ssm, m. s. (gr. *Schisma*) Söntring. Brukas vanligtvis i fråga om religion.

SCHISMATIKER, schismatik'kr, m. s. eller SCHISMATIKUS, schismatik'kuss, m. pl. *schismatici*. En, som skiljer sig ifrån den allmänna trosbekännelsen.

SCHISMATISK, a. 2. Som skiljer sig ifrån den allmänna trosbekännelsen.

SCHNÄPPS, m. 2. (tyck ord) En sup brännvin.

SCHOKLAD ell. SCHOKOLAD, se *Choklad*.

SCHOLA, se *Skola*.

SCHOLARIS, skoläriss, m. pl. *scholares*. (lat.) Skolgosse.

SCHOLASTIKER, skolästicker, m. s. eller SCHOLASTIKUS, skolästik'kuss, m. pl. *scholastici*. 1) Skollärd, skolvis. — 2) (i medeltiden) Filosof, som sökte tolka kristna kyrkans lärosatser medelst den aristoteliska filosofien. — 3) (föraktligt) Lärd, hvars kunskaper föga duga för det allmänna lifvet. *Kammarvis*. — *Skriftvis* äfv. *Scholasticus*.

SCHOLASTISK, a. 2. 1) Skolmessig, enligt med skollärdomen, derpå grundad eller deraf hämtad. — 2) Som har afseende på, förfäktades af

medeltidens Skolastiker. *S-a filosofen*. — Äfv. *Scholastisk*.

SCHONARE ell. SCHONERT, se *Skonert*.

SCHOSER, schä's'r, f. 3. pl. (fr. *Choses*; fam.)

Uppståg, konst, cyckel.

SCHUSTER, n. sing. indef. (tyck ord, som betyder Skomakare) Ett slags brädspele.

SCHÜTTGELB, schyttgällb, m. sing. (tyck ord) Ett slags gul färg.

SCHWEIZERI, -ri, n. s. Ställe, der alla slags likörer utminuteräs. Äfv. *Likörkammare*.

SCHÅARE, m. s. En person, som för dagspenning arbetar på varf eller i hamn liggande fartyg.

SCHÅP, SCHÅPA SIG, se *Sjöp*, *Sjåpa sig*.

SCHÄCK, m. 2. Schäckig häst.

SCHÄCK, SCHÄCKIG, se *Skäck*, *Skäckig*.

SCHÄFERHATT, schä'f'rhatt, m. 2. (af t. *Schäfer*, herde; således egentl.: herdehatt) Ett slags fruntimmershatt, som begagnas sommar-tiden.

SCHÄFERI, -ri, n. s. (t. *Schäferei*) 1) Större färhjord, som underhålles på en landt-egendom. — 2) De dertill nödiga byggnader. Fär-gård.

SCHÄS, m. 2. (fr. *Chaise*) Ett tvåhjuligt, lätt åkdon på fjädrar.

SCHÖRL, se *Skörl*.

SCIENTIFIK, schiäntifik, a. 2. (fr. *Scientifique*, af lat. *Scientia*) Vetenskaplig.

SCILLA, f. sing. Se *Hafslök*.

SCOLASTISK, se *Scholastisk*.

SCORBUTISK, se *Skorbutisk*.

SCORPION, se *Skorpion*.

SCRIBENT, m. fl., se *Skrivent*, &c.

SCROFLER, se *Skrofler*.

SCRUPEL, SCRUPULÖS, se *Skrupel*, *Skrupulös*.

SCUDO, pl. *scudi*. Ett italienskt guld- och silfvermynt, af olika värde.

SCULPTUR, se *Skulptur*.

SE, v. a. 2. Impl. *Säg*. 1) Medelst synsinnet uppfatta bilden af yttre föremål; bruka sin synförmåga. *S. ett föremål*. *S. hafvet på afstånd*. *Jag såg honom genom fönstret*. *Han ville ej blifva sedd*. *S. någon i synen*, med sina ögon möta ens blickar. *Låta s.*, visa. *Låta sig ses* ell. *låta s. sig*, visa sig. *Han ser blott sina vänner hos sig*, emottager blott besök af sina vänner. (Fig.) *Han har sett döden på nära håll*, varit utsatt för dödsfara. *S. någon med godt öga*, med välvilja. *S. gerna, ogerna*, tycka om, önska, ej tycka om, t. ex.: *Han är gerna sedd af alla*; *det skulle jag gerna s.* Brukas stundom absolut, t. ex.: *S. på nära, långt håll*. *Jag ser ej att väglada mig*. *S. klart, tydligt, dunkelt* (äfv. i figurlig mening). *S. snedt*, kosta ögonen åt sidan; (fig.) *s. snedt på någon*, se på någon med en mån af oviilja, vara någon gramse. *S. med egna ögon*. *S. med kikare*, medelst kikares sättande för ögonen. *S. på någon*. *S. på sitt ur*. *S. tillbaka*. *S. under en bro*. *S. öfver en mur*. *S. åt väggen*. (Fig.) *Gud ser i hjertet*, känner hjertats tankar. *S. på det allmänna bästa*, vara mån derom, sörja derför. *S. på styfvern*, se *Styfver*. *Icke s. längre än näsan är lång*, vara kortsyn. *S. så, s. der, s. här*, brukas nästan utropevis, då man vill fästa uppmärksamheten på något, t. ex.: *S. så, nu regnar det*. *S. så, nu är det på tok igen*. *S. så, nu är han här*. *S. der kommer han*. *S. der ha vi honom*. *S. här är jag nu*. *S.*

här har du, hvad du begärt. *S. så nyttjas äfv.*, för att anmäna till skyndsambet, enständigt yrka, fordra något, t. ex.: *S. så, skynda dig nu*. *S. så, stäng nu dörren*. *S. så, kom nu*. — *S. än, se Anse*. *S. bort*, vända bort ögonen. — *S. efter*, vända ögonen åt person eller föremål, som aflägsnar sig, t. ex.: *S. efter en bortgående*. *S. efter: a)* Undersöka, uppsöka. *S. efter, om det är nog*. *S. efter ett ställe i bibeln*. — *b)* Gifva akt. *S. väl efter*, huru det förhåller sig. — *c)* Sköta om, laga om, värda, vaka öfver. *S. efter mat*, som kokar. *S. efter en sjuk*. *S. efter barn*. *S. efter, att allt går rätt till*. — *S. framför sig* ell. *s. sig före*, rikta sina blickar framför sig. (Fig.) *S. sig före*, nyttja försigtighet, taga sig till vara, akta sig, t. ex.: *Han har sett sig väl före*. *S. er före*, hvad ni gör. — *S. igenom*, se *Genomse*. — *S. in*, blicka in. (Fig.) *S. in i framtiden*, förutse hvad i framtiden skall hända. — *S. ned*, rikta sina blickar nedåt. — *S. om: a)* Ånyo efterse; *b)* Halva omsorg om, värda, sköta, t. ex.: *S. om barn, sjuka*. *S. sig omkring* ell. *s. sig om* (tonvigten på se), blicka omkring sig. *S. sig om* betyder äfven: vända hufvudet och blicka bakom sig. *S. sig om*, besöka många länder, orter, resa omkring; äfv. besöka och bese hvad som kan vara värdt att skåda, t. ex.: *S. sig om litet i en stad*, dit man anländt. *S. sig om i världen*, resa i främmande länder, för nytta och nöje. (Fig.) *S. sig om*, se sig före, taga sig till vara. *S. sig om efter*, söka. — *S. på*, bese, grauska, t. ex.: *S. på en vara*. — *S. till: a)* Se *Se å't*. *b)* Varseblifva. *Jag har ej sett till honom på länge*. *c)* Besöka (för att värda). *Läkaren ser till den sjuke en gång om dagen*. *d)* Sköta, värda, vaka öfver, laga. *S. till arbetet*. *S. till, att det blir väl gjordt*. *Jr. Tillse*. *e)* För-söka. *Jag skall s. till, om det är möjligt*. — *S. upp*, vända blicken uppåt, upplyta ögonen; äfv. (fig.) akta sig, taga sig till vara. — *S. ut*, v. a. Se *Utse*. — *S. ut*, v. n. *a)* Blicka ut, t. ex.: *S. ut igenom fönstret*. *b)* Halva utseende. *S. ut som en björn*. *Det ser ut som guld*. *S. dum ut*, halva utseende af att vara dum. *S. väl, bra, illa ut*, halva ett vackert, fördelaktigt, fult utseende. (Fig.) *S. väl, illa ut*, gifva anledning till godt hopp, oro, misströstan, t. ex.: *Det ser väl ut för oss*; *det ser illa ut med hans process*; *det ser illa ut för dem*; *det ser nu bättre ut för honom*. *Det ser så ut*, synes, tyckes så. *Det ser ut att bli regn*, himmelens utseende tyckes bebåda regn. *Han ser ut att vara sjuk*, tyckes vara s. *S. frisk, nöjd, glad ut*, halva utseende af att vara frisk &c. *Kors, hur (så) du ser ut!* utrop, då man finner någon illa tilltygad, blek, med förstördt ansigte, o. s. v. *Som det ser ut*, efter hvad det synes. *Det ser ut, som skulle det lyckas*, det tyckes vilja lyckas. *Han ser ut till allahanda*, synes vara i stånd till hvad som helst, br utseende af en föf. — *S. å't*, se efter, undersöka, t. ex.: *S. å't, om vinet är slut*. — *S. åter*, se *Återse*. *S. öfver*, se *Öfverse*. — *Syn*. Skåda, Skönja, Blicka, Titta, Bese, Beskåda, Åskåda, Betrakta, Bliga, Blänga, Glo, Glutta, Kika, Kora, Plira. — 2) Se brukas ofta med afseende på en persons handling eller tillstånd, ett tings verkning, tillstånd. *S. någon komma*, föras i fängelse. *S. någon i elände*. *Jag såg huset ramla*. *Jag önskar s. dig lycklig*. — 3) Brukas om samtida händelser, hvartill man varit vittne eller

hvarom man hört talas. *Denna reform skall en gång gå igenom*, men vi få icke se dess fullbordan. — 4) Anmärka, finna vid läsning. *I hvilken bok har ni sett det?* *Jag har sett det hos Livius*. — Imperativen *Se* brukas vid hänvisningar, t. ex.: *S. föregående kapitel*. *S. pag. 81*. — 5) Uppmärksam betrakta. *S. denna tosta*; *den förtjenar att ses*. — 6) Besinna, betänka, taga i betraktande, eftertänka, efterräkna. *Låt oss s.*, hvad som är att göra. *Låt mig s.*, huru gammal är hon nu? *När man ser de rikets slöseri*, skulle man knappt tro, att det ges någon fattigdom i världen. — 7) Spörja, erfara, finna, märka, inse, förstå. *Jag ser af hans bref*, att... *S. något på ens ögon*. *Deraf kan man s.*, att... *Jag ser nog*, att man be-drager mig. *Jag ser deruti ingenting omöjligt*. *Nu ser jag*, att han vill mig väl. *Vi få väl s.*, huru det går till slut. *S. och dock icke s.*, se, men låsa sig ej märka. (Hotelsevis) *Jag skall låta honom s.*, med hvem han har att göra; *jag skall låta honom s. på annat*. *På s.*, förkortadt *af* *vi få se*, t. ex.: *På s.*, om det lyckas. *Låt oss s.* eller, förkortadt, *låt s.*, att du bättrar dig, låt oss spörja, att... — 8) Känna, halva kunskap om. *Gud ser allt*. — 9) Döma, bedöma. *Hvar och en har sitt sätt att s.* *Jag ser det ut en annan synpunkt än ni*. — *S. sig*, v. r. 4) Betrakta sin egen bild. *S. sig i spegeln*. — 2) (fig.) Finna sig försatt i något visst tillstånd. *S. sig i lyckliga omständigheter*. *S. sig i armod*. *S. sig öfvergifven*, föraktad af alla.

SECANT, SECRET, SECT, m. fl. se *Sekant*, &c.

SED, m. s. Enskilt eller allmänt antagen vana i det yttre förhållandet, grundad på begreppet om rätt, sådant det hos enskilt person eller en hel allmänhet gjort sig gällande. Brukas mest i plural. *Goda, dåliga, förderfvade s-er*. *Han har inga s-er*, är ohylsrad, rå, obildad, utan sedliga grundsatser. *Det är så hans s.*, hans vana. *S-ernas förbättring*. *Rätta sig efter landets s.*; i samma mening säges äfven: *Taga s-en dit man kommer*. (Ordspr.) *Hvart land har sin s.* — *Ss.* *Sedeförbättrare*, -förbättring.

SEDAN, adv. (isl. *Sythan*; Angl. *S. Siththan*, af *Sith*, efter, och *Than*, då.) *a)* Sedermera, derefter. *Först kommer jag, s. min broder*. *Först är det min tur, s. er*. *Allt s. har han varit sjuk*. *S. blir det för sent*. — *b)* Tillbaka i tiden. *Huru lång tid s.* ell. *huru länge s. är det?* *För kort tid s.* *För ett år s.* *Det är ej många år s.* — *Prep.* (i frågan om tid) *Från*, efter. *S. kung Orres tid*. *S. konungens afresa*. *Allt s. jag såg honom*, allt ifrån den tiden, den stunden, då jag såg honom. *S. när?* *s. hvilken tid?* *från hvilken tid?* *Allt s. dess*, allt ifrån den tiden. — *Konj.* *S. jag varit der*. *S. vi spiset middag*. *S. detta var gjordt*. — *Syn*. Då. När.

SEDEBILD, m. s. Efterdöme för seder.

SEDEBUD, n. s. Se *Sederegul*.

SEDEDOMARE, m. s. En, som bedömer andras seder. *Sträng s.*

SEDEFÖRDERF, n. s. Rådande förderf i seder, förskända seder.

SEDEHISTORIA, f. s. Berättelse om utbildningen af enskilda personers eller hela folkslags sedliga lif.

SEDEL, sed'l, m. 2. pl. *sedlar*. (t. *Zettel*, af

lat. *Schedula*) 1) Papperslapp, hvarpå något är skrivet eller tryckt, innehållande tillkännagivelse, betyg, hänvisning, anvisning o. s. v., såsom: Anslags-, Emottagnings-, Hyrsedel, m. m. — 2) *Se Bankosedel, Skuldsedel.*

SEDELÄG, m. 2. 1) Den evigt och allmänt gällande lag, som föreskrifter, huru alla människor alltid böra vara till sitt inre beskaffade, och hvad de i det yttre böra göra eller icke göra. — 2) *Se Sederegel.*

SEDELBANK, sed'lbänkk, m. 3. Så beskaffad bank, som utger anvisningar på sin kassa (sedlar), med förbindelse af inlösen i klingande mynt, vid deras presentering.

SEDELIHAFVARE, m. 3. Den, som innehar en sedel. Säges isynn. om vaxlar och bankosedlar.

SEDELIG, m. fl., se *Sedlig*, &c.
SEDELMYNT, n. sing. *Se Pappersmynt.*
SEDELSTOCK, m. 2. Beloppet af en banks utlöpande sedlar eller anvisningar.

SEDELÄRA, f. 1. 1) Läran om människans pligter. — *Syn. Dygdlära.* — 2) Lärobok deruti. [*Sedo* —.]

SEDELÄRANDE, a. 1. Som lärar, bibringar goda seder. *S. berättelser.* [*Sedo* —.]

SEDELÄRARE, m. 3. En, som undervisar andra i hvad som tillhör goda seder. [*Sedo* —.]

SEDELÖS, a. 2. Utan goda seder, utan sedliga grundsatsar. — Skrivs äfv. *Sedeslös.*

SEDELÖSHET, f. 3. Brist på goda seder, dåliga seder. — Äfv. *Sedeslöshet.*

SEDELÖST, adv. Utan seder, med förderfvade seder. *Lefva s.* — Äfv. *Sedeslöst.*

SEDEMÄLNING, f. 2. Skildring af enskilt, ett lands eller ett tidevarfs seder.

SEDENTÄR, sedäntär, a. 2. (lat. *Sedentarius*) Stillasittande.

SEDEPOLIS, ---'is, f. 3. Statens omedelbara vård om den inom nationen bildade sedliga ordningen.

SEDEPREDIKANT, -- prädikant, m. 3. En, som bestämdt håller bestraffande tal om tidens förderf eller enskilt dåliga seder.

SEDEREGEL, f. 1. pl. — *reglor.* Regel för fria handlingar, härledd ur begreppet om människans högsta ändamål. Regel för sedligt goda handlingar.

SEDERMERA, adv. Efter den tiden, efter den händelsen. — *Syn. Sedan, Derefter, Sedan dess, Allt sedan.*

SEDES, -és, m. 3. (af lat. *Sedecim*; sexton) 1) Bokformat, då arket är viket i sexton blad. — 2) Bok i sådant format. — *Ss. S-band, -format.*

SEDESAM, a. 2. *Se Sedig.* Brukas mest om fruntimmer. — *Sedesamhet*, f. 3. — *Sedesamt*, adv.

SEDESPRÅK, n. 3. Kort sats (sentens), som innehåller en god lärdom för människans yttre förhållande.

SEDIG, a. 2. Som har goda, milda, stilla, fogliga seder. *S. häst*, lätt att styra, utan oarter. — *Syn. Se Anständig.*

SEDIGHET, f. 3. Goda, milda, stilla, fogliga seder. — *Syn. Se Anständighet.*

SEDIGT, adv. På ett sedigt sätt.

SEDIMENT, -- mänt, n. 3. (lat. *Sedimentum*) *Se Källning*, 2, b, 3 o. 4.

SEDITION, -- tschön, f. 3. (lat. *Seditio*) Uppror.

SEDITIÖS, -- tschö, a. 2. Upprorisk.

SEDLIG, a. 2. 1) Som har afseende på sederna. *S-a lärdomar. S-a dygder*, grundade endast på förnuftets ljus. — 2) Som har goda seder. *En s. människa.* — 3) Som röjer, uttrycker, härrör af goda seder. *S-t uppförande.* — *Syn. Moralisk.*

SEDLIGHET, f. 3. Ett af förstånd, godhet och rättvisa styrkt, med dem beständigt öfverensstämmande tänke- och handlingssätt. — *Syn. Moralitet.*

SEDLIGT, adv. 1) Öfverensstämmelse med sedlighetens bud. *Lefva s.* — 2) I sedligt afseende. *S. förderfvad.*

SEDNÄRE, a. o. adv. kompar. (af *Sedan*) *I s. delen. På s. tider. Den förre och den s.* — *Adv. kompar. S. på dagen*, längre fram på dagen. *Förr eller s.*

SEDNÄST, a. o. adv. superl. (af *Sedan*) *Se Sigt. S. i går.*

SEDOLÄRA, m. fl., se *Sedelära*, &c.
SEDUKTION, seductschön, f. 3. (lat. *Seductio*) Förförelse; lockelse.

SEDVANA ell. SEDVÄNJA, f. 1. 1) Allmänt antagen vana, som iakttages i samhälls- och umgängslifvet. — *Syn. Plägsed, Sed, Bruk.* — 2) *Se Vana.*

SEDVÄNLIG, a. 2. Som iakttagas såsom sedvana. *En s. fest.* — *Sedvänligt*, adv.

SEFIRGARN, sefirgärn, n. 3. En sort garn, som användes till tapissersöm.

SEFYR, -y'r, m. 3. (gr. *Zephyros*) Vestavind.

SEG, a. 2. 1) (fys.) Så kallas de fasta kroppar, som kuhnä sträckas, utan att brista, eller hvilka delar märkligen kunna flyttas, utan att förlora sitt sammanhang med det hela. *S-t jern.* — 2) Som icke lätteligen kan sönderslitas, svår att tugga sönder. *S-t kött.* — 3) Som håller länge. *S-t tyg.* — 4) Säges äfv. om vätskor, som låta utdraga sig i trådar. *En s. vatska. Kokaadt lim är s-t.* — 5) (fig.) a) Envis, ihärdig, som ej lätt ger med sig. — b) Tråkig, långträdig.

SEGEL, n. 3. 1) Hvarje förening af flera på längden sammansydda segelduksremor, som utspänd för vinden, begagnas att fortskaffa ett fartyg genom vattnet. *Se f. 8. Rå-, Stag-, Lä-, Gaffel-, Spritsegel.* m. fl. *Hissa, fälla, refva s. Stryka s.* (se *Stryka*). *Gå för fulla s.*, med full vind i seglen. *Gå med små s.*, endast med de små seglen tillsatta. *Sätta till alla s.*, hissa, utspänna alla ett fartygs segel för vinden. *Gå till s-s.* hissa segel och börja seglingen. *Under s.*, med hissade segel, under segling, seglande. *Dra in s.*, intaga dem; (fig.) inskränka sin stat, sina utgifter, lefva mindre stort; minska sina fordringar, anspråk; gifva med sig; vara mindre stolt. — 2) (fig.) Skepp, fartyg. *En flotta af 50 s.* — 3) (bot.) Öfversta kronbladet på en ärtblomma.

SEGELARE, seg'l-ärea, f. 3. pl. — *areer.* Summan af alla de ytor, som fartygets segel utgöra.

SEGELBAR, a. 2. 1) Som af seglande fartyg kan befaras. *S. flod.* — 2) I stånd att hålla sjön. *S-t fartyg.*

SEGELBÅT, m. 2. Båt med segel.

SEGELDUK, m. sing. Grof, tät, oblekt väfnad af hampa eller af hampa och lin tillsammans.

SEGELDUKSÄL, f. 2. Ett slags näl, som begagnas af segelsömmare.

SEGELFART, m. 3. *Se Sjöfart.*

SEGELFÄRDIG, a. 2. Färdig att segla. *Göra ett skepp s-t. Ligga s.*

SEGELGARN, n. 3. Två- eller tretrådigt garn, som nyttjas af segelsömmare eller till ombindning. *Omlinda med s.* — *Ss. S-sstump, -s ände.*

SEGELGARNRULLE, m. 2. pl. — *rullar.* Rulle, hvaromkring segelgarn är lindadt.

SEGELKLAR, a. 2. *Se Segelfärdig.*

SEGELKLÄDD, a. 2. (fig., poet.) 1) Med utspända segel. *Ett s-dt fartyg.* — 2) Betäckt af fartyg. *S-dt haf.*

SEGELKOJ, m. 3. Det ställe i ett fartyg, der reservseglen förvaras.

SEGELKONST, se *Seglingskonst.*

SEGELKROK, m. 2. Ett segelsömmareverktyg, hvarmed segel sträckas och fasthållas, under det de sys.

SEGELLED, m. 3. *Se Farled.*

SEGELLINE, f. 3. Den linie, ett fartyg under segling gör.

SEGELMAKARE, m. 3. *Se Segelsömmare.*

SEGELMANET, ---ét, f. 3. (nat. hist.) Ett nässelldjur med broskartad, hög kam, lik ett segel. Velella.

SEGELMÄSTARE, m. 3. Den, som på större skepp har vård om seglen.

SEGELNÄL, f. 2. Ett slags grof synål, som brukas vid segelsömmari.

SEGELORDNING, f. 2. Den ordning, i hvilken fartyg, tillhörande en flotta, under segling följa efter hvarandra.

SEGELPUNKT, m. 3. Den punkt på ett segel, der vindens kraft är samlad.

SEGELRITNING, f. 2. En med en dimensionstabell öfverensstämmande teckning å ett fartygs segel.

SEGELSNÄCKA, f. 1. Ett hufvudfotadt blötdjur, med ett stort pappers- eller glaslikt skal, likt en båt, hvarti djuret seglar fram på hafsytan. Argonauta Argo.

SEGELSTÄNG, f. 3. pl. — *stänger.* *Se Stäng.*

SEGELSÖMMARE, m. 5. Handverkare, som syr segel. — *Ss. S-verkstad.*

SEGELSÖMMARE-HANDSKE, m. 2. pl. — *handskar.* Verktyg, som brukas vid segelsömmning, bestående af en läderhandske utan fingrar.

SEGELSÖMMERI, n. 3. En segelsömmares handverk, verkstad.

SEGELSTYF, a. 2. *S-t fartyg*, som i hårdt väder kan föra många segel.

SEGER, seg'r, m. 2. pl. *segrar.* 1) En motståndares, fiendes öfvervinande i strid, vid kämpaspel, o. s. v. *Vinna s. öfver en motståndare, öfver fienden. Fira en s.* — 2) Hvarje slags afgjord fördel, som man vinner öfver en medtäljare. — 3) (fig.) Öfverhand, vinande af öfverhand. *Vinna s. öfver sina begär. Dygdens s. öfver ondskan. S. öfver hjertan*, hjertans vinande genom kärlek, godhet, mildhet. — *Ss. S-föring, -lön, -van.*

SEGERFEST, m. 3. Fest, då en seger firas.

SEGERFURSTE, m. 2. pl. — *furstar.* Furste, som vunnit många segrar, med seger utgått ur ett krig.

SEGERGUDINNA, f. 1. Segrens gudinna, Victoria.

SEGERHERRER, m. 2. pl. — *herrar.* Segrare i krig.

SEGERHJELTE, m. 2. pl. — *heltar.* Hjelte, som vunnit många segrar.

SEGERHUFVA, f. 1. Nedra delen af ägg-

hinnorna, som stundom vid födseln sitter fast på det framfödda barnets hufvud, och enligt folktron skall betyda lycka.

SEGERKRANS, m. 2. ell. SEGERKRONA, f. 1. Krans, krona, hvarmed en segrare belönas.

SEGERPORT, m. 2. *Se Triumfport.*

SEGERPRAKT, f. 3. (poet. o. i högre stil) En triumferande segares prakt.

SEGERRIK, a. 2. Som vunnit många segrar. — *Syn. Segersam, Segersäll.*

SEGERRIKT, adv. På ett segerrikt sätt.

SEGERROP, n. 3. Glädjerop öfver vunnne seger.

SEGERSAM, a. 2. *Se Segerrik.* — *Segersamt*, adv.

SEGERSTOD, m. 3. Stod, upprest till minne af en seger.

SEGERSTÅT, m. sing. *Se Segerpakt.*

SEGERSÅNG, m. 3. Sång till ära af en seger.

SEGERSÄLL, a. 2. *Se Segerrik.* — *Segersällt*, adv.

SEGERTECKEN, n. 3. *Se Trofé.*

SEGERTÅG, n. 3. En triumferande segares tåg.

SEGERVAGN, m. 2. Vagn, hvarpå en triumferande segrare åker.

SEGERVINNARE, m. 3. *Se Segrare.*

SEGERVINNING, f. 2. *Se Segerrik.*

SEGHET, f. 3. Egenskapen att vara seg. *Jfr. Seg.*

SEGLA, v. n. 1. 1) (om fartyg) Medelst segel fortskaffas på vattnet. *Fartyget s-r snällt.* — 2) (om personer) Fortskaffas medelst segling. *S. och ro tillika. S. 4 mil i timman. S. längs kusten. S. omkring jorden. S. på grund. S. från England till Amerika. S. uppför, utför strömmen. S. i söder, norrut. S. mellan holmar; under bron. S. öf, bört, se Afsegla, Bortsegla. S. öf, äfv. segla så hårdt, att något brister af, t. ex.: Vi s-de af masten. S. bört, äfv. under segling förlora, t. ex.: Skeppet har s-t bort sin slup. S. fram, se Framsegla. S. förbi, öm, under segling gå om, förbi. S. ifrån, under segling lemna efter sig. S. genom, se Genomsegla. S. in, med seglande fartyg ingå, t. ex.: S. in i hamnen. S. omkring, med seglande fartyg passera omkring, t. ex.: S. omkring jorden, omkring en ö. S. omkull, v. a. med fartyg under segling stöta emot en farkost, så att den kantrar; v. n. se Kantra. S. på, med seglande fartyg stöta emot. S. tillbaka, undan. S. upp, segla till en viss höjd; äfv. segla upp för en flod till en viss ort. S. ut, öfver, se Utsegla, Öfversegla. — *Seglande*, n. 4.*

SEGLARE, m. 3. 1) Seglande fartyg, sedt på afstånd. *God, dålig s.* — 2) *Se Segelsnäcka.*

SEGLARESÄCKA, se *Segelsnäcka.*

SEGLATION, seglatschön, f. 3. (af *Segla*, med latinsk ändelse) *Se Skeppsfart.*

SEGLATIONSORDNING, -- tschöns --, f. 2. Af regeringen utfärdad ordningsstadga rörande skeppsfarten i riket.

SEGLATS, seglatts, m. 3. 1) Sättet, på hvilket ett fartyg seglar. — 2) Sjöresa, segling.

SEGLIFVAD, a. 2. Som har ett segt lif, ej lätt dö.

SEGLING, f. 2. Ett fartygs fortskaffande genom vattnet medelst segel.

SEGLINGSKONST, f. 3. *Se Sjömannavetsenskap.*

SEGMENT, seggmänt, n. 3. o. 5. (lat. *Segmentum*) I geometrien. Del af en cirkel, som inneslutes af en båge af periferien och en chorda.

SEGNA (e långt), v. n. 1. Blifva seg.

SEGNA (e kort), v. n. 1. (ford. *Signa*, af *Siga*, sjunka ned) Nedfalla af ynnakt.

SEGRA, v. n. 1. I. Vinna seger. Brukas både egentl. o. fig. *S. öfver, på en fiende. S. i en strid, en duell, en täflan.* (Fig.) *S. öfver sina passioner. S. öfver en skönhet*, vinna dess hjerta, komma i åtnjutande af dess ynnest.

SEGRA, v. a. 1. II. Metallurgisk operation, hvarigenom en lättmältare metall afskiljes ifrån en svårsmältare på det sätt, att legeringen upphettas på en lutande plan, så att den lättmältare metallen blir flytande och nedrunner ifrån den svårsmältare.

SEGRARE, m. 5. Den, som vinner, segrar. *Blifva s. i en strid, en duell, en täflan.* — *Syn.* Segervinnare, Segerherre.

SEGRING, f. 2. Förtröttningen, då bly och silver afskiljas ifrån koppar.

SEGLITEN, a. 2. neutr. — *et.* Seg och ej lätt att slita af. — 2) (fig. fam.) Envis, ihärdig.

SEGRÖSKAD, a. 2. Som med svårighet låter uttröska sig.

SEID, säjd, m. sing. indef. (i fornspråket) Ett slags trolldom, som under hedniska tiden utöfvades, och genom hvars verkningar människor troddes blifva beröfvade lif och helse, vett och styrka, m. m.

SEIDKONA, f. 1. (i fornspråket) Kvinna, som öfvade seid.

SEIDMAN, m. 5. pl. — män. (i fornspråket) Karl, som öfvade seid.

SEIGNETTESALT, sännjåtsållt, n. sing. (kem.) Vinsyradt kali-natron.

SEIDLITZERSALT, n. 3. Se *Bittersalt*.

SEJLARE, m. 5. Se *Repslagare*.

SEJNFALL, n. 5. (sjöt.) Det låg, medelst hvilket en flagga hissas.

SEJSA, v. a. 1. (sjöt.) Med sejsingar fästa tvenne tåg längs vid hvarandra. — *Sejsning*, f. 2.

SEJSING, m. 2. (skepp.) En af kabelgarn hopflådat händsel.

SEKANT, sekänt, m. 3. (af lat. *Secare*, skära) I geometri. Så kallas den linie, som uppkommer, då den ena af de räta linier, hvilka omfatta en cirkelsektor, utdrages, tills den råkar en rät linie, som tangerar cirkeln i den andra linjens ändpunkt. — Skrifves äfv. *Secant*.

SEKEL, sék'l, n. 3. (lat. *Saeculus*) Århundra. — *Ss. S-gamma l.*

SEKRET, -ét, a. 1. (lat. *Secretus*) Hemlig. — *S. n. 5.* En furstes sigill. — Äfv. *Secret*.

SEKRETAGE, --tåsch, n. 3. (fr. *Secretage*) 1) Den förberedning vissa slags hår undergå, för att blifva krusiga. — 2) Den beta, som dertill användes.

SEKRETERARE, m. 3. (lat. *Secretarius*) Skrifves ofta förkortadt *Sekretär*, äfv. *Sekter*, och uttalas i dagligt tal *Sekter* ell. (ännu vanligare) *Sektér*. 1) Person, som besörjer en annans brevverfning, uppsätter för honom angelägna skrifter, o. s. v. — 2) Den, som förer protokollet vid ett sällskaps o. s. v. öfverläggningar. — 3) Titel för åtskilliga embetsmän, isynn. när deras tjänst är förbunden med mycket skriferi. — *Se Stats-, Revisions-, Protokollsekreterare*, m. fl. — *Ss. S-befattning, -syssla, -tjänst.* [Secr.—]

SEKRETÄR, --är, m. 3. (fr. *Secrétaire*) Skrif-

hyrå med rätt uppstående kläff, samt draglådor innanför och under denna. [Secr.—]

SEKT, sä'ckt, n. sing. indef. oböjl. Starkt, sött vin, isynnerhet då det är pressadt af nästan torra druvor. De vanligaste sorterna deraf äro: Kanarie-, Palm-, Xeres- och Malaga-sekt.

SEKT, sä'ckt, f. 3. (lat. *Secta*) 1) Samteliga bekännare af en afvikande religionslära. — 2) De som hylla samma lära, t. ex. i vetenskap. [Sect.—]

SEKTER, seckter ell. (i dagligt tal) siktér. Se *Sekreterare*.

SEKTERISK, a. 2. 1) Som tillhör en sekt och söker utbreda dess läror. *S. person.* — 2) Som tillhör sekterismen. *S-a tänkesätt.* [Sect.—]

SEKTERISM, säckteri'sm, m. sing. Sträfvetat att åstadkomma söndring i religionsaker. [Sect.—]

SEKTION, säcktschön, f. 3. (lat. *Sectio*) 1) (geom.) Afskärning. — 2) Afdelning, underafdelning. [Sect.—]

SEKTOR, sä'cktär, m. 3. (lat. *Sector*) Del af en cirkel, som inneslutes af tvenne radier och den båge af periferien, som dessa omfatta.

SEKULAR, --är, a. Se *Sekularisk*. Brukas i sammansättningar, t. ex.: *S-fest*, sådan fest, som firas hvart hundra år; *S-geni*, snille, sådant som uppträder blott en gång i hvarje århundrade. [Sec.—]

SEKULARISATION, -----tschön, f. 3. Förvandling af kyrkan tillhörigt land till världsligt. [Sec.—]

SEKULARISERA, v. a. 1. (fr. *Séculariser*, af lat. *Saeculum*, äfv. det världsliga) Förvandla ett kyrkan tillhörigt land till världsligt. — *Sekularisering*, f. 2. [Sec.—]

SEKULARISK, a. 2. Som sker eller infaller hvart hundra år. *S. uppfinning.* [Sec.—]

SEKULARITET, -----ét, f. 3. En kyrkas eller ett klostrets domsrättighet i världsliga mål. [Sec.—]

SEKUND, -ünd, m. 3. (lat. *Secundus*) 1) En sextiondedel af en minut. — 2) (fäkt.) Andra sättet att gifva en stöt. — 3) (i musik) Andra tonen ifrån grundtonen. [Sec.—]

SEKUNDA, sekünnda, f. 1. (lat. *Secunda*) 1) Andra klassen i en skola. — 2) (boktr.) Den sidan af ett ark, der 2:dra kolumnen tryckes. [Sec.—]

SEKUNDAN, sekunnån, m. 3. Skoigosse, som går i andra klassen. [Sec.—]

SEKUNDANT, sekunnånnt, m. 3. 1) En, som biträder (sekunderar) en annan vid en duell. — 2) Den, som försvarar, främjar en annans sak. [Sec.—]

SEKUNDAVEXEL, sekunnävax'l, m. 2. pl. — *veklar.* (bandst.) Kopla af en vaxel.

SEKUNDCHIEF, sekunnäschä'f, m. 3. Andre chef, t. ex. för ett regemente.

SEKUNDERA, v. a. 1. (lat. *Secundare*) Biträda, hjälpa, understödja. [Sec.—]

SEKUND-LÖJTJANT, sekunn-löjtnannt, m. 3. Andre löjtnant.

SEKUNDUR, sekunnür, n. 3. Ur, som visar sekunder.

SEKUNDEVISARE, m. 5. Visare, som på en urtafla visar sekunder.

SEKUNDÄR, sekunnär, a. 2. (lat. *Secundarius*) Af andra rangen; efterföljande; underordnad. [Sec.—]

SELA, v. a. 1. S. ell. s. på, lägga sele på. *S. öf, se Afsla.*

SELDON, séldön, n. 3. Se *Sele*.

SELE, séle, m. 2. pl. *selar*. Tvenne trän (bogsle) eller breda rommar (brösta), som på ömse sidor omsluta halsen på ett dragdjur, och medelst hvilka det drager. — *Jfr.* Bröstsele, Bogsle.

SELEN, -én, m. sing. (kem.) En af Berzelius upptäckt metalloid.

SELENIT, -é't, m. 3. Ett slags mineral.

SELLERI, sälléri, n. sing. (fr. *Celeri*) En röksväxt. *Apium graveolens.*

SELMAKARE, m. 3. Handverkare, som förfärdigar sedon, m. m. d.

SELNING, f. 2. Handlingen, då man selar.

SELPINNE, m. 2. pl. — *pinnar*. Pinne, hvarmed selen fästes vid skakeln.

SELPUTA, f. 1. Stoppning under loksele, för att hindra skafning.

SELSTICKA, f. 1. Se *Selpinne*.

SELTERSVATTEN, n. 3. Bekant mineralvatten från Seltersbrunnen i Nassau. — Skrifves äfv. *Selservatten*.

SELYG, n. 3. Se *Seldon*.

SEMESTER, semäst'r, m. 2. pl. *semestrar*. (lat. *Semestris*) Sex månaders tid, tjänstgöring eller tjänstledighet.

SEMIKOLON, semikölän, n. pl. — *kola.* (af lat. *Semi*, half, och grek. *Kolon*) Skilletecken, betecknad medelst komma med punkt (;). [Semicolon.]

SEMINARIST, ---i'sst, m. 3. En, som begagnar undervisning i ett seminarium.

SEMINARIUM, --narium, n. pl. — *arier.* (lat.) Bildningsanstalt för blifvande prestmän, folkskollärare, m. fl.

SEMITISK, a. 2. *S-a språk*, som tales af Sems efterkommande, såsom hebreiska, arabiska, syriska, m. fl.

SEMITON, --tön, m. 3. Halftön.

SEMOVOKAL, ---äl, m. 3. Halvokalt, eller konsonant af dem, som kallas Liquida (flytande).

SEMMA, f. 1. Ett slags bröd af finare hvetemjöl och af olika form.

SEMLEMJÖL, n. sing. Sådant slags hvetemjöl, som användes till bakning af semlor.

SEMPERTIN, sä'mp'rtin, m. sing. Örten *Onopordium Acanthium*.

SEMPERVIV, sä'mp'rviv, n. sing. Se *Taklök*.

SEN, se *Sedan*.

SEN (e lång), a. 2. 1) (i fråga om tid) Långt framtiden. *Vaka in på s-a natten. Den s-a årstiden, hösten. I s-aste åldern, i högsta ålderdomen. Till s-aste efterverid.* — 2) Som kommer sent. *En s. gåst. S. ånger.* — 3) (om person) Trög, senfärdig. *Han var öf s. att gå in derpå, gick genast med nöje in derpå. S. att straffa.*

SENA, f. 1. *Senor* kallas de gulhvita, glänsande, runda eller platta, sega strängar, genom hvilka musklerna äro fästade vid benhuden. — *Ss. Senaktig, -lök.*

SENAP, senapp, m. sing. 1) Ett växtsläkte af de korsblommiga, en bekant apoteks- och matkrydda. *Sinapis.* Arter deraf äro *Brun* och *Hvit S.* (*S. nigra* och *S. alba*). — 2) Fröen af denna växt, dels i sitt naturliga skick, dels mald (*Malen s.*), dels tillredda att brukas till mat. — *Ss. S-sfrö, -skorn.*

SENAPSDUG, m. 2. (kir.) Ett dragande retmedel, beredt af mjöl och malen senap, utördt med vatten till en fast gröt eller deg.

SENAPSDOSA ell. **SENAPSKÄNNA**, f. 1. Litet bordkärl, hvori senap förvaras till bruk vid måltider.

SENAPSOLJA, f. 1. Ett slags eterisk olja, som erhålles genom distillation af stött och genom pressning ifrån fet olja befriad senap.

SENAPSQVARN, f. 2. Qvarn, hvarpå senap males.

SENAPSSÄS, m. 3. Säs, tillredd af senap.

SENAPSÖRT, f. 3. Se *Senap*.

SENARE, adj. o. adv. kompar. af *Sen* och *Sent*.

SENAST, adj. o. adv. superl. af *Sen* och *Sent*.

SENAT, -ät, m. 3. (lat. *Senatus*) Rådssamling.

SENATOR, senätär, m. 3. (uttal. i pl. — *törär*) Rådsherre.

SENATORISK, a. 2. Som tillhör, har afseende på, utmärker en senat eller senatorer.

SENBROTT, n. 3. En senas bristning.

SENDER, sä'nd'r, adv. (isl. *Senn*, gång, i *senn*, på en gång) I äldre språket *Sønder, Sønd, Søn, Sinn* och *Sins*. *I s., om s.*, för hvar gång; särskilt för sig. *Han arbetar öf länge i s. Han tog fyra trappsteg i s., i hvart steg. En i s. Tre, fem i s. Ett i s.*, hvart för sig, styckvis. *Litet i s.*, litet för hvar gång. *Gifva åt en i s.*, åt hvar och en särskilt för sig. [Sønder, Sønder.]

SENDRAG, n. 3. Se *Kramp*.

SENFOTAD, a. 2. Långsam i sin gång.

SENFULL, a. 2. Full med senor, kraftig, stark. — *Syn.* Senig.

SENFÄRDIG, a. 2. Långsam, trög i göromål, uträttningar, syslor. — *Syn.* Sölig, Trög. — *Senfärdighet*, f. 3. — *Senfärdigt*, adv.

SENFÖDD, a. 2. Sent född.

SENGÅNGARE, m. 3. Se *Aj*, m.

SENGIG, a. 2. 1) Full med senor. — 2) Som har starka senor, stark, kraftig. — 3) (bot.) *S-t blad*, hvars ådror äro mycket tydliga och utgå från bladets basis. — *Senighet*, f. 3.

SENIOR, séniär, m. 3. (uttal. i pl. — *örär*; komparativ af lat. *Senex*, gammal) 1) Den äldre, t. ex. af tvenne bröder. — *Motsats:* Junior. — 2) Den äldste af en korporation, ett stånd. *S. i ett stift*, den äldste bland dess presterskap.

SENAOGEN, a. 2. neutr. — *et.* Som mögnar sent.

SENNA, sä'nna, f. sing. Bladen af Sennetsträdet, hvilka brukas som laxermedel.

SENNABUSKE, m. 2. pl. — *buskar.* Se *Sennetsråd*.

SENNATE, sä'nnaté, n. 3. Te af senna, hvilket drickes, då man vill laxera.

SENNETSBITTER, sä'nnat'sbit't'r, n. sing. (kem.) Ett bittert ämne, som innehålles i sennetsblad.

SENNETSBLAD, n. 3. Blad af Sennetsträdet.

SENNETSTRÄD, n. 3. Ett träd i Nubien och öfre Egypten, hvars blad (*Senna*) tjänar till laxermedel.

SENSATION, sänsatschön, f. 3. (franskt ord, af lat. *Sentire*, känna) 1) Sinlig förnimmelse; intryck. — 2) (fig.) Uppteende.

SENSIBEL, sänsä'bl, a. 2. (fr. *Sensible*) Känslig, lätttrörd, ömtålig.

SENSIBILITET, sänsibilitét, f. sing. 1) (fil.) Hjernans och nervernas förmåga att retas eller röras af intryck, och derigenom föranleda förändringar, dels i själen, dels i kroppen. — 2) Känslighet, känslöfullhet; ömtålighet.

SENSITIV, sänsitiv, a. 2. (fr. *Sensitif*) Sinlig; känslig.

SENSITIVA, sänsitiv'a, f. 1. 1) Ett litet

träd om tio fots höjd, hvars blad sammanlägga sig, när de vidröras. Mimosa sensitiva. — 2) (fig.) Ett ganska känslfullt fruntimmer.

SENSTRÄNG, m. 2. Se *Sena*.

SENSUALISM, sänsual'ism, m. 3. 1) Det filosofiska system, som grundar alla förnimmelser på sinnena, och icke vill antaga något annat för sant, än det som genom dem blifvit uppfattadt. — 2) Den åsigt, enligt hvilken högsta sinliga njutning betraktas såsom det högsta goda, och sinlig smärta såsom det högsta onda.

SENSUALIST, sänsual'ist, m. 3. Anhängare af sensualismen.

SENSUALISTISK, a. 2. Som tillhör, har afseende på sensualismen.

SENSUALITET, sänsual'itet, f. 3. Sinlighet.

SENSUELL, sänsual'ell, a. 2. (lat. *Sensuatus*) Sinlig, vållustig.

SENT (långt e), adv. Betecknar en långt framskriden tid. *S. på dagen, på natten, på året. Komma s., för s. Bittida och s. S. omsider*, ändtligen, efter lång väntan. *Uret går för s., går efter.* (Ordspr.) *Bättre s. än aldrig. Sadla bittida och rida s.*, brädka med förberedelserna, men söla, när det kommer till verket.

SENTENS, säntä'nns, m. 3. (fr. *Sentence*, af lat. *Sententia*) Tänkesspråk, sedespråk, minnesvärdt yttrande.

SENTENTLÖS, säntäntsi'ös, a. 2. 1) Rik på tänkespråk; sinnrik. — 2) Som vanligen yttrar sig i tänkespråk.

SENTIMENT, säntim'ant, m. 3. (fr. *Sentiment*) 1) Känsla. — 2) Känslfullhet. — 3) Sinnesrörelse. — 4) Tanka, mening.

SENTIMENTAL, säntim'antall, a. 2. 1) Känslfull, känslig. — 2) Känslsam.

SENÄLDER, senä'ld'r, m. sing. Älderdöm.

SEPARATFRED, -- äfrä'd, m. 3. Särskilt fred, som en krigförande makt afsluter, utan att dess bundsförvandter deruti deltaga.

SEPARATIM, -- ätim, adv. (lat.) Särskilt, hvar för sig.

SEPARATION, -- tshón, f. 3. Åtskiljande; afskiljande; söndring.

SEPARATIST, -- i'sst, m. 3. Benämning på dem, som, i anseende till afvikande läror, vare sig af inbillad större helighet, eller för svärmiska meningar, eller af egensinne, afhålla sig ifrån den offentliga gudstjensten och skilja sig ifrån det kyrkliga samfundet.

SEPARERA, v. a. 1. (lat. *Separare*) Skilja, åtskilja; afskilja, afsöndra. — *S. sig*, v. r. Afsondra sig.

SEPIA, sépia, f. sing. En svartbrun färg, som användes till lavering och beredes af Bläckfisksens vätska.

SEPTEMBER, säpptä'mb'r, m. sing. (lat. af *Septem*, sju) Nionde månaden i året. Höst-månad.

SEPTATT, säpptä'tt, m. 3. (af lat. *Septem*) Sjustämmigt tonstycke.

SEPTIMA, säpptimma, f. 1. (lat.) Sjunde tonen ifrån grundtonen.

SEPTISK, a. 2. (från grek.; med.) Som verkar förruttelse.

SEPTUAGESIMA, säpptu'agesimma, f. 1. (lat.) Nionde söndagen före påsk.

SEPTUAGINTA, säpptu'aginta, f. 1. (lat.) Den översättning af Gamla Testamentet, som år 200 f. Chr., på befallning af egyptiske konungen Ptolemæus Philadelphus, företogs i Alexandria utaf 72 lärda Judar.

SEQUESTER, seqvä'sst'r, m. 3. pl. *sequestres*. (lat. *Sequestrum*) Qvarstad.

SEQUESTRERA, v. a. 1. Belägga med qvarstad. — *Sequestrering*, f. 2.

SERAF, -- äf, m. 3. (i plur. äfv. *Seraphim*; hebreiskt ord) Benämning på de högre englar, som, enligt Judarnes föreställning, stå omkring Guds tron. [Seraph.]

SERAFIMERORDEN, serafi'm'r-ä'rd'n, m. sing. Den förnämsta af de svenska riddarorden, stiftad af konung Magnus Ladulås och år 1748 upplifvad, bestående af en ordenstodja, sammansatt af elfva gyllene serafimer-hufvuden med deras sex utslagna vingar, samt elfva blå emaljerade patriarkalkors, sammanhäftade med gulddänkar. Tilldelas endast furstar och höga embetsmän. [Seraph —.]

SERAFIMERIDDARE, -- äf'm'r-ri'ddare, m. 3. Riddare af Serafimerorden. [Seraph —.]

SERAFISK, a. 2. Himmelsk. [Seraph —.]

SERALJ, serälj, m. 3. (fr. *Serail*, af arab. *Serai*, stor byggnad) 1) Turkiske Storherrns palats. — 2) Den del af detta palats, der sultaninnorna och de öfriga kvinnorna äro inneslutna.

SERASKIER, -- schä'r, m. 3. I Turkiet, öfverbefälhafvare öfver en hel armé.

SERDELES, se *Särdeles*.

SERENAD, -- äd, m. 3. (ital. *Serenata*) Aftonmusik, som gifves i fria luften under en persons fönster.

SERGEANT, särrschä'ant, m. 3. (fr. *Sergent*, af lat. *Serviens*) Förste underofficern vid ett kompani.

SERIE, série, f. 3. (lat. *Series*) 1) Rad; följd. — 2) (mat.) Följd af tal eller storheter, som ökas eller minskas i viss gifven proportion.

SERIOSO, -- öso. (ital.; tonk.) Allvarsamt.

SERLA, sä'r'lä, adv. (bibl.) Sent på aftonen.

SERPENT, särrpä'ng, m. 3. (fransk ord, af lat. *Serpens*, orm) Ett slags i ormförm krökt blåsinstrument vid fältmusik.

SERPENTIN, särrpänti'n, m. 3. Stenart, hörande till de terfria silikaterna, grön, gul, röd, brun, oftast fläckig, prickig eller ådrad. Ogenomskinlig, kallas den fälgsten.

SERPENTOS, särrpäntös, m. 3. (fyrv.) Brilljantsvärmare, som slingrar sig ormligt i luften.

SERRA TRE, särratré, int. Se *Vassera*.

SERSKILD o. SERSKILT, se *Särskilt*.

SERVAL, särrväl, m. 3. Se *Tigerkatt*.

SERVERA, särrvëra, v. a. 1. (fr. *Servir*, af lat. *Servire*, tjena) 1) Lägga för (mat), hålla i (vin, öl, o. s. v.); bära omkring (rätter, vin, o. s. v.). *S. maten. Värden s-de sjelf vint.* — 2) Iordningställa (ett bord) till en måltid. *S. bordet. Middagen är s-d.* — 3) *S. en kanon*, sköta den genom rengöring, laddning o. s. v., vid skjutning dermed. — *Serverande*, n. 4. o. *Servering*, f. 2.

SERVET, särrvét, m. 3. (fr. *Serviette*) Liten drällsduk, som på måltidsbordet framlägges för hvarje gäst. — Uttalas i allmänhet *Salvöl*, efter ital. *Salvietta*.

SERVIL, särrvi'l, a. 2. (lat. *Servilis*) Slafvisk.

SERVIS, särrvi's, m. 3. (fr. *Service*) 1) Fullständig samling af de silfver- eller porslinskärl, som erfordras för ett mat-, kaffe- eller tebord. — 2) En kanons skötande vid skjutning.

SERVITUT, särrvitüt, m. 3. (lat. *Servitus*) Besvär, som åtföljer en egendom, och hvilket, såsom grundadt på lag, ägaren måste underkasta sig.

SERÖS, -- ös, a. 2. (fr. *Séreuse*, af lat. *Serum*; med.) Blandad med blodvatten.

SESAM, säsam, m. sing. En tropisk skidfrukt. *Sesam orientale*.

SESAMOLJA, säsamäl'ja, f. 1. En mild, fet olja, som i österländega nyttjas i stället för olivolja.

SESSION, säschón, f. 3. Sittning (domstols, o. s. v.). *Börja, sluta s-en.* — *Ss. S-sdag, -srum.*

SESTERTIE, sästär'tiesie, m. 3. (lat. *Sestertius*) Ett silfvermynt hos de forna Romarne.

SEVENBOM, se *Sävenbom*.

SEVIGNÉ (sevinjé), m. 3. Ett slags bröstsmücke för fruntimmer, benämndt efter franska markisinnan de Sevigné.

SEX, säx, grundtal. Fem och en tillsammans. *S. gånger. S. månader gammal. Klockan s.* (I brädspelet) *S. ess*, en sexa och en etta; *s. dus*, en sexa och en tyå; o. s. v. (Skämtsamt talesätt) *Som s.*, ganska mycket, t. ex.: *Äta som s.* — *Ss. S-fotad, -hörnig, -kantig, -radig, -sidig, -stafvig, -uddig, -vinklig.*

SEXA, f. 1. 1) Siffrä, som betecknar talet sex. — 2) Kort, med sex tecken eller s. k. ögon. — 3) Sida af en tärning, tecknad med sex prickar.

Sewor all, båda sexorna (i tärningspel). — 4) (fam.) Aftonvard, lätt qvällsvard på stående fot. Egentligen: en sup med tillugg vid sextiden.

SEXAGESIMA, säxäjesimma, f. 1. (lat.) Åttonde söndagen före påsk.

SEXBLADIG, a. 2. Som har sex blad. Säges om blomkronor; äfv. om skärande verktyg.

SEXDUBBEL, a. 2. 1) Sex gånger så stor. — 2) Likas om något, som består af sex likadana eller liknande saker, eller blott varande af samma art, natur. Jfr. *Dubbel*, 2.

SEXDUBBELT, adv. Sex gånger; sex gånger så mycket. *S. så stor. Gifva s. igen.*

SEXDUBBLA, v. a. 1. 1) Göra sex gånger så stor. — 2) Upprepa sex gånger. — 3) Framte, framställa, återgifva i sex lika exemplar. — *Sexdubblade*, n. 4. o. *Sexdubbling*, f. 2.

SEX ESS, n. sing. Ett slags enkelt tärningsspel, som spelas med brickor i ett vanligt brädspl.

SEXFALDIG, a. 2. Se *Sexdubbel*.

SEXHUNDRA, grundtal. Sex gånger hundra.

SEXHUNDRADE, ordningstal. Som i ordningen följer näst efter den femhundraade nittonde nionde.

SEXHÖRNING, m. 2. Sexhörnig figur. *Regulier s.*, som har alla sex sidorna och vinklarna lika stora.

SEXXANT, m. 3. Se *Sexhörning*.

SEXMAN, m. 3. pl. — män. Benämning på polisuppsyningsmannen inom hvarje socken.

SEXMÄNNIG, a. 2. (bot.) Som har sex ståndare. Brukas mest substantivt, för att beteckna växtklassen Hexandria. *De s-e.*

SEXMÄNNING, f. 2. (bot.) Växt, som tillhör klassen Hexandria.

SEXPUNDIG, a. 2. *S. kanon*, som afskjuter en kula om sex skålpunds vikt.

SEXPUNDING, m. 2. 1) Sexpundig kanon. Se föreg. ord. — 2) Vigtlod, som håller sex pund.

SEXQVINNAD, a. 2. (bot.) Som har sex pistiller.

SEXYTYVER, säxsty'v'r, m. 2. pl. — styfvar. Svenskt kopparmynt = 6 styfver.

SEXTÄMMIG, a. 2. Som utföres af sex stämmor. *S-t tonstycke*.

SEXTA, säxta, f. 3. (lat.) 1) (i musik) Sjette tonen ifrån grundtonen. — 2) (i piketspelet) Sex kort i följd efter hvarandra.

SEXTANT, säxtänt, m. 3. Astronomiskt instrument, som upptager sjattedelen af en cirkel, eller sextio grader.

SEXTERN, sästär'n, m. 3. (lat. *Sealerni*, sex i sender) Sex pappersark, lagda inuti hvarandra. *Skrifva s-er.*

SEXTERSKRIFVARE, säxtärnskrifvare, m. 3. Se *Skrifvare*, *Pennfäktare*.

SEXTETT, säxtät't, m. 3. (ital. *Sestetto*) Sexstämmigt tonstycke.

SEXTID, säxtid, m. del. sing. *S-en*, tiden omkring klockan sex.

SEXTIO, grundtal. Sex gånger tio.

SEXTIONDE, ordningstal. Som i ordningen följer näst efter den femtionde nionde.

SEXTIONDEDEL, m. 2. En del af ett helt, som är deladt i sextio lika delar.

SEXTIOTAL, n. 3. Antal af sextio. *Han är på s-tio*, på sextionde året.

SEXTIÖRIG, a. 2. 1) Sextio år gammal. — 2) Som varar eller varat sextio år.

SEXTON, säxtänn, grundtal. Sex och tio tillsammans. — *Ss. S-hörnig, -sidig.*

SEXTONDE, ordningstal. Som följer i ordningen näst efter den femtonde.

SEXTONDEDEL, m. 2. En del af ett helt, som är deladt i sexton lika delar.

SEXTONHÖRNING, m. 2. Figur, innesluten inom sexton räta linier.

SEXTUSEN, grundtal. Sex gånger tusen.

SEXTUSENDE, ordningstal. Som följer i ordningen näst efter den femtusende niohundra nittonde nionde.

SEXUALSYSTEM, säxual'systäm, n. 3. (af lat. *Sexualis*, af *Sexus*, kön) Benämning på Linnés system i botaniken, enligt hvilket växterna indelas efter deras könsdelar.

SEXÄRIG, a. 2. 1) Sex år gammal. — 2) Som varar eller varat sex år.

SFER, säf'r, m. 3. (gr. *Sphaïra*, klot) 1) Himmelsklot, världsklot. *S-ernas harmoni*. — 2) En himlakroppss omloppsbanan. — 3) (fig.) a) Verkningskrets. — b) Vidd af makt, kunskafer, talanger, inflytande, o. s. v. [Spher.]

SFERISK, a. 2. Klotformig, klotrund. [Spherisk.]

SFEROID, sfärä'id, m. 3. (från grek.) Solid figur, som närmar sig formen af en sfer. [Spheroid.]

SFORZANDO, sfärrsänndo. (ital.; i musik) Betecknar hastigt ökad styrka på en ton eller ett ackord, men som genast aftager.

SHERARDSÖRT, scherärd'sört, f. 3. Örtan *Sherardia arvensis* med blå-blommor.

SHERIFF, scheri'ff, m. 3. (engelskt, ursprungl. arabiskt ord) Öfverdomare i ett grekskap i England.

SHILLING, schilling, m. pl. *shillings*. Engelskt mynt = $\frac{1}{20}$ pund sterling.

SHIRTING, schär'ting, m. sing. (af eng. *Shirt*, skjorta) Ett slags fin, men tunn skjortväf af bomullsty.

Sil int. Gammal imperativ af verbet *Se*. Brukas ännu i den kyrkliga och högre stilen samt i poesi. Bibehåller sig för öfrigt allmänt i uttalet. (Fam.) *S. och så*, så der, tvetydigt, icke rätt nöjaktigt. *Det är s. och så med den saken*.

SIARE, m. 3. 1) Spåman, profet. — 2) Skald, filosof, vetenskapsman.

SIBYLLA, sibylla, nom. prop. f. 1. 1) Benämning på flera spåkvinnor hos de Gamle. — 2) (fig., skämtv.) Gammal hexa.

SIBYLLINSK, a. 2. *S-t orakel*, spådom, afgifven af en Sibylla. *S-a verser*, hvari sådana spådomar affattades. *S-a böcker*, innehållande sibyllinska orakel.

SICKA, f. 1. (tekn.) Smal, halfrund ränna, till prydnad, i kanten af bleckarbeten.

SICKA, v. a. 1. (tekn.) Göra sickor på bleckarbeten.

SICKEL, si'ck'l, m. 2. pl. *sicklar*. Ett mynt hos de gamla Judarna = $\frac{1}{2}$ lod silfver. *Helgedomens s.* = 1 lod silfver.

SICKEN, sic'k'n, sammändraget af *Se hvilken*, t. ex.: *Sicken en!* I hvardagspråket.

SICKENHAMMARE, m. 2. o. 3. Ett slags hammare med tvänne afrundade på tvären emot skafvet stående penar.

SICKLING, m. 2. Skaffern att göra hål med.

SICKSACK, si'cksäck, m. 3. (fr. *Zigzag*) Flera sammanhängande räta linier, som med hvarandra formara ömsom in- och ömsom utgående vinklar. *Gå i s.*, fortskrida i vinklar på detta sätt.

SICKT, se *Sikt*.

SICTER, se *Sekreterare*.

SID, a. 2. Långt nedhängande och vid. Brukas isynn. om kläder. *S-a kläder*.

SIDA, f. 1. Högra eller venstra delen af en människa eller ett djur, ifrån skuldran eller bogen till höften eller länden; äfv. (i vidsträckt mening) hela högra eller venstra delen af människo- eller djurkropp. *Högra, venstra s-n*. *Vara sårad i s-n*. *Ligga på s-n*. *Hafva värja vid s-n*. *Värk i s-n*. *Hålla sig i sidorna för skratt*. *Sätta händerna i s-n*. *Stå, sitta med händerna i s-n*. *Han fäktade vid min s.*, bredvid mig. (Fig.) *Hon var beständigt vid hans s.*, hos honom. *Sätta någon vid s-n af en annan*, jemföra honom med en annan. *Vid s-n af*, i jemförelse med, t. ex.: *Vid s-n af Cæsar var Crassus en obetydlig person*. *Det är hans svaga s.*, han är deruti svag. — 2) Säges äfv. om de delar af ett föremål, som äro mellan fram- och bakdelen, eller emellan öfre betäckande delen och grunden, botten; äfv. om öfre och undre delarna. *Sidorna af ett skåp*. *Det stod vakt på hvardera s-n om vagnen*. *Sidorna af en byggnad, af ett kär, af en bastion*. *Tre fot på hvar s*. *Öfre, undra s-n af ett skrin*. *Sidorna på ett skepp, ett fartyg*, de yttre delar af skeppskrovet, som ligga mellan för och akter. (Geom.) *Sidorna af en vinkel*, de båda linier, som bilda den. *Sidorna af en figur*, de linier, som ligga mellan dess vinklar. Se f. ö. *Fram-, Bak-, In-, Utsida, Lof-, Lö-, Slagsida*, m. fl. (Fig.) *Se, betrakta en sak på flera sidor*, ur flera synpunkter, på flera olika sätt. *Se, betrakta något på den goda, vackra s-n*, fästa sig vid dess goda egenskaper. *Se på rätta s-n, på orätt s.*, riktigt, oriktigt bedöma. *Se allt på den elaka, fula, farliga s-n*, i allt fästa sig vid de sämsta egenskaperna, frukta det värsta. *Se saken på andra s-n*, taga dess motsatta omständigheter i betraktande. *Visa sig på vackra, fula s-n*, visa sina goda, dåliga egenskaper. *Den saken har två, flera sidor*, kan ses ur två, flera synpunkter. *Det har sina sidor*, är kinkigt, svårt, betänkligt. *På hvad s.*, man vill taga det, ur hvilken synpunkt man än vill betrakta det. *Vända en sak på alla sidor*, öfverväga alla dess omständigheter. — 3) Hvardera ytan af ett tyg.

Tyg, som är lika på begge sidor. Se f. ö. *Afvig-, Rättsida*. — 4) Säges äfv. om högra eller venstra, yttre delen af trupp, armé. *Eljest Flank*. *Falla fienden i s-n*. — 5) Hvardera ytan af blad i bok eller skrift. *Sidorna i en bok*. *Jag har läst två sidor*. *S-n 27*. — *Syn*. Pagina. — 6) Ena delen af rum, plats, rymd (i motsats till den andra). *Högra, venstra s-n i en sal*. *På norra s-n af sjön*. *Herrns, fruns s. i en väning*, den del deraf, som herrn, frun bebor. *Högra, venstra s-n i en rådpågående församling*, den del deraf, som är till höger, venster om ordfrändan; (fig.) de personer, som hafva plats på hvardera af dessa sidor, t. ex.: *Högra s-n* (äfv. *högern*) *röstade mot honom*. — 7) (fig.) a) Parti för eller emot. *Vara, stå på ens s.*, understötja, försvara, hjälpa honom. *Draga någon på sin s.*, göra honom till sin anhängare. *Gå, tråda på ens s.*, blifva ens anhängare, försvarare, hjälpare. — b) *Å min s.*, å hans s., för min del, hvad mig, honom beträffar. *Hvar å sin s.*, hvar för sin del. *Å ena s-n...*, å den andra..., hvad det ena beträffar..., angående det andra... — 8) Betecknar läge framför, riktning ifrån eller till sidan af ett föremål. *På s-n om fästningen*. *På högra, venstra s-n om floden*. *På denna, på andra s-n om sjön*, hitom, bortom sjön. *Från denna, från andra s-n om berget*. *På begge, ömse sidor*. *På alla sidor*, på alla håll. *Gå åt s-n*. *Åt den s-n*, åt det hållet. *Åt Upsala-sidan*. *Åt en annan s.* *Åt alla sidor*, åt alla håll. *Sätta å sido* (gammal böjd kasus), se *Åsidosätta*. — 9) Brukas äfv. i fråga om slägt-skap. *Han är på sin mors s. nära i slägt med...*, genom sin mor... *Han härstammar från N. på s-n*, från en öakta son eller dotter af N. — Ordet ingår för öfrigt i en mängd sammansättningar, som dels antyda läge å sidan, dels riktning till eller ifrån sidan, och af hvilka följande ej behöva vidare förklaring: *Sidobräde*, -byggnad, -dörr, -fönster, -gång, -hvalf, -kudde, -mur, -språng, -steg, -vägg, -yta.

SIDBLECK, n. 3. Bleck på sidan af en lavett.

SIDEN, si'd'n, n. sing. Tyg, väfdt af silke, antingen helt och hållet eller till en del. — *Ss. S-bod, -fabrik, -fabrikör, -handel, -handlare, -klädd, -klädning, -varor, -väfnad, -väfstol, -väfvere, -väfveri*.

SIDENARBETARE, m. 3. En, som väfver sidan. Sidenväfvere.

SIDENBAND, n. 3. Band, väfdt af silke.

SIDENBÅRD, si'd'nård, m. 3. Bård, tillverkad af silke. (— bord.)

SIDENFÄRGARE, m. 3. Se *Silkesfärgare*.

SIDENKRAM, n. sing. Allehanda slags sidenvaror.

SIDENKRÄMHANDLARE ell. **SIDENKRÄMARE**, m. 3. Minuthandlare, som försäljer silke och alla slags sidenvaror.

SIDENMUSSLA, f. 1. Se *Silkesmussla*.

SIDENMÅLERI, n. 3. Konsten att måla på sidan.

SIDENPLYS, n. 3. Ett slags skuren sidenväfnad.

SIDENSARS, n. 3. Ett slags tjockt atlasaradt, ej appreteradt helsidenlyg.

SIDENSÅNS, m. 2. Ett slagte af sparfåg-larna, omkring 3 tum lång, asgrå med rödbrun anstrykning och tofs i nacken. *Bombycilla garrula*.

SIDENTRYCKERI, n. 3. Tygtryckeri, der sidan tryckes.

SIDENTRYCKNING, f. 2. Sidentyggers tryckning med färger.

SIDENTYG, n. 3. o. 5. Se *Siden*.

SIDEROGRAFI, siderografi, f. 3. (från grek.) Se *Stålstick*.

SIDLÄND, a. 2. Säges om mark med lågt läge, utan att dock vara sank. *En s. äng*.

SIDOAFGIFT, f. 3. Se *Biafgift*.

SIDOALLÉ, m. 3. Allé, som löper på sidan om en annan.

SIDOANFALL, n. 3. Anfäll ifrån sidan.

SIDOANFÖRVANDT, m. 3. Anförvandt på sidan (ej i rätt upp- eller nedstigande led).

SIDOANGREPP, n. 3. Se *Sidoanfall*.

SIDOARF, n. 3. Arf, som tillfaller någon efter en sidoanförvandt.

SIDOARFVINGE, m. 2. pl. — *arfvingar*. Arfvinge, som blott är sidoanförvandt till den, han arfver eller kan komma att arfva.

SIDOBLECK, n. 3. 1) Bleck på sidan af en lovet. — 2) De beslag, som sitta på utsidan af stocken på en bössa, midt emot låset.

SIDOBlick, m. 2. Blick åt sidan. Brukas äfv. i figurlig mening.

SIDODAL, m. 2. Dal, som bildas emellan tvänne sidoryggar.

SIDOGEVÄR, n. 3. Blankt gevär, som bäres vid sidan, såsom värja och sabel.

SIDOGREN, f. 2. Se *Gren*.

SIDONFLYFANDE, n. 4. Obehörigt inflytande, som utöfvas på en förste, af personer utom regeringen.

SIDOKÄMRAT, m. 3. Kamrat, som har sin plats vid ens sida (i skola, trupp, o. s. v.).

SIDOKRAFT, f. 3. (mek.) Kraft, som verkar ifrån sidan.

SIDOLINIE, -- linje, f. 3. 1) Linie, som har sin riktning ifrån eller åt sidan. — 2) Slägtled på sidan (ej rätt upp- eller nedstigande). *Anförvandt på s-n*. *Skyldskap på s-n*.

SIDOREP, n. 3. Se *Reffen*.

SIDORIKTNING, f. 2. Riktning åt sidan.

SIDORYGG, m. 2. Bergsrygg, som utskjuter ifrån en hufvudgren i ungefärligen samma riktning som hufvudryggen.

SIDOSKEPP, n. 3. Skepp, som i en kyrka sträcker sig på sidan om hufvudskeppet.

SIDOSKOTT, n. 3. (bot.) Bladbarande skott, som uppstiger ifrån rothalsen jemte hufvudstammen.

SIDOSTYCKE, n. 4. 1) Stycke, som har sitt läge på sidan. — 2) Stycke af sidan på slögtadt kreatur. — 3) *Motstycke*, hem. 1.

SIDOSTÖD, n. 3. Stöd ifrån sidan.

SIDOSTÖT, m. 2. Stöt emot sidan, i fäktning.

SIDOTECKNING, f. 2. Se *Profil*.

SIDOVERK, n. 3. Befästningsverk på sidan af en fästning.

SIDOVÄG, m. 2. Väg, som sammanbinder hufvudvägar, eller utgår ifrån en hufvudväg till på sidan belägna orter och ställen.

SIDST, se *Sist*.

SIDVALL, m. 2. Sank, i allmänhet något slutande gräsvall. — *Ss. S-shö, -säng*.

SIDVIND, m. 2. Vind, som blåser ifrån sidan.

SIDVÄDER, n. 3. Se *Sidvind*.

SIDVÖRDNAD, m. sing. (af gamla partikeln *Sid*, mindre) Brist på vördnad. *Visa någon s. Demöta med s.* — *Syn*. Missaktning. Vanvördnad, Förakt.

SIESKA, f. 1. Kvinna, som har uppen-

barelser om tillkommande händelser, eller genom animalmagnetisk inflytelse kan se och veta, hvad som i det naturliga tillståndet ligger utom hennes synkrets; äfv. profetissa, spåkvinna.

SIESTA, si'usta, f. 1. (spanskt ord) 1) Middagshetta. — 2) Middagsömn.

SIFFERBAS, m. 3. (i koralmusik) Besiffrad bas.

SIFFERKALKYL, -- kalkyl, m. 3. Beräkning medelst siffror. [— calcul.]

SIFFERKÄRL, m. 2. Se *Räknekarl*.

SIFFERTAFLA, f. 1. Se *Nummertofla*.

SIFFERTAL, n. 3. Aritmetisk storhet, uttryckt medelst siffror.

SIFFERUPPGIFT, f. 3. Uppgift rörande en talstorhet, tecknad medelst siffror.

SIFFRA, f. 1. (af arab. *Sifr*) 1) Tecken, hvarmed en enkel talstorhet utmärkes. *De vanliga siffrorna äro egentligen arabiska bokstäver*. *Teckna, skriva, räkna med siffror*. — 2) (fig. fam.) Person utan inflytande eller betydighet. *Han är en s.*

SIFFRERA, v. a. 1. Beteckna med siffror.

SIFFRERING, f. 2. Beteckning med siffror.

SIFON, -- on, m. 3. (grek. *Siphon*) Se *Hälfvert*.

SIG, pron. refl. 1) Återhöjd kasus för tredje person både i singular och plural. Är lika för alla genera, t. ex.: *Han, hon, det, man, de rödde sig*. *Han har inga pennningar på s.* *Hvar för s.*, se *Hvar*. *För s. sjelf*, inom s. *vid s. sjelf*, till sig sjelf (utan att böras af andra); i tankarna, t. ex.: *Tala för s. sjelf*; *han tänkte inom s.*, *sade vid s. sjelf*. *I och för s. sjelf*, se *Sjelf*. — 2) Formerar med aktiva verber reflexiva, t. ex.: *Slöta s.*, *slå s. för pannan*, o. s. v. — 3) Ubildas med neutrala verber, eller sådana som stå i neutral bem., hvilka derigenom antaga aktiv karakter, t. ex.: *Gå s. trött*, *dricka s. sjuk*, *arbets s. varm*, o. s. v. — Brukas äfv. (fam.) med neutrala verber, då de i nekande satser antaga impersonell form, t. ex.: *Det springer s. inte*, det blir innet springande af. — Likaledes efter *Säga*, *Förklara*, *Uppgifva*, m. fl., efterföljda utaf en infinitiv, t. ex.: *Han säger s. vara grejve*. — *Vare s.*, se *Vara*. — 4) Nyttjas i dagligt tal, till personer af ringare stånd, för Er, t. ex.: *Sätt s.*, *korporal!* *Sätt s.*, *jungfru!*

SIGILL, sji'll, n. 3. o. 3. (lat. *Sigillum*) 1) Skiva af metall, hvarpå en stats eller enskilt persons vapen, eller begynnelsebokstäfverna till ett namn äro graverade, och som brukas att dermed göra aftryck på bref, diplomer, offentliga akter, betyg, o. s. v. *Påtrycka sitt s. på ett dokument*. *Låta gravera ett s.* — 2) Sjelfva aftrycket deraf. *Revers med s. under*. *Bryta s-et på ett bref*. *Sättu s. på*, försegla.

SIGILLAFGIFT, sji'll --, f. 3. Se *Sigilllösen*.

SIGILLBEVÄRARE, m. 3. Så kallas, i flera stater, en hög embetsman, åt hvilken rikssigillet är anförtrord, för att dermed besegla regeringshandlingar.

SIGILLJORD, f. sing. Se *Bolus*.

SIGILL-LACK, n. sing. En blandning af harts, isynn. gummilacca, med något färgämne, hvilken begagnas att deri aftrycka graverade sigill.

SIGILL-LERA, f. sing. Se *Sigilljord*.

SIGILL-LÖSEN, m. sing. Afgift för sigillens påtryckning på offentliga handlingar.

SIGILLOBLAT, sji'llblåblat, n. 3. Oblat (se d. o.), som begagnas till försegling af bref.

SIGILLRING, m. 2. Ring, hvarpå vapen eller namnchiffer är graveradt, och hvilken begagnas som sigill.

SIGILLVAX, n. sing. Vax, som begagnas att deri aftrycka sigiller.

SIGNA, se *Segna*.

SIGNA, sinngna, v. a. 1. Förkortadt af Valsigna. *Guð signe er!* — *S. sig.* v. r. Korsasig. — *V. n.* Genom vissa ordformer (till stor del ursprungligen böner), korsningar m. m. d. söka att framkalla öfvernaturliga verkningar. *S. öfver en sjuk. S. bört*, genom signeri fördriva.

SIGNAL, sinngnål, m. 3. (fransk ord, af lat. *Signum*) Visst aftaladt tecken, hvarigenom underrättelser, varningar, befallningar o. s. v. på afstand lemnas. *Geffa fartygen s. till strid.* — Bildar en mängd sammansättningar, såsom: Nöd-, Upprorssignal, m. fl.

SIGNALBOK, -ålbok, f. 3. pl. — *böcker*. Bok, som innehåller förteckning på signaler till sjös.

SIGNALELD, m. 2. Eld, hvarmed gifves signal.

SIGNALEMENT, sinngnalemång, n. 3. (fr.) Noggrann beskrifning på en persons yttre.

SIGNALERA, sinngnalera, v. a. 1. Genom signaler gifva tillkänna. — *Signalera*nde, n. 4. o. *Signalering*, f. 2.

SIGNALFLAGG, f. 1. Flagg, hvarmed signaler gifvas.

SIGNALISERRÄ, sinngnaliserra, v. a. 1. Se *Signalera*.

SIGNALPIPA, sinngnålpiå, f. 1. Pipa, hvarmed signal gifves.

SIGNALRÅKET, sinngnålraket, m. 3. Raket, som uppkastas, för att dermed gifva signal.

SIGNALSKOTT, n. 3. Skott, hvarmed signal gifves.

SIGNARE, m. 3. En, som öfvar signeri.

SIGNATUR, sinngnatur, m. 3. 1) Underskrift; namnteckning. — 2) Påskrift på apoteksflaskor.

SIGNERA, sinngnera, v. a. 1. (lat. *Signare*) Teckna, beteckna; stämpa. — *Signerande*, n. 4. o. *Signering*, f. 2.

SIGNERI, sinngneri, n. 3. Ett slags besvärjelse, då man genom vissa ordformer, korsningar m. m., söker att framkalla öfvernaturliga verkningar.

SIGNERSKA, f. 1. Qvinna, som öfvar signeri.

SIGNET, sinngnät, n. 3. o. 3. (medelt. lat. *Signetum*) Se *Sigill*, 1.

SIGNETRING, sinngnetring, m. 2. Se *Sigillring*.

SIGNIFIKATION, sinngnifikatschön, f. 3. (lat. *Significatio*) Betydelse, bemärkelse.

SIGNIFIKATIV, sinngnifikativ, a. 2. Betecknande, betydelsefull, uttrycksfull.

SIGT, m. sing. (t. *Sicht*; handst.) En vexels förevisande till accept. *Uställa en vaxel på 14 dagar efter s. På åtta dagars s.*, att betalas åtta dagar efter presenteringen.

SIGTA, siggta, v. n. 1. Föra sigtet på ett gevär i en linie mellan ögat, kornet och målet, för att träffa rätt. *Lägga an och s. S. på en fiende.* — *Syn.* Mätta, Anlägga, Syfta. [Sicka, Sikta.]

SIGTE, siggte, n. 4. (t. *Gesicht*) 1) *Syn*, synhåll. *Hafva i s., ha s. på*, se. *På s. på, få i s.*, få se, få syn på. *Komma i s.*, komma i synhåll, blifva sedd. *Förlova ur s.*, förlova synen af, upphöra att se. *I s. af land*, i syn-

håll af land; så nära land, att det kan ses. —

2) Det märke på bakkdelen af ett skjutgevär, hvar- eller riktningen mot kornet tages. *Hålla ögat på s-t. Hafva i s.*, hafva geväret riktadt på målet. — 3) (fig.) Se *Syfte*. *Hafva i s.*, åsyfta, hafva till mål. *Hvad kan han dermed ha i s?* — *Syn.* Se *Afsigt*. [Sickte, Sikte.]

SIGTLINJE, siggtlinje, f. 3. Den linie, som föreställs gå mellan ögat och målet öfver sigtet och kornet på ett gevär. [Sickt — Sikt.]

SIGTNING, f. 2. Handlingen, då man sigtar. *Syn.* Mättande, Syftande.

SIK, m. 2. Fisk af de Mjukfeniga, stundom en fot lång, blå, glänsande. *Coregonus Lavaretus*. *Sikel*, se *Sickel*.

SIKEL, m. 2. pl. *siklar*. Tunna stålskifva, hvarmed stålarbeten skrapas.

SIKER, sik'r, m. sing. (fam.) Lufver, klippare.

SIKLÖJA, f. 1. Se *Stensik*.

SIKORI, --ri', se *Cikorja*.

SIKT, si'kt, m. 2. En låg cylinder eller ram med hållig botten, hvarigenom olika stora delar af ett ämne åtskiljas. [Sickt, Sigt.]

SIKTA, si'kta, v. a. 1. Medelst sikt åtskilja olika stora delar af ett ämne. *S. mjöl.* — *Siktande*, n. 4. [Siga, Sicka.]

SIKTARE, m. 3. En, som siktar.

SIKTDUK, m. 2. Väfnad, som begagnas till botten på finare siktar.

SIKTER, se *Sekretarare*.

SIKTMAKARE, m. 3. Handverkare, som förfärdigar siktar.

SIKTMJÖL, n. sing. Siktadt mjöl.

SIKTNING, f. 2. Den operation, då något siktas.

SIKTOVARN, f. 2. Ställe, der mjöl siktas.

SIKTVERK, n. 3. Den inrättning i en qvarn, hvarmedelst mjöl siktas.

SIL, m. 2. Redskap i form af ett säll med silduk till botten, hvarigenom vätskor silas. — *Se. S-botten*.

SILA, v. a. 1. Låta en vätska gå genom en sil, för att sålunda åtskilja uti vätskan befintliga uppslammade fasta delar, som dervid kvarstanna på silduken. *S. af, bört, ifrån, igenom*, se *Afsila*, &c. — *S. sig*, v. r. *S. sig fram, igenom*, säges om vätskor, isynn. vatten, när de tränga fram igenom porösa kroppar eller genom helt fina hål, öppningar. Likaså *S. sig in, ned, ut.* — *Silande*, n. 4.

SILBEN, sil'bén, n. 3. Ett ben i hufvudskålen, som är fästadt emot pannbenet ofvan och inom näsbenets rot.

SILBLECK, n. 3. Med många små hål genomborradt bleck, som begagnas att sila igenom.

SILDUK, m. 2. Väf, som begagnas till botten på en sil, oftast en icke allt för fin och skör linneväf, men äfven ofta af flanel eller hattmakarfäfil.

SILÉNÖRT, f. 3. Örtsläktet *Silene*.

SILESHÄR, n. 3. Se *Daggört*.

SILF, brukas stundom i sammansättningar i st. f. Silfver, mest i äldre språket.

SILFVER, n. sing. 1) Elektropositiv metall, smidig, utmärkt tänjbar, af hvit färg. — 2) (kollektivt) Hvarjehanda saker af silfver, isynn. kärl. — *Har sammansättningarna* Kyrk-, Bordsilfver, m. fl. — *Ss. S-arbete, -artad, -bergverk, -beslag, -beslagen, -blandad, -färg, -färgad, -galon, -grufva, -halt, -haltig, -hvit, -klimp* ell. *-klump, -krona, -kärl, -lik, -malm, -medalj, -mynt,*

-penning, -rik, -ring, -sked, -skrin, -tillgång, -tillverknig.

SILFVERARBETARE, m. 3. *Guld- och s., se Guldsmed.*

SILFVERBLECK, n. sing. Af silfverstänger genom glödnig och hamring förfärdigadt bleck, som användes till hvarjehanda slags arbeten.

SILFVERBLICK, n. sing. Silfrets blickning vid smältning. *Jfr. Blicka*, 3.

SILFVERBORSTE, m. 2. pl. — *borstar*. Liten borsta, hvarmed silfverkärl rengöras.

SILFVERBROKAD, --bråkad, m. 3. Tjockt, tungt, sidentyg med iuvirkade figurer, blommor af silfver.

SILFVERBRÖLLOP, n. 3. Fest, som firas på tjugufemte årsdagen af tyvenne äkta makars bröllop.

SILFVERBÅRD, m. 3. Bård, tillverkad hufvudsakligen af silfverspånad. [— bord.]

SILFVERFASAN, ---ån, m. 3. Kinesisk art af Fasanlägget, silfverfärgad, med fina, svarta streck. *Phasianus nycthemerus*.

SILFVERFINERING, f. 2. Operation, hvarigenom det rena guldet afskiljes ur sådant, som är legeradt med koppar.

SILFVERFISK, m. 2. Se *Guldfisk*.

SILFVERFLOTTA, f. 1. *Spanska s-n*, flotta af fartyg, som under tiden för spanska väldet i Amerika till Spanien öfverförde utbytet af de amerikanska bergverken.

SILFVERGLANS, m. sing. 1) Glans, liknande silfrets. — 2) Ett slags silfvermalm.

SILFVERGLITT, m. sing. En blyoxid, hvilken erhålles som biprodukt vid silfvertillverkning. — *Kallas äfv. Glete.*

SILFVERGRAN, f. 2. En art af Granträdet, med två hvitblå ränder på undre sidan af bärren. *Picus Picea*.

SILFVERGRUND, m. 3. Grunden på ett arbete, då den är af silfver, försilfrad eller silfverfärgad.

SILFVERGRÅ, a. 2. neutr. — *grått*. Hvitgrå, liknande silfver.

SILFVERHÅR, n. 3. (fig.) Silfverhvit hår. *I poesi* och högre stil.

SILFVERHÄGER, m. 2. pl. — *hägrar*. Fågel af Hägerslägget, en aln hög och af rent hvit färg, med en lång fjäderbuske på hufvudet, som betalas ganska dyrt. *Ardea Garzetta*.

SILFVERKAMMARE, m. 2. pl. — *kamrar*. Rum, der silfver förvaras vid ett hof.

SILFVERKAPPE, m. 2. pl. — *kappar*. Kappe (se d. o. l.) af silfver.

SILFVERKIS, m. sing. Ett slags silfverhaltig jernkis ifrån Ungern.

SILFVERKLÄNG, m. sing. Klang, liknande silfrets.

SILFVERKLAR, a. 2. Klar som silfrets klang. *S. stämna*.

SILFVERKNEKT, m. 2. Hofbetjent, som har tillsyn vid silfverkammaren.

SILFVERKORN, n. 3. Litet korn af silfver.

SILFVERKRISTALL, m. 3. Salpetersyrad silfveroxid.

SILFVERLÄN, n. 3. Bredvalsad silfvertråd.

SILFVERLOD, n. 3. Sådant slags lod (se *Lod*, 10), som användes till lödning på silfverarbeten, samt för finare arbeten af messing, koppar, stål och jern.

SILFVERMATT, a. 1. Af en matt hvit färg, liknande silfrets.

SILFVERPAPPER, n. 3. *Äkta s.*, på ena

sidan med äkta bladsilfver belagdt papper. *Oäkta s.*, med tennfolium belagdt papper.

SILFVERPLANTS, m. 2. Plants (se d. o.) af silfver.

SILFVERPLÅT, m. 2. Plåt (se d. o.) af silfver.

SILFVERPOPEL, m. 2. pl. — *popplar*. Ett trädslag med ofvan bjert gröna blad, inunder hvitludna. *Populus alba*.

SILFVERPROF, n. 3. Operation, hvarigenom silfrets finhet undersökes.

SILFVERSAND, m. sing. 1) Sand, som innehåller silfverkorn. — 2) Hvit glimmersand.

SILFVERSERSVIS, m. 3. Bord-, kaffe- eller te-servis af silfver.

SILFVERSKÅP, n. 3. o. **SILFVERSKÄNK**, m. 2. Skåp, skänk, der silfver förvaras.

SILFVERSLÄGG, m. sing. Slagg, som blifver vid silfrets smältning.

SILFVERSLAGLOD, n. 3. Se *Silfverlod*.

SILFVERSMIDD, a. 2. Med silfver beslagen, prydd med silfvergaloner.

SILFVERSPÅNAD, m. sing. Silte, öfverdroget med fin silfvertråd.

SILFVERSTIFT, n. 3. Tunt stift af mjukt silfver, hvarmed skrives på pergament.

SILFVERSTIL, m. sing. Ett slags fin boktryckarstil.

SILFVERSTRÄNG, m. 2. Med silfvertråd öfverspunnen sträng.

SILFVERSTUFF, m. 3. Sten, uti eller på hvilken befinnes gediget silfver.

SILFVERSTÅL, n. sing. En stålsort, hvilken innehåller en ringa kvantitet silfver, och som anses för den bästa af alla.

SILFVERSTÄNG, f. 3. pl. — *stänger*. Half-rund stång af smält silfver.

SILFVERTACKA, f. 1. Tacka af silfver. *Jfr. Tacka*.

SILFVERTON, m. 3. Silfverklar ton.

SILFVERTRYCK, n. 3. Silfverfärgadt boktryck.

SILFVERTRÅD, m. 2. Tråd af silfver, som erhålles af långa uträkta cylindrar af nämde metall, hvilka dragas genom allt finare och finare hål i en stålskifva.

SILFVERTRÅD, n. 3. 1) Se *Dianas tråd* (under *Diana*, 3). — 2) En art af växtsläktet *Protea*.

SILFVERTYGG, n. 3. Siden- eller bomullstygg, hvari blommor och mönster af silfvertråd eller silfverlän äro invädda.

SILFVERVERK, n. 3. Silfvergrufva med tillhörande förädlingsverk.

SILFVERVÄG, f. 1. (poet.) Silfverglänsande väg.

SILFVERVÄG, f. 2. Väg, hvarpå silfver väges.

SILFVERVÄRDE, n. 4. Värde i silfvermynt.

SILFVERVÄDER, f. 1. pl. — *ådror*. Åder af silfvermalm.

SILFVERÅLDER, m. sing. Brukas mest i bestämd form och betyder då: den andra af de diktade fyra tidsåldrarna, som följde näst på guldåldern, och under hvilken människorna redan voro förändrade, beredde hvarandra sorg och bekymmer, lydde icke gudarna och offrade ej åt dem, hvarföre deras lif på jorden var kortare än de människors, som lefde i guldåldern.

SILRUETT, silru'it, m. 3. (fr. *Silhouette*, efter en historisk person med namnet *de Silhouette*) Porträtt, som föreställer profilen af ett ansigte, helt och hållet ifyllt med svart färg. Skuggporträtt.

SILHUETTERA, siluättära, v. a. 1. Aftaga i skuggporträtt.

SILIKAT, --ät, n. 5. (kem.) S-er kallas kiselhydrats eller kiseljordens kemiska föreningar med icke metalliska baser.

SILKE, n. sing. Den spunna tråden af silkesmaskens naturliga spånad, sedan denna blifvit afhasplad ifrån silkeshusen och degummerad. *Väfnad af s.* (Fig.) *Han har ej spunnit s. derpå, har ej vunnit, snarare förlorat derpå.* — *Ss. S-sband, -sberedning, -shandel, -shandlare, -skläder, -slik, -snystan, -snäsdud, -sspinnare, -sspinneri, -sstrumpa, -stofs, -stråd, -sända.*

SILKESAFVEL, m. sing. Uppfödande af silkesmaskar för silkesberedning.

SILKESAND, f. 5. pl. — *änder.* Simfågel af släktet Dopping. *Podiceps cristatus.*

SILKESDOCKA, f. 1. En viss längd af silke, hopknuten i en liten knippa.

SILKESFÄRIL, m. 2. Se *Silkesfäty*.

SILKESFLOR, n. 5. Flor, väfdt af silke.

SILKESFLY, n. 4. En nattfjäril, hvars larf kallas Silkesmask, ursprungligen ifrån Kina. *Phalæna Mori.*

SILKESFÄRGARE, m. 5. Färgare, som isynnerhet färgar silke.

SILKESFÄRGERI, n. 5. 1) Konsten att färga silke. — 2) Fabrik, inrättning, ställe, der silke färgas.

SILKESHARE, m. 2. pl. — *harar.* En art Kanin, med lång silkeslen hårbeklädnad, hvaraf hatrar, tyger, vantar o. d. förfärdigas; ifrån Mindre Asien. Angorisk Kanin.

SILKESHATT, m. 2. Hatt, förfärdigad af noppsilke, af sidenväfstolars silkesfällning, o. s. v.

SILKESHUS, n. 5. ell. SILKESHYLSÅ, f. 1. Se *Kokong.*

SILKESHÅR, n. 5. 1) Silkeslent hår. — 2) Se *Silleshår.*

SILKESHÄRFVEL, m. 2. pl. — *härflar.* Härvel, hvarmedelst silkestrådarna afhasplas ifrån silkeshusen.

SILKESKÅRDA, f. 1. Kårda, hvarmed silke kardas.

SILKESLARF, m. 5. pl. — *larfver.* Se *Silkesmask.*

SILKESLEN, a. 2. Len som silke.

SILKESLIM, n. sing. Ett slags lim, som erhålles genom silkestrådarnes utkokning med ättiksyra eller vatten.

SILKESLOCK, m. 2. (fig.) Silkeslen lock.

SILKESMASK, m. 2. Larven af Silkesflyet, af hvars spånad silke spinnes.

SILKESMULBÄRSTRÅD, n. 5. En art af Mulbärstrådet, hvars löf företrädesvis användas till föda åt silkesmaskar.

SILKESMUSSLA, f. 1. En mussla, en fot lång, solfjäderlik, ofvan halfrund, som fäster sig vid klippor med ett grönt, guldgänsande silke, hvilket fordom af Tyrierna bereddades, färgades och såldes till högt pris, samt ännu af kustboerna vid Medelhafvet användes till väfnad af smärre tyger och stöckning. *Pinna nobilis.*

SILKESMÖL, m. 2. Maskin, hvarmed silke tvinnas.

SILKESODLING, f. 2. Silkesafvel och beredning af silke.

SILKESPLANTA, f. 1. Se *Silkesört.*

SILKESRIK, a. 2. Säges om tyger, som innehålla mycket silke.

SILKESSAMMET, n. sing. Äkta sammet, väfdt af silke.

SILKESSPETS, m. 2. Se *Blonder.*

SILKESSYRA, f. 1. (kem.) Ett slags syra, som befinnas uti silkeslim.

SILKESVADD, m. sing. Vadd af silke. Se *Vadd.*

SILKESVANTE, m. 2. pl. — *vantar.* 1) Yante, stöckad af silkesharens hår. — 2) Yante, stöckad af silke.

SILKESÖRT, f. 5. En 4 till 5 fot hög planta, som ger ämne till en silkeslik spånad. *Asclepias syriaca.*

SILKÄRL, n. 5. Se *Glandel.*

SILL, f. 2. 1) Mjukfenig fisk, stundom en fot lång, ofvan svartaktig, eljest silvergänsande, i norra delen af Atlantiska hafvet. *Clupea harengus.* — 2) (kollektivt) Sådan slags fisk, insaltad eller till mat anrättad. *En tunna s. Köpa, äta s. S. och potates.* — *Ss. S-fiske, -fångst, -handlet, -handlare, -husvud, -marknad, -mjölke, -mångelska, -not, -packning, -pastej, -saltning.*

SILLÅKE, m. sing. Lake af insaltad sill.

SILLBLICK ell. SILLBLIXT, m. 2. Luftmeteor, liknande bliften, och som påstås uppkomma af det starka skonet ifrån sillens hvita buk fjäll, då hon i stora stäm simmar på ryggen.

SILLBOD, f. 2. Bod, der insaltad sill förvaras eller säljes.

SILLBÅT, m. 2. Båt, lastad med sill.

SILLEBAS, m. 2. Se *Hafssula.*

SILLERI, se *Selleri.*

SILLFÖSARE, m. 5. Benämning på de stora, glupska roffiskar, som jaga sillen.

SILLGRISSLA, f. 1. En art simfågel af släktet *Uria*, i de nordliga hafven.

SILLGRUMS, n. sing. Grums, vid silsalterier, af sillens innanmäten.

SILLHVAL, m. 2. Se *Nordkapare.*

SILLEKNIPA, f. 1. En art simfågel af släktet *Alca.*

SILLKUNG, m. 2. En taggfenig benfisk, 5 till 6 fot lång, silvergänsande med röda bröstfenor; i Medelhafvet. *Gymnætrus Tænia.*

SILLMÅSE, m. 2. pl. — *måsar.* Fågel af Måsesläktet, med skiffersvart mantel och gula ben.

SILLPACKARE, m. 5. I sjöstäder, edsvuren person, som besörjer sillens ompackning och sortering.

SILLRÅK, n. sing. Allt hvad som af sillen, vid dess saltning, bortkastas såsom onyttigt.

SILLSALAD, --låd ell. --låt, m. sing. Maträtt af sill, potates, lök m. m., allt fint hackadt eller sönderskuret, och som ätes med olja och ättika. — Skrifves äfv. *Sillsallat.*

SILLSALTARE, m. 5. En, som insaltar fångad sill.

SILLSALTERI, n. 5. Ställe med tillhörande inrättningar, der sill saltas.

SILLTRAN, m. sing. Trau af sill. *Jfr. Sill.*

SILLTUNNA, f. 1. 1) Tunna, hvari sill är inpackad. — 2) Tom tunna, gjord att deri packa sill, eller som dertill blifvit begagnad.

SILLVAD, f. 5. Nät, som begagnas till sillfångst.

SILNING, f. 2. Den förrättning, då något silas.

SILRÖR, n. 5. Se *Glandel.*

SILSTEN, m. 2. Sten, som begagnas till väskors genomslitning.

SIMBLÅSA, f. 1. En med luft fylld blåsa, som finnes hos de flesta fiskar nära ryggen och

anses tjena fisken att höjra eller sänka sig i vattinet. [Simm —.]

SIMBÅLTE, n. 4. Se *Simgördel.* [Simm —.]

SIMFENA, f. 1. Se *Fena.*

SIMFOT, m. 5. pl. — *fötter.* Hvarje af vattenfågelnas med en hud förenade fötter.

SIMFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar.* Fågel med simfötter, d. v. s. vattenfågel.

SIMGÖRDEL, m. 2. pl. — *gördlar.* Gördel, hvarvid uppblåsta påsar af hundskinn äro fästade, af hvilka den person, som är iklädd gördeln, uppbares på vattinet.

SIMHINNA, f. 1. o. SIMHUD, f. 2. Hinna, hud, som förenar lärna på simfågelnas fötter.

SIMLOR, --lår, n. sing. indef. (af *Jr. Semi* 'lor, halfguld) Ett slags metallblandning af koppar och zink.

SIMNÄTTNING, f. 2. Se *Simskola.*

SIMKLÄDER, 3. pl. Enkom gjorda kläder, så inrättade, att man i dem uppbares på vattinet.

SIMKONST, f. sing. Konsten att simma.

SIMLA, se *Semla.*

SIMLÄRARE, m. 5. Lärare i simkonsten.

SIMMA, v. n. 5. Impl. *Sam*; pl. *Summo.* Sup. *Summil.* (I Göta mål säges *Simmade, Simmat.*) 1) Genom ändamålsenlig rörelse med händer och fötter hålla sig uppe på vattinet, eller förflytta sig i vattinet antingen på eller under dess yta. *S. väl, fort. S. under vattinet. S. på rygga. S. på ett bråde.* — 2) Se *Flyta.* 2. *En timmerflotte kom s-nde. S. i luften, sväfva deruti.* (Fig.) *S. i nöjen, i öfverflöd, njuta nöjen i öfverflöd, hafva öfverflöd af alla slags lefnadsbehof. S. i tårar, gråta bittert.* — *Simmande, n. 4.*

SIMMAGISTER, si'mmaji'str, m. 2. pl. — *gistrar.* Hederstitel, som med vissa högtidligheter tilldelas de lärjungar vid en simskola, hvilka afslagt prof på förvärfvad utmärkt skicklighet i simkonsten.

SIMMARE, m. 5. En, som simmer eller kan simma.

SIMMIGHET, f. 5. Inkokad till viss tjockhet. — *Simmighet, f. 5.*

SIMNING, f. 2. Kroppens uppehållande öfver vattinet eller förflyttande på eller i detsamma genom rörelse med armar och ben.

SIMONI, --ni, f. 5. Handel med andeliga sysslor. Benämningen är bildad efter den i bibeln ömtalade magern Simon.

SIMPA, f. 1. Ett släkte af de Taggfeniga fiskarna, med platt hufvud, bredare än kroppen, och två hvassa taggar på gällocken. *Cottus.*

SIMPEL, si'mpp', a. 2. (fr. *Simplex*, lat. *Simplex*) 1) Enkel. *S. utväg. Ett helt s-i medel. Ingenting är simpeltare. Det är helt s-i.* — 2) Rät och slät, oprydd. *Simple kläder.* — 3) Ringa, menig. *S. bonde, soldat. S. adelsman, ej greve eller friherre.* — 4) Passande endast för menige man, för folk af lägre stånd; äfv. låg, föraktlig (i moralisk mening).

SIMPELT, adv. 1) Enkelt. *S. tillagad föda. Helt s., utan alla omständigheter. Enkelt och s., se Enkelt.* — 2) Rätt och slätt, utan prydnad. *S. klädd.* — 3) Dåligt, föraktligt. *Bära sig s. åt.*

SIMPLATS, m. 5. Ställe, der man kan simma.

SIMPLICITET, simpplicitét, f. 5. (lat. *Simplicitas*) Enkelhet.

SIMPROMOTION, si'mppromotschön, f. 5. Offentlig högtidlighet vid en simskola, då prof i simkonsten afläggas och simmagister-diplomer utdelas.

SIMS, si'mms, m. 5. (t. *Gesims*) Utstående sten på en dörrpost m. m., hvarpå dynstencen till hvalfbågen hvilat.

SIMSHYFVEL, si'mmshy'vi, m. 2. pl. — *hyflar.* Särskilt slags hyffel, som begagnas för simsar.

SIMSKOLA, f. 1. Undervisningsanstalt för dem, som vilja lära att simma.

SIMSLIST, f. 5. Se *Karnis.*

SIMSNÄPPA, f. 1. Ett slagte af Simfågelnas Phalaropus.

SIMSTEGEL, n. 5. Sådant slags tegel, som begagnas till listverk.

SIMSTÄLLE, n. 4. Se *Simplats.*

SIMULAKER, --läck'r, m. 5. pl. — *akrer.* (fr. *Simulacra*, af lat. *Simulacrum*, bild, sken, liknelse) 1) För öfning tillstånd, lätsad drabbning emellan särskilda afdelningar af en sammardragen truppstyrka. — 2) (fig.) Lätsad strid. [— iacker.]

SIN (i kort), m. o. f., SITT, n. sing. (plur. *Sine* ell. *Sina*, m. *Sina*, f. o. n.) Pronomen poss. o. refl., hvilket hänför sig tillbaka på meningens subjekt och brukas endast i böjd kasus. *Han, hon, de ligga i sin söng. Han har förlorat sin möda, sitt arbete, sina penningar. Han har sina 50 år på nacken, är 50 år gammal. Hvar sin, se Hvar. Sin egen herre, sin egen, se Egen. I sinom* (gammal böjd kasus) *tid, när tiden är inne, när så behöfs, när tillfället så fordrar.* — Neutr. sing. *Sitt* brukas ofta substantivt och betyder: a) Det sig, honom tillhöriga. *Hvar och en tar sitt. Ge hvarjorn och enom sitt,* det honom tillhör. — b) Sin boning. *Gå hvar hem till sitt.* — c) Göra sitt till, allt sitt till, bidraga hvad man kan till något. — Substantivt säges äfven: *De sina, sina anhöriga, sin familj; äfv. sina landsmän, anhängare, vänner, kamrater. Man är skyldigt att hjälpa de sina.*

SIN (i långt), s. oböjl. *Stå, vara i s.,* (om kor) ej gifva mjölk.

SINA, v. n. 2. 1) (om kor) *S. ell. s. äf,* upphöra att gifva mjölk. Säges äfv. om quinnobrost. — 2) (fig.) Uttorka, uttömmas, afstanna, upphöra. — *Sinande, n. 4.*

SINDAL, si'ndall, n. sing. indef. Ett slags fordom brukligt tjockt taft.

SINDER, si'nd'r, n. sing. Glödspån, som vid jernets smidning affaller i form af stora fjäll.

SINEKUR, --ky'r, m. 5. (fr. *Sinecure*, af lat. *Sine*, utan, och *Cura*, möda) Tjänst med lön utan arbete. *Latmanssyssia.*

SIMFONI, se *Symfoni.*

SINGLA, v. n. 1. (pop.) Uppkasta en slant o. s. v. i luften på det sätt, att han hastigt och många hvarf svänger omkring sig sjelf, tills han åter faller ned. Egentl. en barnlek, äfv. ett slags spel med slantar. — *Singlande, n. 4. o. Singling, f. 2.*

SINGULAR, sinngulär, m. 5. (lat. *Singularis*; gram.) Numerus, som utmärker ett enda föremål. Ental. — *Motsats: Plural.*

SINGULARITET, sinngularitét, f. 5. Besynnerlighet.

SINGULIER, sinngullj'r ell. sinngyllj'r, a. 2. (lat. *Singularis*) 1) Synnerlig. — 2) Sällsynt, utmärkt. — 3) Besynnerlig, egen.

SINING, f. 2. 1) Mjölkingens afstannande hos kor och andra djurhonor; upphörande att gifva mjölk. Kan äfven sägas om quinnor. — 2) (fig.) Uttorkande, afstannande.

SINK, si'ngk, n. sing. (fam.) Sinkande (af *Sinka*, i).

SINKÅ, s'ngka, v. n. 1. I. (af Sen; fam.) Söla, dröja. — S. sig, v. r. Fördröja sig. — Sinkande, n. 4.

SINKÅ, s'ngka, f. 4. II. Liten krampa, hvarmed söndrade delar hopfogas.

SINKÅ, s'ngka, v. a. 1. III. S. ell. s. ihöp, (itm.) hoplappa. S. porstin, åter hopsätta sönderlaget porstin. S. koppar, hopfoga stycken deraf i kanterna, genom deras inskjutning i motsvarande inskränningar och lödning. — Sinkande, n. 4. o. Sinkning, f. 2.

SINKÅRE, s'ngkare, m. 3. En, som gör yrke af att åter hopsätta sönderlaget porstin.

SINKSAM, s'ngksam, a. 2. (fam.) Se Sölig. SINLIG, a. 2. 1) Som tillhör, har afseende på sinnena. S-a njutningar. — Syn. Sensuel. — 2) (om person) Som älskar världen och sinnena njutningar. En s. människa. — Syn. Sensualistisk. — Skrifves äfv. Sinnlig.

SINLIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara sinlig. — 2) Det sinliga, sinneverlden. S-en försvinner och evigheten natkas. — 3) Sinnena. S-ens njutningar. — 4) Begär efter sinliga njutningar. Detta relade hans s. S-ens förnämsta passioner äro: fräseeri, dryckenskap, vållust. — Äfv. Sinnlighet.

SINLIGT, adv. På ett sinligt sätt. Lefva s. S. uppfatta något. — Motsats: Andligt. — Äfv. Sinnligt.

SINNAD, a. 2. 1) Som ämnar, tillärnar något. Han är s. att göra en resa. — 2) Säges äfven med afseende på beskaffenheten af en persons tillfälliga tänkesätt, sinnesstämning, afsigter. Vål, illa s., som hyser goda, elaka tankar, afsigter. Vara vål, illa s. emot någon. Jordiskt s., som tänker endast på det jordiska. Kungligt s., som hyser en konung värjiga tänkesätt. Huru är han nu s.? huru tänker han nu? Nu är han ackorlunda s. — Bildar sammansättningarna Välsinad, Illasinad, Argstint, Ondstint, m. fl.

SINNE, n. 4. 1) (i allmänhet) Förmågan att emottaga intryck af föremål. Filtre s., förmågan att emottaga intryck af de utom oss befintliga föremålen. De fem yttre s-na (ell. i allm. blott de fem s-na) äro: känsel, smak, lukt, hörsel och syn. Objektiva s-n, benämning på känsel, syn, hörsel, emedan de föreställa sådana egenskaper, som synas tillhöra själva objekterna. Subjektiva s-n, smak och lukt, emedan de framställa våra egna känslor, eller vissa af objekterna frambragta förändringar i våra organer. De ädlare s-na, syn och hörsel. Inre s., själens förmåga att förnimma sina egna förändringar och tillstånd. Vara från sina s-n, icke vara vid sina s-n, icke hafva sina s-n i behåll, hafva förlorat bruket af sitt förnuft. Blifva rörd till sina s-n, mista förståndet. Åter komma till sina s-n, återfå sans. — 2) Sjä, hjerta, sinne-lag, lynne. Ell. elakt, herrsklystet s. Gladt s. Sorgsen till s-s. Stadig, jemn till s-s. Med muntra, lediga s-n. Uppreta ens s. Huru är han till s-s? till sinne-lag ell. lynne? Nu är han någorlunda till s-s, vid temligen godt lynne. Hafva något i s-t, ämna göra, företaga något. Hafva ondt i s-t, tillämma något ondt. På något i s-t, i tankarna. Det har aldrig kommit, fallit, runnit mig i s-t, jag har aldrig kommit att tänka derpå. Förä en något till s-s, föreställa, påminna en om något. Lägga något på s-t, blifva ledsen, sorgsen, bekymrad öfver något. Gå ur s-t, falla ur minnet. Sätta sig i s. på att..., föresätta sig. Det gick honom djupt

till s-s, det bedröfvade honom högligen. Vändt sitt s. till, ifrån, sin håg till, ifrån. Lugna s-na, allmänheten. Detta vände folkets s-na ifrån honom, beröfvade honom folkets tillgifvenhet. — 3) Vilja. Det gick ej efter hans s. Göra efter sitt s. En man efter Guds s., efter mitt s. — 4) Håg, naturligt fallenhet, tycke. S. för det sköna, för poesi. Han har intet s. för vänskap. — 5) Vrede, vredgad sinnesstämning, horm; argt sinne-lag, egensinnighet. Styra sitt s. Visa sitt s. ell. blott visa s. Pojken har s. som en Finne. Bryta ett barns s.

SINNEBILD, m. 3. Något kroppsligt, som tjänar att försinliga något kroppsligt, ett begrepp eller en idé, t. ex.: Ankaret är hoppets s., cirkeln evighetens. — Syn. Emblem, Symbol.

SINNEBILDIG, a. 2. Som innebär en sinnebild, har derpå afseende. En s. figur.

SINNEBILDIGT, adv. På ett sinnebildigt sätt.

SINNEBILDSLÄRA, f. 2. Läran om sättet att genom sinnebilder framställa de Gamles mytiska, gudomligheter, dygdena, lasterna och människans passioner.

SINNELAG, n. 3. Känsloernas och begärens naturliga beskaffenhet hos en människa. Hafva godt, elakt s. — Syn. Hjerta, Sinne, Naturel, Anda, Karakter.

SINNER, se Sinder.

SINNESART, m. 3. Se Sinne-lag.

SINNESDVALA, f. 1. Se Dvala, 2.

SINNESFRID, m. sing. Se Själsfrid.

SINNESFÖRFATTNING, f. 2. Se Sinnestillstånd.

SINNESFÖRMÖGENHET, f. 3. Se Själsförmögenhet.

SINNESFÖRVIRRING, f. 2. Förvirrad själs-tillstånd, hvarunder människan icke förmår att tänka redigt, och antingen tillfälligt, snart öfvergående, eller långvarigt, då det är att betrakta såsom sjukdom, en lindrigare grad af sinnesrubbing.

SINNESFÖRÄNDRING, f. 2. Förändring i en människas sinnestillstånd.

SINNESLUGN, n. sing. Lugnt sinnestillstånd.

SINNESNEDSLAGENHET, f. 3. Nedslagen sinnesstämning.

SINNESORGAN, -- ärrgå, m. o. n. 3. Kropps-verktyg för något af de fem sinnena.

SINNESORO, f. sing. Oroligt sinnestillstånd.

SINNESRO, f. sing. Se Sinneslugn.

SINNESRUBBING, f. 2. Själsstillstånd, då förnuftets verksamhet är väsendligen rubbad, d. v. s. då människan ej har fulla bruket af sitt förstånd.

SINNESRÖRELSE, f. 3. Stark och liflig känsla. — Syn. Affekt.

SINNESSJUKA, f. sing. eller

SINNESSJUKDOM, m. sing. Sjukligt tillstånd, då själens verksamhet varaktigt och vanligen utan feber är så stördt, att den deraf lidande i mer eller mindre mån är beröfvad bruket af sitt förnuft.

SINNESSTYRKA, f. sing. Se Själsstyrka.

SINNESSTÄMNING, f. 2. Det tillstånd, hvori en människas själ för tillfället sig besinnar, beroende af yttre och inre verkande orsaker.

SINNESSVAG, a. 2. Som icke har fulla bruket af sitt förstånd.

SINNESSVAGHET, f. 3. Varaktigt själs-tillstånd, då människan ej har fulla bruket af sitt förnuft.

SINNESTILLSTÅND, n. 3. Sinnets eller sjä-

lens tillstånd hos en människa, ej blott för tillfället (Sinnesstämning), utan äfv. för en längre eller kortare tid.

SINNESTRÖGHET, f. 3. Tröghet i själens verksamhet.

SINNESVEDERQVICKELSE, f. 3. 1) Sinnets, själens lifvande. — 2) Hvad som lifvar sinnet, förströelse.

SINNESVERKTYG, n. 3. Se Sinnesorgan.

SINNESYRA, f. 1. Sinnestillstånd, då människan, däråd af häftiga, sinliga begär, ej mera lyssnar till förnuftets röst.

SINNESYRSEL, m. sing. Se Sinnesyra.

SINNESÄNDRING, f. 2. Se Sinnesförändring. SINNEVERLD, f. sing. S-en kallas inbegreppet af allt det, som kan upplattas af sinnena (i motsats till den Andliga världen).

SINNEVILLA, f. 1. Förvillelse, då förståndet i sina omdömen låter förleda sig af något bland de yttre sinnena.

SINNLIG, m. fl., se Sinlig, &c.

SINNRİK, a. 2. 1) (om person) Som har mycken uppfinningsgåfva. S. i uppfinning af plågoröskap. — 2) (om sak) a) Som röjer mycken uppfinningsgåfva. S. uppfinning. — b) Som innebär mycken mening, djupt förstånd, vittnar om stor skarpsinnighet. S-t svar. S. jemförelse.

SINNRİKHET, f. 3. Egenskapen att vara sinrik.

SINNRİK, adv. På ett sinrikt sätt.

SINOM, s'nnam. Dativ af gamla ordet Sinn, väg, resa, gång. Förekommer i vissa uttryck, såsom: Tusen s. tusende, d. v. s. tusen gånger tusende.

SINOPEL, sinóp'l, m. sing. Ett slags röd jernlera.

SINS, s'nn. Gammal genitiv af Sig. S. emellan, sig emellan. Sjelf s. ed, ed, som gås af en sjelf (ej genom andra).

SINSELERÄ, sinneslärä, v. n. 1. (fam., skämtv.) Pinka.

SINT, s'nt, sammandraget af Sinnad.

SIPHON, se Sifon.

SIPP, a. 2. (fam.) Tillgjord sedesam. — Ordet är förkortadt af det gamla Simper, som betydde: tillgjord återhållsam i mat och dryck.

SIPPA, f. 1. Örslägtet Anemone. Se f. 6. Blå-, Hvitsippa, m. fl.

SIPPHET, f. 3. (fam.) Tillgjord sedesamhet.

SIPPT, adv. (fam.) Med tillgjord sedesamhet.

SIPPA, v. n. 1. (om vätskor) Uttränga droppvis genom en kropp. — Sippande, n. 4.

SIR, särr. Engelskt ord, som betyder: Herre.

SIRA, v. a. 1. (t. zieren) Se Pryda. — Sörande, n. 4.

SIRAP, s'rapp, m. 3. (ital. Sciroppo) 1) Så kallas den del af sockerlagen, som vid raffinering ej anskjuter i formarna, och aftappas genom ett hål i formens spets, samt merendels har en brunaktig färg. — 2) (farm.) Mer eller mindre tjockflytande lösning af socker uti vatten eller någon annan vattenaktig vätska. — Skrifves äfv. Sirup och Syrup. — Ss. S-stik.

SIRAPIST, -- i'sst, m. 3. Öknamn på Herrnhutarna eller anhängarna af Zinzendorfs lära.

SIRAPSKYRKA, f. 1. Öknamn på Herrnhutarnes eller Zinzendorfsarnes församling.

SIRAT, -ät, m. 3. (t. Zierath) Prydnad.

SIRATLIG, a. 2. Prydlig; stor, vacker och välväxt. En s. karl. — Siratlighet, f. 3.

SIRE, Titel, som i franska språket brukas,

då man talar till kejsare eller konungar, motsvarande det svenska: Eders Majestät.

SIREN, -én, f. 3. (grek. Seirōn) 1) (myt.) Benämning på fabelaktiga värlser, hälften gvinor och hälften fåglar, hvilka med sin tjusande sång lockade sjöfarande till sig och uppåto dem. — 2) (fig.) Förförerska. — 3) Ett djur, höfande till Grodorna, med två framfötter, men inga bakfötter, likt en amslång ål. Siren lacustris.

SIRIUS, s'riuss, nom. prop. m. Namnet på den största af alla fixstjerner, i stjernbildan Orion. Kallas äfv. Hundstjernen.

SIRLIG, a. 2. (t. zierlich) Se Prydlig. — Sirlighet, f. 3. — Sirligt, adv.

SIROCCO, sirá'cco, m. sing. (ital. Scirocco) En brännande sydostvind på Medelhafvet.

SISA, v. n. 1. (jäg.) Säges om det sugande läte, som tjädern låter höra, då han slagit klunken. — Sisning, f. 2.

SISKA, f. 1. Se Grönsiska.

SISKON, n. 3. eller

SISKONKORF, m. 2. pl. — korfoar. Ett slags små kötkorv.

SIST, adj. superl. (i äldre språket Sidst, af gamla partikeln Sid, sedan) 1) Som i ordningen kommer efterst af alla. S-a ledet. S-a stafvelsen. Slås till s-a man, så länge någon fins kvar i livet. Brukas ofta absolut. Han gick näst före den s-a. De s-a i en trupp. — 2) Som i tiden följer, infaller, inträffar efter alla andra. S-a dagen af året. För s-a gången. Göra en den s-a tjeusten, besörja ens likbegångelse. S-a stöten, dödsstöten. Min s-a stund, min dödsstund. I s-a stunden, ögonblicket innan det är, var för sent, t. ex.: Han kom i s-a stunden. Vänta till s-a stunden, så länge som möjligt. Sätta allt på s-a stunden, uppskjuta, fördröja allt, så länge man möjligtvis kan. Det är på s-a tiden, liten eller ingen tid öfrig. Det är på världens s-a tid, världens slut stundar. Hans s-a väja, hans sista förordnande om sin kvarlåtenskap, o. s. v. — Absolut säges: Till det s-a, för det s-a, efterst i ordningen. Vara, ligga på sitt s-a, ligga på dödsängeln, vara nära döden. Vänta, dröja till s., tills man blir den sista. Lemna till s., låta någon eller något blifva den, det sista. — Adv. 1) Efterst (i ordningen eller tiden). Komma, gå s. Jag har satt noterna s. i boken. Detta krig följde s. af alla. S. inom, icke längre från en ifrågavarande tid än, t. ex.: S. inom ett år, en månad. — 2) Sista gången. Då jag s. talte med honom. S. han var hos mig. Sedan jag såg er s.

SISTBEMÄLT, a. 1. o. SISTBERÖRD, a. 2. Se Sistnämnd.

SISTERS, s'ist'rs, adv. (fam.) Här om s., vid sista tillfället, sammanvaron.

SISTFÖRFLUTEN, a. 2. neutr. — et. Som sednast förflutit. S-utne månad.

SISTKOMMEN, a. 2. neutr. — et. Som sist kommit.

SISTLIDEN, a. 2. neutr. — et. Sednast förliden. S-lidne är, måndag. Den s-lidne April. — Syn. Sistförfluten, Nästleden. [-leden.]

SISTNÄMD, a. 2. Sednast omtalad, omnämnd. — Syn. Sistbemäلت, Sistberörd, Sistomtald, Sistomnämd.

SISTOMTALAD ell. SISTOMNÄMD, a. 2. Se Sistnämnd.

SISTONE, s'ist'anne. (i äldre språket Sidstone) På s., adv. I det sista, emot slutet, omsider.

SITFÄRSROT, sitfärrsrot, f. sing. (t. *Zitwerwurz*) Den i medicinén nyttjade roten af växten *Curcuma Zedoaria*.

SITS, sitts, m. 3. (t. *Sitz*) Säte på en vagn: den del af en stol, en soff, hyr på man sitter.

SITS, sitts, m. 3. Den finaste, fordom ifrån Ostindien (der kalladt *Chitsee*) kommande sorten af Kattun. — Benämnes äf. *Sitserkattun*.

SITSPUTA, f. 1. Grundsäte i en sadel.

SITTA, v. n. 3. Impf. *Satt*; plur. *Sutto* ell. *Suto*. Sup. *Suttit* ell. *Suttit* (prov. *Selat*). 1) Hvila på sätet, bakdelen, med öfre delen af kroppen upprätt. Säges egentligen om människor, men äfv. om vissa djur, såsom hundar, kattor, lejon, apor, m. fl.; likaså om den ställning, fåglar hafva, då de hvila på marken, på en gren, en vagel, o. s. v. *S. på en stol, bänk, på bara marken*. *S. emellan tvänne personer*. *S. grense på en häst*. *S. med benen i kors*. *S. med benen under sig*. *S. och skriva*. *S. till bords*. *S. under en tronhimmel*. *S. öfver någon*. *S. kvar efter någon*. *S. stilla*. *S. lat. s. och lättjas*, utan att göra något. — *S. af, v. n. o. a.*, se *Afsitta*; äfv. sitta på något, så att det går af. — *S. fast*, sitta så, att man ej kan komma lös. — *S. fram*, sätta sig längre fram. — *S. ihóp*, sitta tillsammans. — *S. ned*, v. n. Sätta sig ned. *S. ned bättre*, sätta sig längre ned. *S. ned, v. a.* Genom sittning nedtrycka. t. ex.: *S. ned en säng*. — *S. på hvarannan*, tätt packade intill hvarandra. — *S. sönder*, med sin tyngd, under det man sitter, krossa. — *S. så till, sitta i den ställning*, t. ex.: *Han sätter ej så till, att han kan räcka det*. — *S. under någon*, längre ned än han. — *S. upp*, säta sig upp; äfv. stiga till häst, t. ex.: *Ryttarne ha suttit upp*. *S. högre upp*. *S. upp bättre*, sätta sig längre upp. — *S. öfver någon*, högre upp än han. — 2) Föra ett sådant lefnadsätt, hafva en sådan sysselsättning, att man för det mesta har en sittande ställning. *Han sätter för mycket*. — 3) Säges om domstol, då den sammanträdt, för att ransaka och döma i rättegångsmål. *Rätten sätter i kungshuset*. *Rätten har suttit en månad*. *S. domare*, säges om ordföranden i en rätt. *S. till doms öfver någon*, som domare ransaka i ens mål, för att fälla dom öfver honom. — 4) Säges äfven om klädespersedlar, med afseende på sättet, huru de betäcka kroppen eller motsvara sitt ändamål. *Klädnigen sätter väl, illa*, sluter sig väl, illa efter kroppen, ger ett vackert, fullt utseende åt kroppen. Man säger likaså: *Handskar, strumpor, skor o. s. v., som s. väl, illa*. *Halsduken sätter skrynkligt, påsigt*. — 5) Nyttjas i en mängd uttryck och talesätt, för att beteckna något visst tillstånd, varelsesätt, belägenhet o. s. v., samt säges sålunda både om person och sak. *S. i fred och ro*, lefva i lugn. *S. i stora utgifter, i skuld*, hafva stora utgifter, vara gäldbunden. *S. i spel*, hålla på att spela. *S. i välmåga*, vara välmående. *S. med hustru och barn*, med stort hushåll, hafva hustru &c. *Så länge hon sätter enka*, förblifver i enkostånd. *S. på fästning*, vara i fängelse på f. *S. på ett hemman*, besitta, innehafva, bruke det. *S. kvar på hemmanet, i lägenheten*, förblifva kvar der. *S. stilla*, förhålla sig stilla. *S. vid en syssla, vid styret*, innehafva en syssla, styrelsen. *Nyckeln sätter i dörrén*, är isatt i dörrlåset. *Hatten sätter på sned*, har sned ställning på huvudet. (Fam.) *S. der*, ej komma längre, t. ex.: *Nu s. vi der*. (Fig.) *Låta en s. der*, lemna någon åt sitt öde,

öfverge honom. — *S. emellan, i sticket*, lida skada, förlust. — *S. fast*, befinna sig i en ställning, att man ej kan komma lös; äfv. vara stadigt fäst, ej lätt lossna, t. ex.: *S. fast i gytta, i sand*; (fig.) *en lärdom, som sätter väl fast i minnet*; äfv. vara i svår belägenhet, illa deran. — *S. i*, (om färger) vara varaktig, ej lätt gå ur, t. ex.: *Turkiskt rödt är en färg, som sätter i*. — *S. ihóp*, vara hopfäst, hopfogad, t. ex.: *Stolen vill inte s. ihóp*. — *S. inne*, hålla sig inomhus, föra ett stillasittande lif; äfv. vara i fängelse, i bysättningsbåkte, t. ex.: *S. inne för stöld*; *han sätter inne för 100 riksdaler*. *Det sitter långt inne*, är långt inne; (fig. fam.) det är ingen lätt sak, går trögt. — *S. på*, vara påsatt, t. ex.: *Låt hatten s. på*. — *S. uppe*, vara uppe om natten, t. ex.: *Vi sulto uppe till kl. 3*; äfv. (om sjuka) vara uppe ur sängen; äfv. (om strumpor o. d.) ej vara nedvalkad, ej hafva nedfallit. — *S. vid*, se *Vidsitta*. — *S. åt, tillåt åt*, sluta sig till intill, t. ex.: *En rock, som sätter åt kroppen*. (Fam.) *Det sitter åt*, är svårighet underkastadt, ej lätt. — 6) (Jäg.) Säges om harar, då de hålla sig stilla i sittande ställning. *Vid olika tider sätter haven olika hårdt*, är olika svår att uppskrämma. — *S. nde*, part. pres. *Förblifva s. i s. rätt*, under rättens sammanträde. *I s. råd*, under det rådet är församlat till öfverläggning.

SITTANDE, n. 4. Läge, tillstånd, då man sitter. *Studera flera timmar i ett s.*, utan att stiga upp emellanåt.

SITARBETE, n. 4. Sådant arbete, som verkställas i sittande läge.

SITDYNA, f. 1. Dyna att sitta på.

SITGELB, se *Schüttgelb*.

SITNING, f. 2. 1) Se *Sittande*. — 2) En domstols, ett embetsverks sammanträde, för att döma, afgöra dit hörande ärenden. — *Syn. Session*.

SITTOPP, sittåpp, m. 3. (fam., skämtv.) Slag för truten, munfisk, stöt under hakan.

SITTSJUK, a. 2. (fam.) Som gerna vill sitta.

SITTSYSSLA, f. 1. 1) Syssla, som fordrar ett stillasittande lefnadsätt. — 2) Se *Sittarbete*.

SITTSÄTE, n. 4. Säte (i en vagn, o. s. v.).

SITTVANA, f. 1. Vana att sitta, *Ha s-n*, vara van att föra ett stillasittande lefnadsätt.

SITUATION, ---tschón, f. 3. (fr.) 1) Läge, ställning. — 2) Tillstånd, belägenhet. — 3) Hafvande tillstånd. — 4) (i en dram, hjeltedikt ell. roman) Ett ögonblicks handling, som väcker lifligt intresse.

SITUATIONSSTYCKE, ---tschóns--, n. 4. Lustspel, hvaruti situationen har öfvervigten.

SJAL, se *Schal*.

SJELF, m. o. f. **SJELF** ell. **SJELFT**, n. (pl. *Sjelfve, Sjelfva*) Demonstrativt pronomen, som brukas, för att gifva förhöjdt uttryck åt de nomina eller pronomina, med hvilka det förbindes, antydande, att det är just den samma och ingen annan än den ifrågavarande. Nyttjas både som substantiv och adjektiv. *Jag s., du s., han s., honom s., vi sjelfva, oss sjelfva, o. s. v.* *Han kommer s.*, i egen person. *S. tredje*. *Sjelfva boken, fästningen*. *Han är sjelfva ärligheten*, i botten ärlig. *S. sins ed*, liflig ed. *Se sig s. till godo*. *Af sig s.*, otvungen, frivilligt, af egen ingifvelse, utan verkan utifrån, t. ex.: *Göra något af sig s.* *Det går af sig sjelf* (ell. *sjelft*). *Han har ingen styrka af sig s.*, af sin egen person, vare sig i lekamtig eller andelig måtto. *Han har ingenting af sig s.*, har ingenting ärfvt eller

förfärfvt, utan hvad han äger har han fått genom andra. (Säges isynn. i fråga om gifte.) *För sig s.*, för sig särskilt, för egen person, ensam, utan sällskap, t. ex.: *Han har en kammare för sig s.* *Lefva för sig s.* *Tala för* (ell. *vid*) *sig s.* *Jag sade för* (ell. *vid*) *sig s.* *Tänka vid sig s.*, inom sig. *Huset ligger för sig sjelft*, utan att vara omgifvet af andra. *Gå till sig s.*, se *Gå*. *I och för sig s.*, med afsondring af allt annat, utan afseende på något annat. (Ordsp.) *S. är god dräng*, man är alltid sjelf mera mån att väl uträtta sina angelägenheter än någon annan. — *Ss.* *S-bedrägeri*, *-belåten*, *-belåtenhet*, *-förnedring*, *-förnöjd*, *-förnöjelse*, *-försvar*, *-försörjning*, *-förvillelse*, *-mord*, *-mördare*, *-mörderska*.

SJELFAKTNING, f. 2. Aktning, som man byser för sig sjelf, i medvetandet af uppfyllda pligter.

SJELFANTÄNDNING, f. 2. Händelsen, att något af sig sjelft antändes.

SJELFBEFLÄCKARE, m. 3. En, som öfvar sjelfbefläckelse. — *Syn.* Onanist.

SJELFBEFLÄCKELSE, f. 3. Öfvande af otukt med sin egen person. — *Syn.* Onani.

SJELFBEHAG, n. 3. Se *Egenkärlek*.

SJELFBEHAGLIG, a. 2. Se *Egenkär*. — *Sjelfbehagligt*, adv.

SJELFBEHAGLIGHET, f. 3. Se *Sjelfbehag*.

SJELFBEHERRSKNING, f. 2. Egna begärs och sinnessrörelsers beherrskning, valde öfver sig sjelf.

SJELFBESTÄENDE, a. 1. Som består af sig sjelf.

SJELFBESTÄND, n. 3. Bestånd af sig sjelf.

SJELFBEVARELSE, f. 3. Se *Sjelfupphällelse*.

SJELFBJUDEN, a. 2. neutr. — *et.* Som bjudit sig sjelf.

SJELFDÖD, a. 2. (om kreatur) Som dött af sig sjelf, utan att hafva blifvit slagadt.

SJELFFÖRAKT, n. sing. Förakt för sin egen person, i medvetande af pligtvidrigt uppförande.

SJELFFÖRGUDNING, f. 2. Öfverdrifven beundran af sig sjelf.

SJELFFÖRGÅTENHET, f. 3. Glömska af sig sjelf.

SJELFFÖRNEKANDE, n. 4. Förnekande af sig sjelf, egna känslors, begärelsers, drifters kufvande.

SJELFFÖRSÄKELSE, f. 3. Försakelse af egen njutning, af egen fördel.

SJELFFÖRSÖRJARE, m. 3. Gesäll, som ej arbetar på verkstad, utan hemma hos sig sjelf, för egen räkning.

SJELFFÖRTROENDE, n. 4. Förtroende till sig sjelf.

SJELFFÖRTROSTAN, f. sing. indef. Förtrostan till sig sjelf.

SJELFFÖRVÄLLANDE, n. 4. Eget förvällande.

SJELFGJORD, a. 2. Som man sjelf gjort, påfunnit.

SJELFGOD, a. 2. (fam.) 1) Sjelfförnöjd. — 2) Se *Sjelfklok*. — *Sjelfgodhet*, f. 3.

SJELFHERRSKARE, m. 3. o. — **HERRSKARRINNA**, f. 1. Ensam och oinskränkt herrskare, herrskarinna. Jr. *Autokrat*.

SJELFHÄMD, f. sing. Hämd, som man sjelf, utan att anlita rättvisan, utkräver.

SJELFHÄMNARE, m. 3. Den, som sjelf utkräver hämd för liden oförrätt.

SJELFJÄF, n. 3. Förklaring, hvarigenom man jäfvar sig sjelf.

SJELFKLOK, a. 2. Som har öfverdrifvet hög tanka om egen klokhet, icke vill taga råd af andra. — *Sjelfklokt*, adv.

SJELFKLOKHEIT, f. 3. Öfverdrifvet hög tanka om egen klokhet.

SJELFKRAFD, a. 2. o. **SJELFKRAFDT**, adv. Se *Sjelfmant*.

SJELFKRÄNKNING, f. 2. Se *Sjelfbestäckelse*.

SJELFKÄNNEDOM, m. sing. Kännedom af sin egen karaktär.

SJELFKÄNSLA, f. sing. Liflig känsla af sitt eget, isynn. moraliska, tillstånd och af de verkliga företreden, man äger.

SJELFKÄR, a. 2. Se *Egenkär*. — *Sjelfkärt*, adv.

SJELFKÄRLEK, m. sing. Se *Egenkärlek*.

SJELFLJUD, n. 3. Se *Vokal*.

SJELFLJUDANDE, a. 1. *S. bokstaf*, se *Vokal*.

SJELFLYSANDE, a. 1. Säges om fixstjernorna, emedan de lysa af eget ljus.

SJELFLÄRD, a. 2. o. s. Som förvärfvat sina kunskaper utan undervisning af andra. — *Syn.* Autodidakt.

SJELFMANT, a. 1. o. adv. Af egen, fri vilja. *S. bekännelse*. *S. göra något*. — *Syn.* Frivillig, Sjelfsrafid, Opåmint.

SJELFMEDVETANDE, n. 4. Medvetande af egen personlighet, medvetandet af vårt eget jag, tydligt åtskildt ifrån andra ting.

SJELFMYNDIG, a. 2. Se *Sjelfrådlig*. — *Sjelfmyndighet*, f. 3. — *Sjelfmyndigt*, adv.

SJELFPANTA, v. a. 1. Sjelf, utan att anlita laga myndighet, taga pant för ägande fordran. — *Sjelfpantning*, f. 2.

SJELFPANTARE, m. 3. Den, som sjelfpantar.

SJELFPRÖFNING, f. 2. Pröfning af sitt eget hjerta, af egna känslor, begär, o. s. v.

SJELFRÄDANDE, a. 1. 1) Som beror endast af sig sjelf, äger att göra och låta efter godtycke. — 2) Se *Egenmäktig*.

SJELFRÄDIG, a. 2. 1) Som tager råd endast af sig sjelf, utan att vilja lyssna till andras. — 2) Se *Egenmäktig*. — *Sjelfrådighet*, f. 3. — *Sjelfrådigt*, adv.

SJELFRÄSKOTT, n. 3. (jäg.) Benämning på sådana giller, som sjelfva genom ett skott fälla djuret.

SJELFSKRIFVEN, a. 2. neutr. — *et.* Som har naturlig, obestriblig rätt till något, utan att behöfva kallelse eller val; som vid kallelse eller val ej kan förbigås. *S. representant*. *Vara s. ledamot i en komité*.

SJELFSKRIFVENHET, f. 3. Egenskapen att vara sjelfskrifven.

SJELFSPILLAN, f. sing. indef. Sjelfmord.

SJELFSPILLING, m. 2. Sjelfmördare.

SJELFSTRIDIG, a. 2. Stridig med sig sjelf. — *Syn.* Inkonsequent. — *Sjelfstridighet*, f. 3. — *Sjelfstridigt*, adv.

SJELFSTÄNDIG, a. 2. Som beror endast af sig sjelf; som ej låter leda sig af andra. *Göra sig s.* *Vara s. i sitt handlingsätt*. — *Syn.* Oberoende, Oafhängig, Sjelfrådande, Sjelfrådlig.

SJELFSTÄNDIGHET, f. 3. Oberoende af andras vilja; frihet ifrån andras inflytande. — *Syn.* Oberoende, Oafhängighet.

SJELFSTÄNDIGT, adv. Med sjelfständighet, på ett oberoende sätt. *Handla s.* — *Syn.* Oberoende, Oafhängigt.

SJELFSVÄLD, n. sing. Brist på ordning, skick och lydnad; felet att ej vilja rätta sig efter lag och gifven föreskrift, utan blott vilja följa sitt eget tycke.

SJELFSVÄLDAS, v. d. 1. (fam.) Bete sig sjelfsväldigt.

SJELFSVÄLDIG, a. 2. Som blott vill följa sitt eget tycke, utan att rätta sig efter lag, bud eller förmäning.

SJELFSVÄLDIGHET, f. 3. Se *Sjelfsväld*.
SJELFSVÄLDIGT, adv. På ett sjelfsväldigt sätt, med sjelfsväld.

SJELFSVÄLDING, m. 2. (fam.) Sjelfsväldigt barn.

SJELFTAGEN, a. 2. neutr. — *et*. Som man tagit sig sjelf. *S. myndighet, vana, rätt. S. hämd, se Sjelfhämd.*

SJELFTILLFRÄDSSTÄLLELSE, f. 3. Tillfredsställelse med sig sjelf.

SJELFTILLIT, f. sing. Se *Sjelfförtröstan*.
SJELFTILLRÄCKLIG, a. 2. Som räcker till för sig sjelf, är nog för sig sjelf. — *Syn. Sjelfförtröstande, Sjelfförhöjd.*

SJELFTILLRÄCKLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara sjelftillräcklig.

SJELFTÄNKANDE, a. 1. Som tänker sjelf, ej endast rättar sig efter hvad andra tänkt eller tänka. — *S. n. 4.* Eget tänkande; undersökning af grunderna till det man ontager för sant.

SJELFUPPEHÅLLANDE, n. 4. **SJELFUPPEHÅLLELSE**, f. 3. ell. **SJELFUPPEHÅLLNING**, f. 2. Uppehållelsen af egen tillvaro.

SJELFUPPEHÅLLNINGSDRIFT, f. 3. Den människans naturdrift, som syftar på uppehållandet af dess egen tillvaro.

SJELFVALD, a. 2. Vald af en sjelf. *En s. lott.*

SJELFVERKANDE, a. 1. Som verkar af och genom sig sjelf.

SJELFVERKSAMHET, f. 3. Verksamhet af och genom sig sjelf, ej till följd af andras ingifvelse, föredöme eller pådrifvande.

SJELFVILLIG, a. 2. Se *Frivillig*. — *Sjelfvillighet, f. 3.* — *Sjelfvilligt, adv.*

SJELFVIS, själlvis, a. 2. Se *Sjelfklok*.
SJELFVISHET, f. 3. Se *Sjelfklokhet*.

SJELFVISK, a. 2. Se *Egoistisk*. — *Sjelfviskt, adv.*

SJELFVISKHET, f. 3. Se *Egoism*.

SJELFVÄRDIG, m. 5. — *ÄGARINNA, f. 1.* En, som sjelf rår om den jordegendom, han brukar.

SJETTE, a. 1. Ordningstal. Som är näst efter den femte. *Hvar s. dag, vecka. För det s.*

SJETTEDEL, m. 2. En del af ett helt, hvilket är deladt i sex lika stora delar.

SJU, grundtal. Sex och en tillsammans. *S. års tid. De voro s. S. i sender. S. gånger.* (Talesätt) *Åta, dricka för s., glupskt, Skrifva s. för tu, föra falska räkningar. S. tusan, se Tusan.* — *S. 3-fotad, -hörnig, -kantig, -stafvig, -stämig, -uddig, -vinklig.*

SJUA, f. 1. 1) Siffr, som betecknar talet sju. — 2) Kort med sju tecken eller s. k. ögon.

SJUCKA, v. n. 5. (pop.) Se *Sjunka*. (Har i impf. *Sjök, sup. Sjuckit.*)

SJUDA, v. n. o. a. 3. Impf. *Sjöd.* Sup. *Sjudit* o. (föräldr. *Sudit*). Part. pass. *Sjuden*, (föräldr. *Suden*). Se *Koka*, v. n. *S. salpeter, säpa*, genom kokning tillverka s., s. — *Sjudande, n. 4.*

SJUDARE, m. 5. Arbetare, som förrättat sjudningen af något. Mest i sammansättningar, såsom: *Säp-, Salpetersjudare.*

SJUDERI, n. 5. Inrättning, ställe, der något sjudes. t. ex. *Säpsjuderi.*

SJUDHET, a. 2. neutr. — *hett*. Se *Kokhet*.

SJUDHUS, n. 5. Byggnad, der sjudning verkställes, såsom t. ex. vid salpetersjuderier.

SJUDNING, f. 2. Se *Hökning*.

SJUDUBBEL, a. 2. 1) Sju gånger så stor. — 2) Säges om något, som består af sju likadana eller liknande saker, eller blott varande af samma natur, samma art. Jfr. *Dubbel, 2.*

SJUDUBBELT, adv. *Sju gånger; sju gånger så mycket. S. så stor. S. gifva s. igen.*

SJUDUBBLA, v. a. 1. 1) Göra sju gånger så stor. — 2) Upprepa sju gånger. — 3) Framte, framställa, återgifva i sju lika exemplar. — *Sjudubblande, n. 4. o. Sjudubbling, f. 2.*

SJUFÄLDIG, a. 2. Se *Sjudubbel*.

SJUFÄLDT, adv. Se *Sjudubbel*. — Skrifves äfv. *Sjufalt*.

SJUHUNDRA, grundtal. Sju gånger hundra.

SJUHUNDRADE, ordningstal. Som i ordningen följer näst efter den sexhundra nittionde nionde.

SJUHÖRNING, m. 2. Sjuhörnig figur.

SJUK, a. 2. Angripen af, behäftad med sjukdom; ej frisk. Säges både om människa, djur och växter, samt äfven om organiska kroppsdelar. *Ligga s. i röfveber. Han är s., illa, dödligt s. Ligga, lägga sig s. Göra, blifva s. En s. häst, potatis. Hafva en s. kropp. Mina ögon äro s.-a. Hafva s.-a ögon. Den s.-a delen. Göra sig s., läsa vara sjuk. Prata, leka, dansa sig s. (Talesätt) *Han kan just bli s. af hans prat, hans prat o. s. v. är odrägligt.* (Fig. talesätt) *Det är något s.-t, står ej rätt till. Hans sak är s., det är s.-t för honom, han har en dålig sak, han är icke skuldri, obrottslig, felfri. Vara s. efter något, ytterligt långa, vara ytterst åken derefter. — Bildar åtskilliga sammansättningar såsom Feber-, Gikt-, Mjelsjuk, Afundsjuk, Svartsjuk, Rang-, Spel-, Danssjuk, m. fl. — *Syn. Krank, Dålig, Klen, Opasslig, Illamående, Skral, Usel, Eländig. — Ss. S-skötare, -sköterska, -skötsel, -vaktare, -vakterska, -vård.***

SJUKA, f. 1. 1) Se *Sjukdom. Engelska s-n, se Engelsk.* — Bildar flera sammansättningar, såsom: *Modersjuka, Lungsjuka, Boskapssjuka, m. fl.* — 2) (fig. fam.) Något slags störande tillstånd hos en persons andliga människa, såsom: *djup harm, grämelse, missnöje, brinnande passion, längtan, vurm. o. s. v. Jag vet, hvart hans s. består. — Dit höra åtskilliga sammansättningar, såsom: Spel-, Rim-, Danssjuka, m. m.*

SJUKANSTALT, m. 3. Offentlig anstalt för sjukas emottagande och vård.

SJUKBESÖK, n. 3. Läkares besök hos en sjuk.

SJUKBÅR, f. 2. Enkom gjord, betäckt bår, att deruti förflytta sjuka.

SJUKBÄDD, m. 2. Bädd, hvarpå någon ligger sjuk.

SJUKDIET, -- ét, f. 3. För sjuka tjenlig diet.

SJUKDOM, m. sing. En hämmad eller ore-gelbunden verksamhet i kroppens organiska för-rättningar. Motsatsen af det friska tillståndet hos organiska varelser. *Allmän s., i hela kroppen. Partiel, lokal s., i en viss del. Falla i, dräga sig en s. Han har fått en svår s. i ögonen. Dragas med en s. Komma upp af en s., till-*

friskna. *Dö af en s. — Syn. Krankhet, Opasslighet, Illamående, Eländighet. — Ss. S-sorsak.*

SJUKDOMSÄNLÄG, n. 5. I kroppen varande anlag till någon viss sjukdom.

SJUKDOMSBILD, m. 3. Framställning af alla en sjukdoms symptom.

SJUKDOMSFALL, n. 5. Fall, händelse, att någon insjuknat.

SJUKDOMSFÖRFALL, n. 5. Förfall, hinder till följe af sjukdom.

SJUKDOMSHISTORIA, f. 3. pl. — *orier*. Berättelse om en sjukdoms gång ifrån början till slut, jemte anförande af de medel, som deremot blifvit använda, och den verkan de hyar för sig visat.

SJUKDOMSTECKEN, n. 5. 1) Tecken till en sjukdom. — 2) Se *Symtom*.

SJUKDOMSÄMNE, n. 4. Ämne i kroppen, hvilket förorsakar en sjukdom.

SJUKFÄRG, m. 5. Den färg, som sjukas hy vanligtvis har.

SJUKHUS, n. 5. Hus, der sjuka emottagas till vård. — *Syn. Hospital, Lasarett.*

SJUKKOST, m. sing. *Sjukmat*.

SJUKLIG, o. 2. 1) Ej rätt frisk, ofta angripen af sjukdom, utsatt för opasslighet. *En s. människa.* — 2) Osund. *S. tid, då många angripas af sjukdom. Det är mycket s.-t, många äro sjuka.*

SJUKLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara sjuklig.

SJUKLING, o. 2. Sjuklig människa.

SJUKLISTA, f. 1. Lista på sjuka, t. ex. på ett sjukhus.

SJUKMAT, m. sing. Mat, tjenlig för sjuka.

SJUKNA, v. n. 1. Blifva sjuk. I samma mening säges äfv. *S. i'n, ned. — Sjuknande, n. 4.*

SJUKRUM, n. 5. Rum, der någon ligger sjuk, eller der sjuka inrymmas.

SJUKSALA, n. 2. Stort sjukrum på sjukhus.

SJUKSKEPP, n. 3. Särskilt, en flotta tillhörigt skepp, hvarpå sjuka vårdas.

SJUKSOPPA, f. 1. Soppa, tjenlig för sjuka.

SJUKSÄNG, f. 2. Säng, der någon ligger sjuk; säng, som användes för sjuka. *Ligga på s-en, vara sjuk. Jag fann honom på s-en, sjuk.*

SJUMÄNNING, f. 2. (bot.) Växt, som hör till Heptandria.

SJUNDE (u långt), a. 1. Ordningstal. Som är näst efter den sjette. *Hvar s. dag, vecka. För det s.*

SJUNDEDEL (u långt), m. 2. En del af ett helt, hvilket är deladt i sju lika stora delar.

SJUNGA, sjunga, v. n. o. a. 3. Impf. *Sjäng* (föräldr. *Söng* ell. *Sung*); pl. *Sjängo* (föräldr. *Söngo, Sungo*). Sup. *Sjungit* (föräldr. *Sungit*). Part. pass. *Sjungen* (föräldr. *Sungen*). 1) Medelst rösten frambringa en följd af musikaliska, till höjd och djup bestämbara toner, som väsendtligt skilja sig ifrån språklyden, men låta förbinda sig med dessa. Säges äfv. om vissa slags fåglar (Sångfåglar). *Sitta ut s. S. en psalm, en visa. S. på en visa. S. basen, diskanten. S. om något. S. till ett instrument, i sin säng beledsagas deraf. S. bort, fram, se Bortsjunga. Framsjunga. — S. efter, såsom någon sjungit förut. — S. för någon, för att roa honom. S. för, sjunga, för att undervisa någon, eller för att låta honom höra, huru han skall sjunga. — S. någon i sömn, tilldess han sovnar. — S. ihöp, sjunga tillsammans på en gång; äfv. för-*

samma, hopbringa medelst säng. — *S. igenom, se Genomsjunga. — S. i'n, låta inträda under säng. — S. om, sjunga ånyo. — S. ur annan ton, ur samma ton, i annan, samma tonart; (fig. fam.) s. ur annan ton, föra annat språk; s. ur samma ton, föra samma språk, alltid säga ett och samma. — S. ut, upphöra att sjunga; äfv. sjunga till slut; äfv. sjunga med hög, klar, tydlig röst; äfv. (fig. fam.) säga rent ut sin tanka. (Fig. fam.) *Han har sjungit ut, med honom är det förbi. — S. öfver, se Öfversjunga. — Syn. Tralla, Nanna, Gnola. — 2) Dikta såsom skalden; i vers ära, prisas. S. ens lof. Sjunga, skaldem. de värf, &c. — 3) (mest impersonelt) Säges om det efter ljud, som höres af metaller, hvilka frambragt starkt skallande eller klingande toner. *Det s-ger i kyrkklockor efter ringning. — 4) Brukas likaledes om vissa ljud, som likna sängljud. Äfv. i denna mening impersonelt. Det s-ger i öronen, jag tycker mig förnimma liksom sjungande ljud i öronen. — S. nde, part. pres. S. flökor. — Brukas adjektivt och fam. i meningen af: för-träfflig, utomordentlig, t. ex.: S. före. S. köp, utomordentligt godt k. — Sjungande, n. 4. o. Sjungning, f. 2.***

SJUNKA, sjunka, v. n. 3. Impf. *Sjönk* (föräldr. *Sönk, Sank*); pl. *Sjönko* (föräldr. *Sönko, Sunko*). Sup. *Sjunkit* (föräldr. *Sunkit*). Part. pass. *Sjunken* (föräldr. *Sunken*). 1) Gå till botten (i sjö, flod, vätska). *Skeppet sjönk. S. till botten. — 2) Blifva lägre, sänka sig, falla, nedgå, digna. Vattnet i sjön har sjunkit. Barometern har sjunkit. Jorden sjönk undan honom. Han sjönk till hennes fötter. Huset s-ker, sätter sig. Städer hafva sjunkit, blifvit uppslukade i jorden, begrafsna under vattnet. Solen s-ker i vester, går ned. Månen s-ker i moln, nedgå i moln. S. i ens famn, sakta falla i ens f. S. i vanmakt, förlora sansen. S. ihöp, i'n, ned, se Hopsjunka, &c. — 3) (fig.) Minskas, aftaga. *Model s-ker. — 4) (om ljud, toner) Blifva lägre. Bennes röst hade sjunkit en half ton. — Sjunkande, n. 4. o. Sjunkning, f. 2.**

SJUNKNINGSMÅN, m. sing. Huru mycket som beräknas att ett föremål (t. ex. ett hus) skall komma att sjunka.

SJUPP, m. 2. Ett rofddjur i Amerika, med smal, något upphöjd nos, fingerlika lär, och svansen hälften så lång som den alnslånga kroppen. Doppar alltid sitt rof i vatten, innan han förtär det, hvaraf han äfven fått namnet *Tvättbjörn*. Procyon Lotor. — *Ss. S-skin, -skinnspeles.*

SJURYGG, m. 2. Se *Stenbit*.

SJUSOFVARE, m. 5. 1) Benämning på sju kristna bröder, som enligt legenden voro drabant-er hos kejsar Decius och blefvo af honom inmurade i en håla på berget Kellion, der de föllo i sömn och vaknade först 193 år derefter, under kejsar Theodosius. — 2) (fig. fam.) En, som sofver länge på morgnarna. *En s.*

SJUSOFVARMUS, f. 5. pl. — *möss*. Djur-art af Gnagarne, som ligger i dvala öfver vintern. *Myoxus Glis.*

SJUSTJERNAN, f. sing. def. ell. **SJUSTJERNORNA**, f. 1. pl. En belänt stjernbild, bestående af sju nära intill hvarandra belägna stjernor.

SJUAL, n. 5. Räknetalet sju.

SJUTTIO, grundtal. Sju gånger tio. *S. är gammal. — Skrifves af några Sjutio.*

SJUTTONDE, ordningstal. Som följer i ordningen näst efter den sextionde nionde. — Äfv. *Sjutionde.*

SJUTTIOTAL, n. 5. Antal af sjuttio. *Han dr på s-et*, på sjuttioende året. — Älv. *Sjuttiootal*.

SJUTTIORÄG, a. 2. 1) Sjuttio år gammal. *S. man, qvinna*. — 2) Som varar eller varat sjuttio år. *S-i krig*. — Älv. *Sjuttioärg*.

SJUTTON, grundtal. Sju och tio tillsammans.

SJUTTONDE, ordningstal. Som följer näst efter den sextonde.

SJUTTONDEDEL, m. 2. En del af ett helt, som är deladt i sjutton lika delar.

SJUTTONÄRIG, a. 2. 1) Sjutton år gammal. *En s. flicka*. — 2) Som varar eller varat sjutton år. *En s. sjukdom*.

SJUTUSEN, grundtal. Sju gånger tusen.

SJUTUSENDE, ordningstal. Som följer i ordningen näst efter den sextusende niohundrade nittonde nionde.

SJUÄRIG, a. 2. 1) Sju år gammal. *En s. häst*. — 2) Som varar eller varat sju år. *S-a kriget*.

SJÄP, n. 5. (fam.) eller

SJÄPA, f. 1. (fam.) Sjäpig qvinna.

SJÄPA, v. n. 1. (fam., om fruntimmer) eller

SJÄPA SIG, v. r. 1. Bete sig barnsligt och oskickligt, göra sig till.

SJÄPIG, a. 2. (fam., om fruntimmer) Enfaldig, barnslig, tafatt och pepig. *En s. flicka*. — *Sjäpighet*, f. 5. — *Sjäpigt*, adv.

SJÄL, **SJÄLHUND**, m. fl., se *Skäl, Skälhund*, &c.

SJÄL, f. 2. 1) a) Människans andliga del, eller det okroppsliga väsende, som innehåller grunden till hennes tankar, känslor och begär. Ande, som lifvar en organisk kropp, betjenar sig af den såsom verktyg och genom den uppenbarar sig. *Människan består af s. och kropp. Lära om s-en. Sörja för sin s-s eviga välfärd. De dödas s-ar. Svärja på s. och salighet, vid sin s.*, vid sin själs eviga välfärd. *Vid min s.*, ell. blott *Min s!* betydande utrop eller svordomsuttryck, som i dagligt tal ofta brukas, t. ex.: *Min s., är inke det sant! Det har du, min s., rått uti! Min s., skall han inke det få ångra! För s. och pina!* ett slags ifrån katolska tiden bibehållet uttryck, hvarmedelst man besvär, anropar någon om en sak, t. ex.: *För s. och pina, hjälp honom! Af s. och hjerta*, gerna, uppriktigt. — b) (i äldre och teosofisk mening) Människoandens omhölje, eller den del af människans väsende, genom hvilken anden verkar på och emottager intryck af kroppen. Jfr. *Ande*, 2, b. *Ande, själ och kropp*. — 2) Människa, person. *Det finnes ingen levande s. i huset. Man räknar i den staden 5000 s-ar. Ingen s. rör sig*. — 3) Karakter. *Stora, små s-ar*. — 4) Sinne. *Vinet fröjdar, vederqvicker s-en. Det gör mig ondt i s-en*, bedröfvar mig på det högsta. — 5) (fig.) a) Liflighet, lif, värma, känsla. *Sjunga med mycken s.* *Det är mycken s. i hennes spel*. — b) Det förnämsta, det hufvudsakliga. *Redligheten är s-en i handel. Han är s-en i sällskapet*, lifvar det. — *Ss. S-sansträngande, -sanssträngning, -sbildning, -slidande, -sodling, -sutbildning, -sutveckling, -sängest*.

SJÄLA, f. 1. Se *Själagräs*.

SJÄLADÖD, m. sing. (i kyrkl. stil) Andlig död.

SJÄLAFEST, m. 5. Se *Själamesa*.

SJÄLAFÖDA, f. 1. sing. Se *Själaspis*.

SJÄLAFÖRENING, f. 2. Själarnes förening.

SJÄLAGRÄS, n. 5. Örten *Serratula tinctoria*.

SJÄLAHERDE, m. 2. pl. — *herdar*. Se *Själ-sörjare*.

SJÄLAMESSA, f. 1. (i katolska kyrkan) Messa, som hålles för aflidne.

SJÄLAMORD, n. 5. (fig.) En människans andliga förderfvande, så att hon blir fördomd.

SJÄLAMÖRDARE, m. 5. (fig.) En, som är orsak till en människas fördömelse.

SJÄLANÖD, f. sing. (i kyrkl. stil) Andlig nöd, då en människa befinner sig i fara för sin själs eviga välfärd.

SJÄLARINGNING, f. 2. Ringning i kyrkklockorna för en aflidne.

SJÄLARO, f. sing. Se *Själslugn och Själströst*.

SJÄLAS, v. d. 1. (fam., föga brukligt) Ligga i själtaget.

SJÄLASKATT, m. 3. (i kyrkl. stil) 1) Skatt för själen. — 2) Samling af sådant, som kan vara för själen uppbyggligt.

SJÄLASÖMNING, m. sing. (i kyrkl. stil) Det människans tillstånd, då hon icke blivit väckt till ånger öfver sina synder.

SJÄLASÖRJARE, m. 5. Andlig person, hvars kall är att sörja för människors eviga salighet. — *Syn.* Själherde, Prest, Religionslärare.

SJÄLATRÖST, f. sing. (i kyrkl. stil) Hyvad som kan lända till själens tröst och hugsvalelse.

SJÄLAVANDRING, f. 2. Den af vissa filosofer och religionsstiftare antagna förändringen af människosjälens vistelseort, i följd hvaraf hon lifvar åtskilliga kroppar efter hvarandra, antingen djurens, till hvilka hon förvisas efter döden, eller människokroppar, i hvilka hon återvänder bland de levande.

SJÄLAVÅDA, f. 1. (i kyrkl. stil) Fara för själens eviga välfärd.

SJÄLAVÅRD, m. sing. Vården om människors själar eller om deras andliga upplysning till förvärfvande af evig salighet.

SJÄLAVÄN, m. 5. pl. — *vänner*. 1) Vän med någon för dess själsensgenskapers skull. — 2) (i kyrkl. stil) Den, som verkar eller uppoffrar sig för människors eviga väl. Säges isynn. om Kristus såsom människoslagets återlösare.

SJÄLFULL, a. 2. Full af själ, d. v. s. af anda, känsla, lif och värma. *S. sång. S-i föredrag*. — *Själfullhet*, f. 5. — *Själfullt*, adv.

SJÄLLÖS, a. 2. Utan anda, känsla, lif och värma. — *Själlöshet*, f. 5. — *Själlöst*, adv.

SJÄLSADEL, m. sing. Själens adelhet.

SJÄLSFRÄNDE, m. 5. pl. — *fränder*. En, som till karakter och böjelser liknar en annan. — *Man säger älv. Själfrände*. — *Syn.* Själsvärvand.

SJÄLSFÖRMÖGENHET, f. 3. (mest i plur.) Andlig förmögenhet, fallenhet, gåftva. — *Syn.* Själsgåftva, Själskraft.

SJÄLSFÖRVÄNDT, m. 3. Se *Själfrände*.

SJÄLSGÄFVA, f. 1. Se *Själsvärvand*.

SJÄLSHÖGHET, f. 5. Höghet i själen, upphöjda tänkesätt.

SJÄLSKRAFT, f. 5. 1) Förmåga till verknings hos själen. Mest i plural. *Uppbjuda alla sina s-er*. — 2) Se *Själsvärvand*. — 3) Kraftfullhet hos själen, kraftfull själ. *Aga mycken s.* — Jfr. *Ann.* vid *Själstyrka*.

SJÄLSLUGN, n. sing. Själens frihet ifrån oro, fruktan, ånger och förebåelser.

SJÄLSNÄRVÄRO, f. sing. Själstillstånd, då man i en fara, i ett svårt eller brydsamt läge

har tankarna väl samlade och med rådighet förstår att reda sig derur.

SJÄLSSJUKDOM, m. 2. Själens tillstånd, då dess verksamhet blifvit på något sätt varaktigt störd eller erhållit en ifrån den naturliga afvikande riktning.

SJÄLSSTORHET, f. 5. Storhet i själen, d. v. s. mer än vanlig själskraft och själsstyrka i förening med ädla och upphöjda tänkesätt.

SJÄLSSTYRKA, f. sing. Styrka hos själen, förmåga att ständaktigt bära lidande och motgång. *Ann.* *Själskraft* afser mer verksamhet, *Själstyrka* deremot ständaktighet och tålmod.

SJÄLSUPPLYFTANDE, a. 4. Som ger lyftning åt själen.

SJÄLTÄG, n. 5. Se *Dödskamp. Ligga i s-et*, hålla på att dö.

SJÖ, m. 2. 1) Slutet, rundt omkring af land omgifven, med vatten fylld dal eller bägarformig utvidgning i marken, hvari vattnet från det kringliggande landet samlar sig. *Man säger även; till skinnad ifrån hafvet, Insjö. Stor, liten s. S-ar, träsk och kärr*. (Bibl.) *Den s-n, som brinner af eld och svafvel*, helvetet. — 2) (utan plur., i bestämd form) Hafvet. *I öppna s-n. Två mil ut i s-n. Han har tio skepp i s-n. Fara till s-s* (uttalas: sjöss), på hafvet. *gå till s-s*, utlöpa ur hamn. *Gå till s-s*, blifva sjöman. *Hålla s-n*, se *Hålla*, bem. 15. *Krigsmakt till s-s*, krigsflotta. *S-n går hög*, det är stark sjögång. — 3) Störtsjö, stor våg, bölja. *En s. kom och slog öfver fartyget. S-n slog in i fartyget*. — 4) (fig. fam.) Stor myckenhet af ett uthåltd, flytande ämne. *En s. af öl, af vin stod på bordet*. — *Ss. S-botten, -bruk, -ådjur, -drabbning, -hjelte, -krig, -kust, -mussla, -strand, -trakt, -transport, -trupper, -träffning, -vatten, -vik, -växt*.

SJÖATLAS, sjöatlass, m. 5. Samling af sjökort.

SJÖBACKE, m. 2. pl. — *backar*. Sjöstrand, då den bildar en backe.

SJÖBATALJ, -- ållj, m. 5. Se *Sjöslag*.

SJÖBEFÄREN, a. 2. neutr. — *et*. Som farit mycket till sjös.

SJÖBJÖRN, m. 2. Hafsdjur af Skälarna, 6 till 7 fot långt, till utscendet något liknande en björn. *Phoca ursina*.

SJÖBLAD, n. 5. Hvit Näckros. *Nymphaea alba*.

SJÖBLICK, m. 2. Djur af Ringmaskarna, 1/2 fot långt, smalt som en tarmsträng, med spröt och långa rörliga sidborst, i sandstränder vid alla haf. *Nereis*.

SJÖBOD, f. 2. Bod, magasin vid hafs- eller sjökanten.

SJÖBOLL, m. 2. eller

SJÖBORRE, m. 2. pl. — *borrar*. *Sjöborrar* kallas andra ordningen af Stråldjuren, och särskilt det dit hörande släget *Echinus*, som har en stor mängd trefvare och taggar.

SJÖBROMS, m. 2. Skorpdjur af de Jemnfotade, likt gråsguggan, men med längre ben. *Sphæroga astuga*.

SJÖBRYGGGA, f. 1. Brygga (bem. 2) vid hafs- eller sjökanten.

SJÖBÖNA, f. 1. 1) Ett slags stenart. — 2) En egyptisk art af örtslägget *Arum*.

SJÖBÖSSA, f. 1. Jagtbössa, som begagnas till jakt på sjöfågel.

SJÖDRUCKEN, a. 2. neutr. — *et*. (om varor) Skadad af sjö- eller hafsvattnet.

SJÖDRUFVA, f. 1. *S-vor* kallas de svarta, likt vindruvor tillsammans på en stjelm sittande äggen af Hufvudfotingarna bland Blötdjuren.

SJÖEXPEDITION, -- äckspeditichön, f. 3. Se *Sjötag*.

SJÖFARANDE, a. 1. o. s. 5. Som far till sjös.

SJÖFART, c. 5. 1) Segling med större eller mindre fartyg på haf, sjö eller flod, för att ifrån ett ställe till ett annat öfverföra varor eller passagerare. — 2) Se *Sjöresa*.

SJÖFARTSFOND, m. 5. Se *Handels- och Sjöfartsfonden*.

SJÖFOLK, n. sing. Sjömän.

SJÖFRU, f. 2. Se *Sjörä*.

SJÖFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Fågel, som mest uppehåller sig på eller vid sjö.

SJÖFÖRKÄRLING, f. 2. Dokument, som innehåller en noggrann berättelse om de händelser, hvilka inträffat på en sjöresa, fullkomligt bör öfverensstämma med journalen, och afgifves samt beedigas af kapitenen och besättningen inför vederbörande myndighet.

SJÖFÖRSVARS-DEPARTEMENTET, n. sing. def. Den afdelning af konungens kansli, der regeringsärenden rörande flottan beredas till fördragning inför konungen och hvarifrån konungens beslut i sådana ämnen expedieras.

SJÖFÖRSÄKRING, f. 2. Försäkring (se d. o.) för fartyg och last.

SJÖGAST, m. 2. En, som ständigt vistas på sjön.

SJÖGRÄS, n. 5. Se *Hafsslänga*.

SJÖGRÖN, a. 2. Af den gröna färg, sjön har, då den blommar.

SJÖGUD, m. 2. — *DINNA*, f. 1. (myt.) Gudomlighet, som råder öfver hafvet, en viss hafstrakt eller en sjö.

SJÖGÅNG, m. 2. Vattnets vågiga rörelse under bläst. *Stark s.*

SJÖHAMN, m. 2. Hamn vid hafvet.

SJÖHÄNDEL, m. sing. Handel, som bedrivs genom segelfart på hafvet.

SJÖHÄRE, m. 2. pl. — *harar*. Ett snäckslägte. *Aplysia*.

SJÖHORS, m. 5. En tofsgälad fisk, 3 till 4 tum lång, med tjock kropp, platt nos, och betäckt med hornlika sköldar. *Pegasus Draco*.

SJÖHUND, m. 2. Se *Sjökalv*.

SJÖHUNDSBÖSSA, f. 1. Se *Skälhundsbössa*.

SJÖHÄST, m. 2. Se *Hvalross*.

SJÖHÖFDING, m. 2. Se *Sjökonung*.

SJÖKADETT, -- dätt, m. 5. Kadett, som ämnad att ingå vid flottan, undervisat i allt hvad sjöväsendet beträffar. [-cadett.]

SJÖKALF, m. 2. pl. — *kalfvar*. Se *Skälhund*.

SJÖKANT, m. 5. Frakt, närmast haf eller sjö; sjökust. *Ät, ifrån s-en*.

SJÖKAPITEN, --- ön, ell. **SJÖKAPTEN**, --- ön, m. 5. Befälhafvare på ett fartyg, som befär hafvet. [-ca-]

SJÖKATT, c. 1. Se *Hafskatt*.

SJÖKO, f. 5. pl. — *kor*. Ett slägte af Hvalarna, med flera arter, hvaraf den största kan blifva ända till 12 alnar lång; liknar skälarna deri, att den med bröstfenorna krafsar sig upp på stränderna, för att beta; reser sig ofta öfver hafsvattnet i upprätt ställning, och liknar då på afstånd en människa, helst honorna med sina bröst, hvilket gifvit anledning till berättelsen om hafsfruar eller sjöran. *Manatus*.

SKADLIG, a. 2. Som orsakar, vållar, medför skada. *S-a vålskor, läror.* — *Syn.* Menlig, Förderlig, Olycksbringande.

SKADLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara skadlig. — *Syn.* Menlighet, Förderlighet.

SKADLIGT, adv. På ett skadligt sätt. *Verka s.* — *Syn.* Menligt, Förderligt.

SKADSKJUTEN, a. 2. neutr. — *et.* (Jäg.) Som genom skott blivit skadad.

SKAF, m. sing. 1) Skafning. *Det har skett genom s.* — 2) Skafvet ställe. *S. på benet.* — 3) Hvad som blivit afskafvet. — *Syn.* Afskaft.

SKAFBETE, n. 4. (fam.) Dåligt bete.

SKAFBOCK, m. 2. ell. **SKAFBOM**, m. 2. pl. — *bommar.* (garf.) Trä, hvarpå hudar skafvas.

SKAFBRÅDE, n. 4. Bråde, hvarpå hudar skafvas.

SKAFFA, v. n. 1. I. (sjöt.) Spisa, äta.

SKÄFFA, v. a. 2. H. Sörja för, anställa, laga, att något erhålles, bekommes; bereda. *S. någon penningar.* *S. någon förtret, ledsamhet.* *S. sig kläder, ved, för vintern.* *S. sig ro, hvila.* *S. råd.* *S. sig sjelf rätt.* *S. sig arbete.* *S. sig att göra.* — Kan äfv. hafva person till objekt, t. ex.: *S. hit honom, laga, att han kommer hit.* — *S. rätt på, s. till rätta, se Tillrättlägga.*

SKAFBOCK, m. 2. ell. **SKAFBOM**, m. 2. pl. — *bommar.* (garf.) Trä, hvarpå hudar skafvas.

SKAFBRÅDE, n. 4. Bråde, hvarpå hudar skafvas.

SKAFFA, v. n. 1. I. (sjöt.) Spisa, äta.

SKÄFFA, v. a. 2. H. Sörja för, anställa, laga, att något erhålles, bekommes; bereda. *S. någon penningar.* *S. någon förtret, ledsamhet.* *S. sig kläder, ved, för vintern.* *S. sig ro, hvila.* *S. råd.* *S. sig sjelf rätt.* *S. sig arbete.* *S. sig att göra.* — Kan äfv. hafva person till objekt, t. ex.: *S. hit honom, laga, att han kommer hit.* — *S. rätt på, s. till rätta, se Tillrättlägga.*

SKAFBOCK, m. 2. ell. **SKAFBOM**, m. 2. pl. — *bommar.* (garf.) Trä, hvarpå hudar skafvas.

SKAFBRÅDE, n. 4. Bråde, hvarpå hudar skafvas.

SKAFFA, v. n. 1. I. (sjöt.) Spisa, äta.

SKÄFFA, v. a. 2. H. Sörja för, anställa, laga, att något erhålles, bekommes; bereda. *S. någon penningar.* *S. någon förtret, ledsamhet.* *S. sig kläder, ved, för vintern.* *S. sig ro, hvila.* *S. råd.* *S. sig sjelf rätt.* *S. sig arbete.* *S. sig att göra.* — Kan äfv. hafva person till objekt, t. ex.: *S. hit honom, laga, att han kommer hit.* — *S. rätt på, s. till rätta, se Tillrättlägga.*

SKAFBOCK, m. 2. ell. **SKAFBOM**, m. 2. pl. — *bommar.* (garf.) Trä, hvarpå hudar skafvas.

SKAFBRÅDE, n. 4. Bråde, hvarpå hudar skafvas.

SKAFFARE, m. 3. — **ERSKA**, f. 2. (gam.; af *Skaffa*, äta) Person, som anskaffar lifsmedel för hushåll eller samfund. *S. i kloster.* — *Syn.* Inköpare.

SKAFFERI, n. 3. (af *Skaffa*, äta) Rum, kontor, skåp, der malvaror, isynn. tillagade, förvaras.

SKAFFNING, f. 2. (sjöt.) Åtande, spisning, måltid. *Ringa till s.*

SKAFFÖTTES, adv. Säges om personer, som ligga med fötterna vid hvarandras hufvuden. *Ligga s.*

SKAFGODS, n. sing. Se *Afskaft*.

SKAFGRÄS, n. 3. Se *Skäfte*.

SKAFHOSTA, f. sing. Se *Torrhosta*.

SKAFJERN, n. 3. Eggjern, som i åskilliga konster och yrken brukas till skafning.

SKAFKNIF, m. 2. pl. — *knivar.* Knif med inbörd egg, som brukas till hvaris skafning.

SKAFNING, f. 2. Förrättningen, göromålet, då något skafves.

SKAFSPÅN, n. 3. Se *Afskaft*.

SKAFSTEN, m. 2. Hvass sten, som begagnas att skafva med.

SKAFSÅR, n. 3. Sår, uppkommet genom skafning.

SKAFT, skåft, n. 3. 1) Den långa, smala, vanligen af trä förfärdigade delen af ett redskap, verktyg o. s. v., i hvilken man vid dettas begagnande håller. *S-et på en qvast, en yxa, en spade, en knif, en lans.* *S-et till en tobaks pipa.* *Sätta s. på en qvast. Taga lös af s-et.* *Gå af s-et, lossna från s-et.* (Fig.) *Hålla i s-et,* verksamt bidraga till, verka för något. — *S. på stöftar, strumpor, se Stöfvelskaft, Strumpskåft.* — 2) *S. på en väfstol,* de käppar, på

hvilka solfven äro upprädda. *S. på en musiknot,* det fina streck, som utgår ifrån dess hufvud.

S-et på en penna, den del deraf, hvarvid fanet är fäst. Se äfv. *Bladskåft.* — *Ss. S-lös.*

SKAFTA, v. a. 1. Förse med skåft, sätta skåft på. — *S-d*, part. pass. *S-dt blad,* med bladskåft.

SKAFTSLUNGA, f. 1. Se *Stafslunga*.

SKAFTSPJUT, n. 3. Se *Snarspjut*.

SKAFTTIONDE, n. 2. Tionde af sädeskräfvar från skattskyldig jord.

SKAFTVILLA, f. 1. Fel vid väfning, då en tråd blifvit trådd genom orätt soll.

SKÅFULL, skåvull, f. sing. Ull, som vid skinnberedning med skåfniven afskaftes af fårskinn.

SKÅFVA, v. a. o. n. 2. Impf. *Skåfde.* Sup. *Skåfvit* o. *Skåft.* Part. pass. *Skåfven* o. *Skåfd.*

1) Med ett hvasst verktyg ifrån ytan af en kropp afskilja helt små delar, för att glättas, bearbeta, hell och hållet bortskaffa eller söndermala den.

S. hudar. *S. barken af trä.* *S. köttet af en hud.* *S. åf, bort, sönder, se Afskafta.* *Sec. S. ändan, se Bortskåfta.* — 2) Säges äfv. i fråga om hvarjehanda skarpa, hårda föremål, som nöta emot en kropp eller kroppsdel, så att hål, smärta, skada o. s. v. deraf uppkomma. *Skon har skåfvit hål på hälen.* *Boken har blifvit litet skåfd i ryggen emot koffertlåset.* — Brukas äfv. om den, som råkar att tillfälligtvis få någon kroppsdel skåfd, t. ex.: *Han stötte emot och skåfde hård på benet.* Men säger i samma mening *S. sig*, t. ex.: *Han föll och skåfde sig på benet.* — 2) (Fig.) a) Skinna, preja. *Skinna och s. S. en in på benen,* till det yttersta. — b) (neutralt) Gnida, vara snål. — *Skåfvande, n. 4.*

SKÅFVANK, skåvånngk, n. 3. (fam.; af *Skåfta* och *Vank*) 1) (egentl.) Vank, sår, skada, lyte, genom skafning. — 2) (i allm.) Vank, lyte, fel, bristfällighet. (Skavank.)

SKÅFVARE, m. 3. 1) En, som skafver. — 2) Skarpt stålverktyg, hvarmed metalltytor skafvas, för att polera dem.

SKÅK, n. 3. 1) Se *Skakande*. — 2) Forselvagn med stegar på sidorna, såsom t. ex. en hövagn (Höskak).

SKÅKA, v. a. o. n. 1. Häftigt och flera gånger efter hvarandra röra något fram och tillbaka, så att alla dess delar deraf komma i rörelse. *S. fruktträden.* *Taga någon i kragen och s. honom.* *Vagnen s-de mig.* *Kanondundret s-de husen.* *S. frukt af träden, skaka träden,* så att deras frukt affaller. *S. på hufvudet.* *S. på sig,* häftigt röra alla kroppens delar fram och tillbaka. *Fara ut all s. på sig.* (Fig.) *S. ur ärmarna,* med lätthet åstadkomma. *Olyckan har icke s-t hans mod,* icke betagit honom modet. — *S. åf, bort, om, sönder, út, se Afskaka.* *Sec. S. lös, ned, omkull,* skaka så, att något lossnar, faller ned, omkull. — *Syn.* Rista. — *V. n.* 1) Häftigt fara fram och åter; så att stötar deraf uppkomma. *Vagnen s-r.* — 2) Skålfva, darra, bäfva. *Marcken s-de.* — *S. sig, v. r.* Häftigt röra sig fram och åter. — *S-s, v. d.* Blifva skakad, skålfva, darra. *Huset s-des af jordstötten.*

SKÅKANDE, n. 4. Handlingen, verkningen, då något skakas.

SKÅKEL, m. 2. pl. *skaklar.* Hvarje af stängerna på en vagnstiel. (Fig. fam.) *Hoppa ur skena öfver skaklarna,* överskrida alla gränser, blifva tygellös. *Vända skaklarna i vädret,* vända benen i vädret.

SKAKNING, f. 2. Se *Skakande*. *S-en i en vagn.* *S. på hufvudet.*

SKAL, n. 3. 1) (bot.) Den yttre betäckningen, som innesluter en frukt, en eller flera kärnor eller frön. *S. på nötter, arter, bönor.* *Släppa s-et,* säges om vissa slags frön, när skalens lossna och lemna dem. — 2) Yttre betäckningen på ägg och för vissa djur (deraf kallade Skalddjur). *Krypa ur s-et.* *Fälla s-et, se Fälla.* — 3) (Fig.) Sken, yta. *S. utan kärna.* — *Ss. S-lös.*

SKALA, skåla, v. n. 1. I. Frånskilja skalet ifrån frukt, o. s. v. *S. åpen.* *S. åf, se Afskala.* — *Skalande, n. 4.*

SKALA, skåla, v. n. 1. II. (fam.) Springa fort. *S. åf, bort, ändan.* *S. efter någon.* — *Skalande, n. 4.*

SKALA, skåla, f. 2. III. (lat. *Scala*, egentl. steg, trappa) 1) Graderad måttstock på vissa instrument; äfv. graderad linie på kartor, o. s. v. — 2) (i tonkonsten) Följd af toner, som fortskrida i ordning ifrån de lägre till de högre. Tonledning. *Spela skalorna.* [Scala.]

SKALARE, m. 3. (fam.) En, som springer snöbtt.

SKALBÄGG, m. 2. pl. — *baggar.* Vingad insekt, hvars flygvingar äro täckta med kant vid kant liggande, ogenomskinliga täckvingar. *S-ggarne,* benämning på första ordningen af insekterna.

SKALBÄRANDE, a. 1. (nat. hist.) Som har skal. Benämning på en ordning af de hufvudlösa blötdjuret.

SKALD, skåld, m. 3. 1) Benämning på de forna skandinaviska diktarna. — 2) Poet. diktare i allmänhet. — *Syn.* Poet, Bard, Sångare, Diktare.

SKALDEBREF, n. 3. Bref på vers.

SKALDEDIKT, f. 3. Poetisk dikt, vanligen på vers.

SKALDEGÅFVA, f. 1. Poetisk gåfva, fallenhet.

SKALDEKONST, f. 3. Den konst, i hvilken skönhetens idé uppenbar sig genom begrepp och ord. — *Syn.* Poesi, Dikten, Sången.

SKALDEMOD, f. 3. pl. — *mår.* Se *Sånggudinna*.

SKALDEQVÅDE, n. 4. Se *Skaldeestycke*.

SKALDESLAG, n. 3. Särskilt slag af skaldekonsten. *Epos och drama äro olika s.* — *Syn.* Diktart.

SKALDESPRÅK, n. 3. Det slags bildspråk, som utmärker skaldekonsten. *S-et*, det utomordentligt rika, på Eddan grundade bildspråk, som de forna skalderna nyttjade.

SKALDESTYCKE, n. 4. Ålster af skaldekonsten. — *Syn.* Dikt, Sång.

SKALDESÅNG, m. 5. Poetisk sång, skaldestycke. — *Syn.* Bardasång.

SKALDEBÅDER, f. 1. (fig.) Se *Skaldegåfva*.

SKALDINNA, f. 1. Qvinna, som öfvar skaldekonsten.

SKALDJUR, n. 3. Djur, som är betäckt af skal, t. ex. snäckorna.

SKALDSKAP, n. 3. 1) (egentl.) Fornskandinavisk vitterhet. — 2) (i allm.) Skaldekunst, vitterhet.

SKALF, skålfv, n. 3. Skålfning. Bildar sammansättningen *Jordskålf*.

SKALFRUKT, m. 3. Frukt, som omslutes af ett skal.

SKALHÅKE, m. 2. pl. — *hakar.* (fam.) 1) En, som går eller springer mycket fort. — 2) (fig.) En, som utomordentligt fort förrättar något.

SKALIG, a. 2. Som har skal. Mest i sammansättningar, såsom: Enskallig, Tvåskallig, m. fl.

SKALK, m. 2. I. (Egentl. tjänare) Se *Skålm*.

2. (Fig. fam.) *Ha s-en bak örat,* vara listig, skalkaktig.

SKALK, m. 2. II. (sannolikt af *Skål*) Första stycket, som skäres af ett bröd.

SKALKAKTIG, a. 2. Se *Skålmaktig*. — *Skalkaktighet, f. 3.* — *Skalkaktigt, adv.*

SKALKÅS, v. d. 1. Skämta på ett gäckande eller löskaktigt sätt; rasa håttjuffullt.

SKALKHET, f. 3. (förådr.) 1) Skalkaktighet. — 2) Se *Skalkstycke*.

SKALKSTYCKE, n. 4. Se *Skålmstycke*. Göra ett s.

SKALL, n. 3. 1) Skallande ljud. *Trumpe-ters s.* — 2) Hundars skallande; äfv. ljudet deraf. *Hör hundarnes s.* — 3) Stor jagt med talrikt uppbadat manskap. *Hålla s.* *Gå på s.* ell. *gå s.* hålla sådan jagt. *Gå s. efter en tjuf.*

SKALLA, v. n. 2. 1) Säges om ljud, som äro klangfulla och gifva starkt återljud. *Trumpe-terna s-de.* (Impersonelt) *Det s-de i bergen.* — 2) Hålla skalljagt. *S. efter vargar.* — *Skallande, n. 4.*

SKÅLLEBUD, n. 3. Bud, som kringskickas, för att kalla till skallgång.

SKÅLLE, m. 2. pl. — *skallar.* 1) Se *Hufvudskalle.* — 2) (fam.) Hufvud. *Slå någon i s-n med en bok.* *Yr i s-n.* (Fig.) *Han får det inte i s-n,* kan ej begripa det.

SKÅLLER, skåll'r, m. sing. Örtsläktet *Rhinanthus*.

SKÅLLERGRÄS, n. 3. Örten *Rhinanthus Crista galli*, på ångar, med rödaktiga blommor.

SKÅLLERORM, m. 2. En högst giftig orm, som vid stjerten har en rad tunna, hornartade skal, hvilka, när ormen rör sig, ljuda likt en skallra. *Crotalus Nordamerikansk S.*, sex fot lång, brun med svarta gördelränder. *C. horridus, Sydamerikansk S.*, sex fot lång, brun med festonlika fläckar. *C. durissus.*

SKÅLFOGDE, m. 2. pl. — *fogdar.* En, som har underordnad befäl vid skallgång.

SKÅLFOLK, n. 3. sing. Samteliga personer, som äro samlade till skallgång.

SKÅLLGATA, f. 1. Fem alnar bred, upp-röjd gata kring en skallplats.

SKÅLLGÅNG, m. 2. Den allmänna jagt, som af hela menigheter anställes emot rofdjur.

SKÅLLIG, a. 2. Som har hårlös hufvudskal.

SKÅLLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara skallig.

SKÅLLNÄCKE, m. 2. pl. — *nackar.* Se *Lejontand*.

SKÅLLPLATS, m. 3. Platsen för ett skall, kringstängd af skallfolket.

SKÅLLRA, f. 1. 1) Barnleksak, bestående vanligen af en med ett litet skåft försedd kugelformig bleckdosa, hvaruti äro inneslutna hvarjehanda små föremål, hvilka, då dosan skakas, göra ett skramlande buller. — 2) De skallrande skalén på Skållerormen.

SKÅLLRA, v. n. 1. 1) Gifva ett ljud, likt det af en skakad skallra. *Hör, hur årtierna s. i asken.* — 2) Skaka någonting så, att ett sådant ljud deraf uppkommer. *S. med penningarna i handen.* — 3) Säges om föremål, som tätt och häftigt fara emot hvarandra, så att ett visst skallrande ljud uppkommer. *Frysa ell. darra så, att tänderna s. Tänderna s. i munnen på honom.* — *Skållrande, n. 4. o. Skållring, f. 2.*

SKALLSKYLDIG, a. 2. Skyldig att vid kallelse infinna sig till skall.

SKALM, m. 2. 1) Hvarje af de tvenne stängerna på en kärra, mellan hvilka hästen är förspänd. — 2) Hvardera stängen på en sax, en tång, o. s. v.

SKALMASK, m. 2. Se Skaldjur.

SKALMEJA, skallmjöja, f. 1. (t. Schalmelie) 1) Herdepipa, vanligen af vassrör. — 2) Föräldradt blåsinstrument, i form af en oboe, som brukades isynn. af herdar. — 3) Pipan på Säckpipan. — 4) Ett slags snarrverk i orgor.

SKALNING, f. 2. Göromålet, då något skalas.

SKALPELL, skallpål, m. 3. (lat. Scalpellum) Ett slags fätskärsknif. [Scal-]

SKALPERA, skallpera, v. a. 1. (lat. Scalpere) Med knif göra en skärning rundt omkring hufvudet och sedan afdraga hufvudsvålen. Amerikas vildar s. sina besegrade fiender.

SKALSNIGEL, m. 2. pl. — sniglar. Ett slägte af Lungsnäckorna. Helix.

SKALSUGGA, f. 1. Ett slägte af Skaldjuren. Chiton.

SKALVINGE, m. 2. pl. — vingar. Se Täckvinge.

SKAM, m. sing. 1) Något, hvarför man bör blygas; skamlig, neslig, skändlig handling, sak. Det är s. att så göra. Det är s. af honom att så bete sig. Anse, hålla för s. Han är så lat, att det är s. — 2) Vanheder, smålek. Hafva s. af, komma med s. ifrån något, få skämmas därför. Hafva s. till tack, blifva lönt med otack. Hafva både s-men och skadan, icke allenast lida skada, förlust, utan äfven få skämmas till på köpet. (Ordspr.) S. och skada följäs åt, förlust är ofta åtföljd af smålek. Stå med s-men, komma på s., få skämmas. Komma en på s., laga, att någon får skämmas. Hvilken s.! säges om den eller dem, hvilka genom någon händelse blifvit mycket utskämda. — Syn. Nesa, Vanära, Vanheder, Smålek, Skymf. — 3) Se Blygsel.

Hafva ingen s. i sig. Har du ingen s.? vet du ingen s.? blygs du inte? För s. skull, för att ej behöfva skämmas, t. ex.: Jag kunde för s. skull ej neka. (Fam. talesätt) S. att säga, s. till sågandes, fastän jag borde blygas att säga det sjelf, t. ex.: Jag är, s. att säga, icke illa anedd. Hafva bitit hufvudet af s-men, icke hafva någon blygsel. S-men går på torra landet, det finnes icke mera någon blygsel. — 4) (pop.) Den onde, djefvulen.

SKAMFILA, v. a. 1. (t. schamvielen; sjöl.) Genom nötning förorsaka skada på trä- eller tågvirke.

SKAMFILNING, f. 2. (sjöt.) Den slitning och skada, som genom nötning förorsakas på trä- eller tågvirke.

SKAMFLAT, a. 1. Flat och blygselfull. Blå s. Han stod der helt s.

SKAMFLÄCK, m. 2. (fig.) 1) Skam, som man ådragit sig genom en vanärande handling. Denna våldsgerning satte en svår s. på honom. Han satte derigenom en s. på sig. Aftvä en s., genom berömliga gerningar utplåna intrycket af någon förut begånngen vanärande handling. — 2) Något, hvarför man måste skämmas. Han är en s. för hela sin slägt.

SKAMFULL, a. 2. Se Skamlig och Skamlös. — Skamfullt, adv.

SKAMLIG, a. 2. Säges om allt det, hvarför man bör blygas; om allt, som medför skam. S. gerning, handling. S-i betende. S. girig-

het. — Syn. Neslig, Vanärande, Vanhedrande, Skymflig, Skändlig.

SKAMLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara skamlig. — Syn. Neslighet, Skändlighet.

SKAMLIGT, adv. På ett skamligt sätt. Båra sig s. åt. — Syn. Nesligt, Skändligt.

SKAMLÖS, a. 2. 1) Utan all blygsel. En s. ljugare. — 2) Som vittnar om oförskämndhet. En s. räkning. — Syn. (för hege hem.) Se Oförskämd.

SKAMLÖSHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara skamlös. — 2) Skamlös handling. — Syn. Neslighet, Skändlighet.

SKAMLÖST, adv. På ett skamlöst sätt. Ljuga s. Han bedrog mig s. — Syn. Skändligt.

SKAMPALL, m. 2. 1) Pall i kyrkorna, hvarpå de måste stå, som för begånngen brott åro dömda att offentligen skrifvas och aflösas. Stå på s-en. — 2) Pall, hvarpå i skolor de barn få sitta och skämmas, som begått något fel. Sitta på s-en.

SKAMPLUN, se Schamplun.

SKAMPÅLE, m. 2. pl. — pålar. Se Kåk. Stå vid s-n, med halsjernet om halsen stå bunden der, för att skämmas.

SKAMTÅFJA, f. 1. Tåfja, hvarpå, till offentlig skam för en brottsling, är uppspikadt ett papper, innehållande hans namn och det brott, han begått.

SKAMTAG, n. 3. (fam.) Onständigt tag.

SKAMVRÅ, f. 2. Vrå, der barn ställas, för att skämmas. Stå, ställas i s-n.

SKANDAL, skandall, m. 3. (grek. Skandalon) 1) Något anstötligt, förgärlseväckande. — 2) Obehagligt uppseende, förgärlse. [Scan-]

SKANDALISERA, v. a. 1. Väcka förgärlse, göra ett obehagligt uppseende. [Scan-]

SKANDALÖS, skandallös, a. 2. Som väcker ett obehagligt uppseende, anstötligt, förgärlig. [Scan-]

SKANDERA, skandöra, v. a. 1. (lat. Scandere) Afmätta en vers efter dess fötter, med lakttagande af stafvelsernas kvantitet. [Scan-]

SKANDÄCK (a långt), n. 3. (skepp.) Plankklädningsen på relingen af ett fartyg.

SKANK, skånngk, m. 2., i pl. äfv. 1. (fam.) Lårben. Räcka ut s-korna. Gå och dra s-korna efter sig, vara lat, trög, senfärdig.

SKANS, m. 2. 1) En mindre fästning, likväl af den styrka, att formlig belägring fordras för dess intagande. — 2) (skepp.) a) Ett slags tak, ifrån akterkant af storröset till aktern, öfver öfversta däck. — b) Besätningens boningsrum i förn på ett handelsfartyg.

SKANSA, v. n. 2. S. omkring, se Kringshansa.

SKANSARBETE, n. 4. Arbete på skansverk.

SKANSGRÄFNING, f. 2. Gräfnig vid skansars anläggande.

SKANSGRÄFVARE, m. 3. En, som förrättar gräfningsarbetena vid skansars anläggande.

SKANSJON, skansschön, f. 3. Afmätning af en vers. [Scan-]

SKANSKLÄDE, n. 4. Madrasserad väf, som förr användes till bastingering.

SKANSKORG, m. 2. Rund, af ris flätad korg i tunnform, utan boltar, som begagnas vid jordförskansningars anläggande.

SKANSPÅLE, m. 2. pl. — pålar. Se Pålissad.

SKANSSTICKA, f. 1. S-kor, i båda ändarna hvässade, 2—4 fot långa, 1—2 tum tjocka stickor, som begagnas vid förskansningar.

SKANSTYG, n. 3. Redskap till förskansningars byggande.

SKANSTÄCKE, n. 4. Se Skanskläde.

SKANSVERK, n. 3. Se Förskansning.

SKAP, n. 3. Manliga födslolemmen på vissa stora djur, isynn. hästar.

SKAPA, v. a. 1. Äfv. impf. Skapte, (föräldr.) Skop. Sup. o. part. pass. Skapt. 1) Frambringa af intet, gifva tillvarelse. Af intet s-de Gud världen. Gud har s-t alla lefvande varelser. Gud s-de människan till sin afbild. — 2) (i utsträckt mening) Dana, bilda, uppfinna, verka, frambringa, gifva uppkomst. S. ett rike. S. en armé, en flotta. Homer har s-t hjeltedikten. S. en vetenskap, ett system. S. ord. S. sig behof. S. sig nya hjälpkällor. Nya behof s. nya industrigränar. S. sin egen lycka. — S. om, till, se Om skapa, Till skapa. — S. sig, v. r. S. sig till, antaga skapnaden af, t. ex.: S. sig till en drake. — Skapad ell. Skapt, part. pass. Alla s-e varelser. S. som en ödla. Vara s. till något, af naturen danad dertill, t. ex.: Han är s. till aktör. — S-n-de, part. akt. Brukas stundom adjektivt, t. ex.: Ell. s. snille, som bryter nya banor i konst, vetenskap eller vitterhet, skapar nya storartade och ändamålsenliga inrättningar, o. s. v. — Skapande, n. 4.

SKAPARE, m. 3. Den, som skapar eller alstrar något. Jfr. Skapa. Gud är världens s. Homer är Iliadens s.

SKAPELSE, f. 3. 1) Skapande, alstrande. Världens s. (Teol.) S-n, den handling af Gud, hvarigenom världen börjat att vara till. — 2) Hyad som blifvit skapadt. En herrlig s. S-n, hela den af Gud skapade världen.

SKAPELSEDAG, m. 2. Säges om hvarje af de sex dagar, på hvilka Gud, enligt bibeln, skapade världen.

SKAPELSEVERK, n. 3. S-et säges om samteliga akterna af skapelsen, såsom den omtalas i första Mose bok.

SKAPLIG, a. 2. (fam.) Icke illa skapad; icke oäfvnen, temmeligen bra.

SKAPLIGT, adv. (fam.) Icke illa, temligen, rätt bra.

SKAPLYNNE, n. 4. 1) Sinnelag, sinnesart. — 2) Lynne, beskaffenhet, natur.

SKAPNAD, m. 3. Gestalt, figur, form, hvarmed person eller sak är skapad, danad, gjord, eller som någon antagit.

SKAPNING, f. 2. Skapande, alstrande.

SKARA, f. 1. Stor hop af folk (ursprungl. af krigsfolk). En stor, ofantlig s.

SKARE, m. 2. pl. skarar. Frusen skorpa på snö. Det är s. på snön. Gå på s-n. S-n håller att gå på.

SKARF, m. 2. pl. skarfor. 1) Tillsatt, tillfogadt, vidsydt mindre stycke till förlängning. Sätta till en s. Tillöka med s. — 2) Som, fog, hvarmedelst ett sådant stycke är vidfäst. Gå upp i s-ven.

SKARFNING, f. 2. Förrättningen, göromålet, då något skarfväs.

SKARFVA, v. a. 1. Tillsätta, tillfoga, tillsy ett mindre stycke till förlängning; äfv. sammanfoga två stycken med ändarna. S. en kjortel, ett bråde. S. tag, se Älissa. S. ihop, se Hop-skarfora; äfv. (fig.) hopdiktta. S. i, till, vid, vidfoga till förlängning. — V. n. (fam.) Ut-smycka med diktade tillsatser. — Skarfoande, n. 4.

SKARFYXA, f. 1. Ett slags yxa, hvars egg löper vinkelrätt emot den vanliga yxans.

SKARIFIKATION, --- tschön, f. 3. (lat. Scarificatio; kir.) Inskärning i huden. [Sca — cat-]

SKARIFIKATOR, --- kätår, m. 3. (äkerbr.) Knifharf. [Sca — cat-]

SKARLAKAN, schärlakann, n. sing. (ital. Searlatto) 1) En högröd färg, sammansatt af rödt och gult. — 2) Tyg af denna färg. — Ss. S-s-färg, -sfärgare, -sfärgning, -sröd. [Schar-]

SKARLAKANSBÄR, n. 3. Se Kermes.

SKARLAKANSEK, f. 2. Ett slags ek, på hvilken Kermes uppehåller sig. Quercus coccifera.

SKARLAKANSFEBER, m. 2. En utslagsfeber med stora, högröda fläckar utan särdeles märkbar upphöjning, och som icke lysa någon fuktighet.

SKARN, n. 3. (föräldr.) 1) Smuts, orenlighet. Se äfv. Ljusskarn. — 2) (fig.) Utskott, yrak.

SKARP, a. 2. (af Skära) 1) Hvass. S. knif. — 2) (om ljud) Klar och genomträngande. S-t ljud. S. ton. — 3) Som gör ett ganska starkt, bittert intryck på smaksinnet. Rättlikor hafva en s. smak. — Syn. Amper. — 4) Kall och genomträngande. S. luft. S-t väd. — 5) Som gör ganska liten vinkel; hvass. S. vinkel. S-a kanter. S. i kanten. S-t ansigte, mager och hvass. S-t skepp, skarpt byggt (se Skarpt). — 6) (om färger) Som gör ett skärande intryck på synsinnet. S-a färger. — 7) Skroflig och kantig. S. yta. — 8) Som innehåller mycken sätta eller mycken syra. S-a vätskor. En s. syra. — 9) (om uttalt af en stafvelse) Kort och klar. — 10) (mål. o. bildh.) Motsatsen till det afrundade och mjuka. — 11) S-t skott, då laddningen skett med kula. — 12) (fig.) a) Genomträngande. S. syn. S. blick. — b) Som utmärkt väl uppfattar. S. hörsel. S. lukt. S-t förstånd, se Skarpsinnighet. — c) Mycket sträng, sträf; hård, bitande, stöckande. En s. ton, min. uppeyn. S-t förbud. S-a förebräelser, tillrättavisningar. S. i sitt tilltal.

SKARP, n. 3. (skepp.) En fartygsbottens afsmalning emot stafven.

SKARPEN. (pop. o. fam.) På s., skarpt.

SKARPHET, f. 3. Egenskapen att vara skarp. Jfr. Skarp.

SKARPHUGGA, v. a. 3. (böjes som Hugga) Hugga något så, att det får skarpa kanter. — Skarphuggning, f. 2.

SKARPKANTIG, a. 2. Som har skarpa kanter. — Skarpkantighet, f. 3.

SKARPLADDA, v. a. 1. Ladda med kula. — S-d, part. p. S-t gevär.

SKARPNA, v. n. 1. (föga brukl.) Blifva skarp.

SKARPRÄTTARE, m. 3. (t. Scharfrichter) En statens tjänare, hvars befattning är att aflifva till döden dömda brottslingar.

SKARPSINNE, n. sing. Se Skarpsinnighet.

SKARPSINNIG, a. 2. Som har ett genomträngande förstånd. — Syn. Klyftig.

SKARPSINNIGHET, f. 3. Ett genomträngande förstånd eller förmågan att upptäcka tingens fina och förborgade olikheter. — Syn. Klyftighet.

SKARPSINNIGT, adv. Med skarpsinnighet. — Syn. Klyftigt.

SKARPSKJUTNING, f. 2. Skjutning med skarpa skott.

SKARPSKO, v. a. 2. Brodda skorna på hästar, o. s. v.

SKARPSKYTT, m. 2. Jägare, som är öfverd att skjuta säkert på långt håll.

SKARPSYNT, a. 1. 1) Som har skarp syn. — 2) Se *Skarpsinnig*. — *Skarpsynthet*, f. 3.

SKARPSÅS, m. 3. (kok.) Ett slags skarp, amper säs.

SKARPT, adv. På ett skarpt sätt. *Knifven biter s.*, är hvass. *Ljuda, låta s.*, gifva ett skarpt ljud. *Smaka s.*, hafva en skarp smak. *Höra s.*, hafva skarp hörsel. *Se s.*, hafva skarp syn. *Se s. på någon*, med skarp blick. *Det fryser s.*, är sträng köld. *Ladda, skjuta s.*, med kula. *Tilltala s.*, med stränghet. *Skrifva s.*, i skarpa, bitande ordlag. *Arbeta, gå på s.*, med all ifver. *De kommo s. ihop*, råkade i häftigt strid, tvist. *S. byggt fartyg*, hvares botten är kilformig.

SKARPTÄND, a. 2. Som har hvassa tänder. SKARPVINKLIG, a. 2. Som har skarpa vinklar. — *Skarpvinklighet*, f. 3.

SKARPOGD, a. 2. Se *Skarpsynt*, 1.

SKARSNÖ, m. sing. Snö med skare.

SKATA, f. 1. 1) Allmänt bekant fågel, som kan tämjas och lära tala. *Corvus Pica*. — 2) (fig. fam.) Pratsam qvinnan.

SKATBO, n. 4. 1) Bo för skator. — 2) (skämtv.) Därlig peruk.

SKATE, m. 2. pl. *skatar*. Toppen af ett träd.

SKATT, m. 3. Betyder ursprungligen: Penningar. 1) Samling af penningar och dyrbarheter. *En outtömlig s. Hitta en nedgräfvnen s.* — 2) Brukas i plural ofta, för att uttrycka Rikedomar. *Croesi s-er hafva blifvit till ett ord-språk. Samla s-er*. — 3) Utskyld, som af statsborgare erlägges till dess regering. *Betala, er-lägga, utgöra s.* — *Pålägga s. ell. s-er*. — *Syn.* Påläga, Utskyld, Kontribution, Afgäld, Afrad, Afgift, Tull. — 4) Hyvad en stat betalar till en annan såsom bevis på dess afhängighet. *Judeen betalade s. till Rom*. — *Syn.* Tribut. — 5) Afgift, som af åbo betalas till jordägaren. — 6) (fig.) a) Sages om allt, som är af utmärkt nytta eller förtäflighet. *En sann vän är en stor s.* (Poet.) *Jordens s-er*, dess alster. *Värens s-er*, blommorna. — b) Sages äfver, om det, för hvilket man hyser mycken tillgifvenhet. *Detta barn är hans s.* — c) Smekord. *Män s!*

SKATTA, v. n. 1. Vara skyldig att erlägga skatt. *Fursten af Servien s-r till Turkiet*. *S. till någon för sitt hemman*. — V. a. 1) Betala, erlägga i skatt. *Hän s-r 10 Rdr till kronan, till egendomsherran*. — 2) Taga, upp-bära i skatt. I denna mening numera löga brukligt. *The s-de af them hvad de ville*. *S. Rämker*. *S. en bistock ell. s. bi*, med en enkom dertill gjord knif borttaga vaxet och honungen ur en bikupa. — 3) Värdera. *Jag s-r det till 100 Rdr*. — *Syn.* Se *Värdera*. — 4) Anse. *Hän s-r det för en hedre*. *S. sig lycklig*. — *Syn.* Se *Tro*. — *Ss.* *S-ebelopp*, -*ebörda*, -*enedsättning*. — *Skattande*, n. 4.

SKATTBAR, a. 2. 1) Som kan hölligas med skatt. — 2) Se *Dyrbar*.

SKATTDAGANDE, a. 1. o. s. 5. Skyldig att betala skatt till staten.

SKATTDAGARE, m. 5. Skattskyldig statsborgare.

SKATTE, adj. o. s. n. oböjl. Benämning på all den jord i riket, hvares ränta äges af kronan eller enskilt person. *S. natur*.

SKATTEBIDRAG, n. 5. Bidrag till bestridande af statsutgifterna genom erläggande af skatt. SKATTEBONDE, m. 5. pl. — bönder. Bonde på ett skattehemman.

SKATTEBREF, n. 3. Offentlig handling, hvarigenom någon försäkras om besittningsrätten till jord, emot det han erlägger ränta deraf.

SKATTEFRÅLSE, n. sing. oböjl. (kamerat.) Sådän jord, som varit kronoskatte, men hvares ränta kronan afhändt sig under frälset. *Jfr. Frälse-skatte*.

SKATTEHEMMAN, n. 5. Hemman, hvaraf ränta utgöres antingen till kronan eller enskilt person. I samma mening säges äfven *Skatte-jord*.

SKATTEKÖP, n. 3. Den afhandling, hvarigenom ett kronohemman antager skatte natur.

SKATTELÖSEN, m. sing. Penningssumma, som erlägges till kronan af den, hvilken köper ett kronohemman till skatte.

SKATTEMAN, m. 5. pl. — män. Ägare af skattejord. *S-na rätt*, se *Skatterätt*.

SKATTEPENNING, m. 2. Penningar, som betalas i skatt.

SKATTE-RUSTHÄLL, n. 3. Rusthållshemman af skatte natur.

SKATTERÄNTA, f. 1. Ränta, som betalas af jord. [— ränta.]

SKATTERÄTT, m. sing. ell. SKATTERÄTTIGHET, f. 3. 1) Besittningsrätt till skattejord. — 2) Rättighet till räntan af jord.

SKATTEUPPBÖRDSMAN, m. 3. pl. — män. Tjensteman, som uppbrår skatterna till det allmänna.

SKATTEVRAK, n. 3. Skattehemman, som kronan tillegnat sig, sedan det fallit i vanhäfd och icke längre förmått utgöra sin ränta till kronan.

SKATTEVÄGRAN, f. sing. indef. Händelsen, då ett rikes ständer vägra att bevilja sin regering de begärda medlen till statsutgifternas bestridande.

SKATTE-VÄRDERING, f. 2. (kamerat.) Ett hemmans värdering, som vid skatteköp förrättas af kronofogde eller häradskrifvare, länsman och tvenne nämndmän.

SKATTFRI, a. 2. neutr. — fritt. Fri från utgörande af skatt. — *Skattfrihet*, f. 3. — *Skattfritt*, adv.

SKATTGRÄFNING, f. 2. Gräfnings, som anställes, för att söka efter en nedgrävd skatt.

SKATTGRÄFVARE, m. 3. En, som gräver efter förborgade skatter.

SKATTKAMMARE, m. 2. pl. — kamrar. Byggnad eller rum, der en stat eller furst förvarar sin skatt.

SKATTKISTA, f. 1. Kista, i hvilken uppburna skatter förvaras.

SKATTKONUNG, m. 2. Se *Fylkeskonung*. [Skatte—.]

SKATTLÄGGA, v. a. 2. (höjes som *Lägga*) Sätta viss skatteränta å jord.

SKATTLÄGGNING, f. 2. Den handling, hvarigenom viss skatteränta sättes å jord.

SKATTMÄSTARE, m. 3. — ARINNA, f. 1. Person, som emottager, värdar, ansvarar och redovisar för medel, hvilka inflöta i en skattkammare, i en publik eller ett sällskaps kassa. — *Ss.* *S-embete*, -*tjenst*.

SKATTNING, f. 2. Se *Biskattning*.

SKATTSKRIFNING, f. 2. Offentlig förrättning, då alla personer i ett visst distrikt upp-tecknas, för blifvande beskattning.

SKATTSKRIFNINGSLÄNGD, f. 3. Förteckning å de personer, som blifvit skattskrifna i ett visst distrikt, en viss församling.

SKATTSKRIFVA, v. a. 5. (höjes som *Skrifva*) Uppteckna personer till namn, yrke o. s. v., för blifvande beskattning.

SKATTSKYLDIG, a. 2. Skyldig att betala skatt. — Brukas äf. substantivt: *De s-e*.

SKATTSKYLDIGHET, f. 3. Skyldighet att betala skatt.

SKATULL, schatull, n. 3. o. 3. (ital. *Scatola*) Litet skrin, hvori man förvarar penningar, vigtiga papper o. d. — Skrifves äf. *Schatull*.

SKATULLMÄKARE, m. 3. Handverkare, som förfärdigar skatull m. m. d.

SKAVANK, se *Skafvank*.

SKE, v. n. 2. 1) Göras, verkställas. *Det s-r ej så lätt, som man tror*. *S. Guds vilje!* *Låta något s.* *Mig s-r orätt*, man gör mig orätt. *Må s.*, se *Må göra* (under *Göra*). — 2) Se *Hända*. *Detta allt s-dde på en dag*. *Mig här s-tt en stor olycka*. *S. alltså*, må så hända. *Kun s.*, se *Kanske*. — *Syn.* Se *Hända*. — *Ske-ende*, part. pres. *Vid s. val, uppbrott, infall*, när val sker, &c. — *Sked d*, part. pret.

SKED, f. n. 2. 1) Redskap, bestående af en rund eller långrund fördjupning vid ändan af ett skaft, och begagnadt att dermed ösa flytande ämnen ur ett kärl eller föra dem till munnen. Efter olika ändamål har man sålunda *Mat-, Te-, Desert-, Grädd-, Skum-, Förläggarsked*, m. fl. (Fig. talesätt) *Taga s-en i vackra handen*, blifva ödmjuk. — 2) Se *Väfsked*. — *Ss.* *S-formig*, -*skafst*.

SKEDA, v. a. 1. (t. *scheiden*) Skilja guld ifrån silfver medelst salpetersyra.

SKEDARE, m. 3. En, som verkställer skedningar.

SKEDBLAD, n. 3. Den delen af en sked, som utgör sjelfva fördjupningen. — *Ss.* *S-tals*, -*vis*.

SKEDE, n. 2. Vägstycke, rymd, som på en gång tillryggaläggas. *Åta två mil i ett s. Ett långt, kort s.*

SKEDGÅS, f. 5. pl. — *gäss*. Ett släkte af Vadfågeln, som har näbbens ända vidgad som en matsked, hvit, med röd och gul strupe, för öfrigt lik en häger. *Platalea Leucorrhodia*. Kallas äf. *Sleggås*.

SKEDKLOFVE, m. 2. pl. — *klofvar*. Lådan för väfskeden på en väfstol.

SKEDKOLF, m. 2. pl. — *kolfvar*. Kolf, hvori ädla metaller skedas.

SKEDMAT, m. sing. (sam.) Sådän slags mat, som ätes med sked.

SKEDNING, f. 2. Operation, hvarigenom guld skiljes ifrån silfver medelst salpetersyra.

SKEDSTAMP, m. 2. Konvex stamp af jern eller stål, hvarmed skedar fördjupas.

SKEDVATTEN, n. sing. Utspädd salpetersyra.

SKEDÖRT, f. 3. Örten *Cochlearia officinalis*, den förmästa af skörbjuggsväxter.

SKEF, a. 2. 1) Se *Vind, Sned*. — 2) (fig.) Ej fullt öfverensstämmande med sanningen, ej fullt riktigt. *S. föreställning*. *S-va begrepp*, omdömen.

SKEFBENT, a. 1. Som har sneda ben.

SKEFHET, f. 3. Egenkapen att vara skef.

SKEFMUNT, a. 1. Som har sned mun.

SKEFNING, f. 2. (skeppst.) Den vinkel, som två sidor af trävirke formara.

SKEFRUND, a. 2. Ej fullt rund. SKEF, adv. På ett skeft sätt. *Se s.* SKEFYVA, v. n. 1. *S. med benen*, föra benen snedt, då man går. *S. med ögonen*, se *Skelä*.

SKEFÖGD, a. 2. Som skelar med ögonen.

SKEFA, v. n. 1. (pop.) Breda ut benen.

SKEJA, v. n. 1. 1) Se ojemt med ögonen, så att det ena icke har samma riktning som det andra. — 2) Se snedt eller åt sidan. — *Skelände*, n. 4.

SKELETT, skelätt ell. schelätt, n. 3. o. 3. (grek. *Skeletón*, näml. *Soma*, uttorkad kropp) *Se Benrangel*.

SKELOGD, a. 2. Som skolar med ögonen. — *Skelögghet*, f. 3.

SKEN, n. 5. (af *Skina*) 1) Det ljus, som en lysande kropp utbreder. *Solens s.* *S-et af en brasa, ett ljus, en lampa*. — Bildar sammansättningarna *Sol-, Mån-, Eld-, Ljus-, Lampsken*, m. fl. — 2) (fig.) a) Sages om det, som icke är, hvad det synes vara. *Ett bedrägligt s.* *Hän synes vara gudfruktig, men det är blott ett s.* *S-et bedrager*. *Göra något för s. skull*, för att villa andras omdöme. *Hafva s-et emot sig*, efter utscendet, men icke i verkligheten, vara brottslig, felaktig. *Under s. af vänskap, af lag och rätt*. *Hän gjorde det under s. af att...* — 3) (t. *Schein*) Gesälls afskedsbetyg.

SKENA, f. 1. Långt, mer eller mindre smalt, tunt och jemnbredt stycke af en metall. Deraf *Jern-, Hjulskena*. *Beslå med s-nor*. *Slå s-nor på ett hjul*.

SKENA, v. n. 1. Sages om en häst, då han emot ryttarens eller den körandes vilja i vildt språng blindvis ilar framåt. — *Skenande*, n. 4.

SKENBAR, a. 2. Som synes eller gifves ut för att vara, hvad det icke är. *Solens rörelse är blott s.* *S. förevändning*. — *Skenbarhet*, f. 3. — *Skenbart*, adv.

SKENBARLIG, a. 2. Uppenbar, ögonskenlig, tydlig.

SKENBARLIGEN, adv. Tydligt, klart. *Jag såg honom s.*

SKENBEN, n. 3. Benämning på det ena af de begge benen i det egentliga benet eller Benpipan, nämligen det som är tjockt och starkt.

SKENDYGD, f. 3. Bedräglig dygd, skenet af dygd.

SKENDÖD, m. sing. Tillstånd emellan lif och död, då alla lifsförrättningar alldeles afstannat och människan synes vara död, ehuru ännu möjlighet finnes till hennes uppvaknande till lif. — *Adj.* 2. Som befinner sig i ett sådant tillstånd. *En s. menniska*.

SKENFAGER, a. 2. Som har ett villande sken, bedräglig. *S-agra ord*. *S. ursäkt*. *S-t bevis*. — *Skenfagert*, adv.

SKENGALEN, a. 2. neutr. — *et*. (om hästar) Fallen för att skena.

SKENGRUND, m. 3. Grund, som blott har skenet för sig, men ej är verklig.

SKENHELIG, n. 3. Skenhelig menniska.

SKENHELIG, a. 2. Som söker gifva sig sken af helighet, men är i hjertet en elak menniska.

SKENHELIGHET, f. 3. Skenhelig karakter, skenheligt skick, väsende, uppförande.

SKENHELIGT, adv. På ett skenheligt sätt, med skenhelighet.

SKENHÄST, m. 2. Skenig häst.

SKENIG, a. 2. Se *Skengalen*.

SKENKEL, se *Skänkel*.